BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
14 K
7 11

12
17
C
20

Auctor Michael Sendivogius Polonus, cujus Anagramma in fronte Libri positum =

Divi Leschi genus amo.

itemque alterum =

Angelus doce mihi jus.

Digitized by Google

Digitized by Google

NOVVM LVMEN CHEMICVM,

E' NATVRÆ FONTE ET MANVALI EXPERIENTIA depromptum.

Cui acceſsit Tractatus

DE SVLPHVRE.

AVCTORIS *Anagramma,*

DIVI LESCHI GENVS AMO.

GENEVÆ,

Sumpt. I. Ant. & Samuelis De Tournes.

M. DC. LXXIII.

BIBLIOTHECÆ S. PETRI AD VLTICTA

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Omnibus CHEMICÆ artis Inquiſitoribus Genuinis videlicet Hermetis Filiis, Author ſalutem & benedictionem à Deo precatur.

C*VM mecum perpenderem*, Candide LECTOR, *multos adulterinos Libros, falsáque*, (vt vocant) *Alchemiſtarum Recepta, Impoſtorum fraude & auaritia compoſita, in quibus ne ſcintilla quidem veritatis elucet, inter naturalium occultarúmque artium indagatores verſari; quibus*

Digitized by Google

& quàm plurimi decepti ſunt, & adhuc decipiuntur : nihil me vtilius facturum exiſtimaui, quàm ſi Talentum à Patre luminum mihi concreditum, cum filijs & hæredibus ſcientiæ commune haberem. Vt & poſteri animaduerterent, non ſolùm prioribus ſeculis, verùm etiam hoc noſtro, ſingularem illam Dei benedictionem Philoſophicam quibusdam hominibus non fuiſſe denegatam. Nomen meum certis de cauſis publicare non conſultum viſum eſt, dum non mihi laudem quæro, ſed Philoſophiæ amatoribus prodeſſe ſtudeo. Ideo vanam gloriæ cupiditatem relinquo illis qui malunt VIDERI *quàm* ESSE. *Quæ hìc in veritatis Philoſophicæ indubitatæ*

tatæ

tatæ atteſtationem ſcribo, paucis comprehenſa, à Manuali experientia mihi ab Altißimo conceſſa, deprompta ſunt: vt ij qui in hac laudatiſsima ſcientia, prima & realia poſuerunt fundamenta, hac cohortatione, pulcherrimarum rerum exercitationem non deſerant: & ſic à ſcelerata Fumiuendulorum turba, cui dulce eſt decipere, tuti ſint. Non ſunt ſomnia, vt ignarum vulgus loquitur, nec inania otioſorum hominum commenta, vt ſtulti & inſipientes, qui artem rident. Veritas eſt ipſiſſima Philoſophica; quam, vt veritatis amator, in veritatis Chemicæ, immeritò proclamatæ, ſubſidium & confirmationem, occultare aut ſilentio inuoluere non debui nec potui.

Quamuis hiſce malignis temporibus (vbi virtus & vitium æquiparantur) propter ſæculi indignitatem hominúmque ingratitudinem & infidelitatem (ne quid de Philoſophorum maledictionibus loquar) in publicum prodire, maximoperè pertimeſcat. Poſſem adducere Chemicæ huius veritatis teſtes, autores videlicet grauiſſimos, juxta vnanimem venerandæ Antiquitatis in tot diuerſis Nationibus conſenſum: At quæ experimento oculari videntur probatione non indigent. Viderunt illam ſine veſte DIANAM *hiſce elapſis annis (ſciens loquor) multi & ſupremæ & infimæ ſortis homines. Et licet reperiantur quidam malè feriati, qui aut ex inuidia, aut malitia, aut metu*

dete-

detectionis impoſturarum ſuarum, clamitent auro ſuam animam poſſe extrahi, & pompoſa ac vana oſtentationis deluſione, alieno reddi corpori; non ſine temporis, laborum ac ſumptuum jactura & detrimento: ſciant pro certo Hermetis Filij, eiusmodi animarum, vt loquuntur, ſiue ab Auro, ſiue à Luna (quacunque via vulgari Alchemiſtica) extractionem, meram eße perſuaſionem; quod quidem à multis non creditur, ſed tandem per experientiam, vnicam & ſolam veritatis magiſtram, cum damno verificatur. E contrà, qui (via Philoſophica) hoc ſine fraude & fuco præſtare poßit, vt vel minimum metallum, ſiue cum lucro, ſiue ſine lucro, realiter colore

Solis vel Lunæ in omnibus examinibus requiſitis permanente, tingat: Illum iure affirmare poſſum habere fores Naturæ apertas, ad vlteriora & altiora arcana inueſtiganda, & cum DEI *benedictione acquirenda. Porrò præſentes hos Tractatus, mea experientia conſcriptos, ſcientiæ filiis offero: vt dum omni cogitatione motúque animi in Naturæ occultis operationibus inquirendis verſantur, inde rerum veritatem, ipſamq́ Naturam perſpiciant & cognoſcant: in qua Re ſola totius ſanctiſsimæ Artis Philoſophicæ perfectio conſiſtit, modo via Regia, quam Natura in omnibus operationibus præſcribit, progrediantur. Ideo hîc Candidum lectorem admonitum velim, vt ſcri-*

pta

pta mea, non tam ex verborum cortice quàm è Naturæ viribus intelligat; ne poſtea tempus, laborem, & ſumptum fruſtra expenſum deploret. Conſideret Sophorum hanc eſſe ſcientiam, non imperitorum: Et longè alium eſſe Philoſophorum ſenſum, quàm vt eum percipiant, vel Thraſones glorioſi, vel literati irriſores, aut contra conſcientiam vitioſi (qui dum virtutibus emergere non poſſunt, ſceleribus & honeſtorum virorum calumniis id moliuntur,) vel imperiti circumforanei, qui ſuis dealbationibus & rubefactionibus, cum indigniſsima laudatiſsimæ ſcientiæ Chemicæ diffamatione, vniuerſum ferè mundum deceperunt. Dei enim donum eſt; ſi quidem ad eam

non niſi ſolâ Dei intellectum illuminantis gratiâ, per patientem & religioſam humilitatem perueniri poßit (aut per ocularem experti præceptoris demonſtrationem:) Quapropter à Deo alienos meritò à ſecretis ſuis procul abigit. Quod reliquum eſt; filios artis vnicè rogo vt meum benè de ipſis merendi ſtudium animo grato accipiant: & cùm OCCVLTVM *fecerint* MANIFESTVM, *atque Dei nutu, conſtanti labore in optatum portum Philoſophicum appulerint, Philoſophico more omnes indignos ab hac arte excludant: amoriſq; erga proximum egenum in timore Dei (poſtpoſita vana oſtentatione,) memores, Optimo-ter-*

Maximo pro ſpeciali hoc munere, ſine abuſu, in tacito & piè gaudenti ſinu, ſempiternas gratitudinis laudes decantent.

Simplicitas Veritatis ſigillum.

Cùm

CV'M à PRÆFATIONE hac ſpatii aliquid inanis ſupereſſet, eiq; implendo vt vacarem rogabundus inſtaret Typographus: *Arnaldi* VILLANOVANI Teſtamentum breuius, à me olim ſequentibus verſiculis exaratum, in mentem mihi venit. Hoc tibi LECTOR hic communicare non indignum viſum eſt: quippe in quo deſiderata verborum elegantia ab expreſſorum in ejus generis ſcriptis ſemper optabiliore integritate ſuppleatur.

TESTAMENTVM ARNALDI De VILLANOVA.

Traditur his olim mentem ſignaſſe ſupremam
Noſtræ gentis honos Arnaldus Villanouanus.
E terra exoritur, viréſque acquirit in igne,
Perfectas celebris veterum lapis ille Sophorum.
Limpidus hunc horis bis ſenis nutriat humor,
Donec diſtentis turgentior undique membris;
Expoſitúſque loco ſicco modicéque calenti,
Horarum quoque bis ſenarum tempore, ſenſim
Expurget ſeſe nimio externóque vapore,
Duratiſque etiam ſolideſcat partibus intus.
De lapide expreſſum meliori virgineum lac
Confeſtim vitreo clauſum ſeruatur in ouo,
Pullifico inque dies mirè variatur ab igne:
Dum varij in fixo ceſſent candore colores.
Excipit hunc tandem creſcentis viribus ignis
Purpureus, completi operis virtutis & index.

NAΘ.

Digitized by Google

TRACTATVS PRIMVS
DE NATVRA,
QVIDNAM EA SIT, & quales ejus debeant eſſe Scrutatores.

MVLTI Sapientes, Doctiſſimiq; Viri ante complura Sæcula, imò (Hermete teſte) ante diluuium, multa ſcripſerunt de conficiendo lapide Philoſophorum; & tot nobis reliquerunt ſcripta, vt niſi Natura in dies operaretur credibilia nobis, vix jam aliquis verum exiſtimaret eſſe NATVRAM: quia ſuperioribus ſæculis non tot inuentores rerum fuerunt; Nec etiam anteceſſores noſtri aliud quicquam conſiderarunt præter Naturam ipſam, & Naturæ poſſibilitatem. Et quamuis illi in ſimplici tantùm Naturæ viâ manſerint, ea tamen inuenerunt quæ nos nunc in tot rebus ver-

ſantes; vix noſtris ingeniis potuiſſemus imaginari. Hoc fit quia nobis Natura, & Generatio rerum in orbe jam vilis ſimplexque videtur. Et ideo ingenia noſtra, non ad res cognitas, ſed ad talia quæ non vel vix fieri poſſunt, intendimus: quapropter ita etiam nobis ſuccedit faciliùs excogitare res ſubtiles, & quas ipſi Philoſophi neſcirent imaginari, poſſumus, quàm ad verum Naturæ curſum, & Philoſophorum ſenſum peruenire. Et ſic Natura hominum comparata eſt, vt ea quæ ſcit negligat, alia ſemper quærat; multò magis ingenia humana quibus Natura ſubdita eſt. Exempli gratiâ; vides quemlibet artificem cùm jam ad ſummam artificij ſui perfectionem peruenerit, alia quærit, aut eo abutitur, aut planè deſinit. Ita etiam generoſa Natura ſemper agit vſque in ipſum Iliadum, hoc eſt, Terminum vltimum, poſtea ceſſat. Nam indita eſt Naturæ permiſſio quædam ab initio, vt per curſum integrum poſſit ad meliora venire, & requiem habere plenariam, ad quam omni conatu tendit, & gaudet ſuo fine, non aliter vt Formica ſenio, cui in ſenectute Natura creat alas. Ita nimirum & noſtra ingenia eouſque progreſſa ſunt, præ-

ſertim in Arte Philoſophica,ſeu lapidis praxi,vt jam ferè in ipſum Iliadum peruenerimus. Nam Ars Chemiæ eiuſmodi ſubtilitates nunc inuenit, vt vix majores poſſint reperiri; & eatenus differt à veterum Philoſophorum Arte, provt Faber Horologiorum à ſimplici Fabro Ferrario: Et licèt ambo tractent Ferrum, nihilominus neuter ſciret alterius labores, quamvis ambo ſint in ſua arte Magiſtri. Si hodie reuiuiſceret ipſe Philoſophorum pater Hermes, & ſubtilis ingenii Geber, cum profundiſſimo RAIMVNDO LVLLIO, non pro Philoſophis, ſed potiùs pro diſcipulis à noſtris Chemiſtis haberentur: Neſcirent tot hodie vſitatas diſtillationes,tot circulationes, tot calcinationes, & tot alia innumerabilia Artiſtarum opera, quæ ex illorum ſcriptis huius ſęculi homines inuenerunt & excogitarunt. Vnicum tantùm nobis deeſt, vt id ſciamus quod ipſi fecerunt, lapidem videlicet Philoſophorum ſeu Tincturam Phyſicam. Nos dum illam quærimus alia inuenimus: & niſi ita vſitata eſſet procreatio humana, & natura in eo ſuum jus teneret, jam vix non deviaremus. Sed, vt reuertar ad propoſitum, Promiſi in hoc primo Tractatu Naturam

explicare; ne nos à ſimplici via vera, vana deflectat imaginatio. NATVRAM igitur dico Vnam; veram, ſimplicem, integram in ſuo eſſe, quam Deus ante ſecula fecit, & ſpiritum ei incluſit: ſcito autem Naturæ Terminum eſſe Deum, qui & Naturæ principium eſt; ſiquidem nullum finitur initium niſi in eo in quo incipit. Dixi vnicam eſſe tantùm, per quam Deus omnia facit: non quòd Deus ſine illa operari neſciret, (ſi quidem ipſe Naturam fecit, & omnipotens eſt;) ſed ita ſibi placuit, & fecit. Res omnes ex illa Natura vnica proueniunt; nec eſt in orbe aliquid extra Naturam: Et quamuis aliquando abortus fiant; hoc non eſt naturæ, ſed vel artificis vel loci vitium. Natura hæc diuiſa eſt in loca quatuor, in quibus hęc omnia operatur quæ apparent & in vmbra ſunt, ſiquidem res potiùs in vmbra ſunt quàm vt verè appareant. Mutatur in mare & fœmina, & Mercurio aſſimilatur, quia ſe iungit variis locis; & ſecundùm terræ loca bona vel mala res producit; licèt non ſint loca mala in Terra, provt nobis videtur. Qualitates autem ſunt tantùm quatuor, & hæ omnibus inſunt rebus, neque concordant; ſemper vna exce-

excedit aliam. Natura autem non eſt viſibilis, licèt viſibiliter agat: nam eſt ſpiritus volatilis qui in corporibus ſuum agit officiū: locum & ſedem ſuā habet in voluntate Diuina. Nobis hoc loco ad nil aliud ipſa prodeſt, niſi vt eius loca ſciamus quæ ſint ipſi conuenientiora vel propinquiora; hoc eſt, vt ſciamus coniungere rei rem, ſecundùm Naturam ne miſceatur lignum homini, aut Bos vel animal metallo; ſed quodlibet agat in ſuum ſimile: & tunc etiam Natura ſuum præſtabit officium. Locus Naturæ non eſt alius quàm, vt ſuprà dictum, in velle Dei.

SCRVTATORES Naturæ tales eſſe debent qualis eſt ipſa Natura, veraces, ſimplices, patientes, conſtantes &c. & quod maximum, pii, Deum timentes, proximo non nocentes. Poſtea diligenter conſiderent num propoſitum ſuum cum Natura concordet; an ſit poſſibile ab exemplis diſcant apparentibus, ex quibus videlicet rebus quid fiat, quomodo, & in quali vaſe Natura operetur. Nam ſi ſimpliciter aliquid vis facere, ſicut ipſa facit Natura, ſequere Naturam: ſin verò præſtantius quid moliris quàm Natura, id animaduerte in

quo, & per quid melioratur, & ſemper in ſuo id fiat ſimili. Exempli gratiâ, ſi cupis metallum (quæ eſt noſtra intentio) vlteriùs quàm Natura fecit, in virtute promouere; Naturam accipere oportet Metallicam, & hoc in mare & fœmina, aliàs nil efficies: Si enim intendis ex herbis creare Metallum, laborabis in vanum; ſicuti ex cane vel beſtia lignum non produces.

TRACTATVS SECVNDVS.

De Operatione Naturæ in noſtro propoſito & ſpermate.

NATVRAM jam dixi eſſe veram, vnicam, vbique apparentem, continuam, quæ cognoſcitur ex rebus productis, lignis videlicet, herbis, &c. Dixi etiam ſcrutatorem Naturæ eſſe oportere veracem, ſimplicem, patientem, conſtantem, vnicæ ſaltem rei animum applicantem, &c. Nunc de naturæ actu incipiendum. Sicuti Natura in Dei velle eſt, & Deus creauit illam, vel impoſuit omni imaginationi; ita Natura fecit ſibi ſemen, hoc eſt, velle ſuum in Ele-

mentis. Illa eſt quidem vna, & tamen res profert diuerſas; ſed nil operatur ſine ſpermate: quidquid ſperma vult operatur Natura, nam eſt inſtar Artificis alicuius inſtrumẽtum. Sperma igitur vniuſcuiuſque rei melius & vtilius eſt Artifici quàm Natura ipſa: Nam è Natura ſine ſpermate efficies tantùm quantum ſine igne, auro vel argento Aurifaber, aut ſine grano & ſemine agricola. Habito ſpermate Natura præſtò aderit, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Operatur illa in ſpermate vt Deus in libero hominis arbitrio: & hoc eſt magnum miraculum, quòd Natura obedit ſpermati, non coacta, ſed propria ſponte; ſicuti & Deus omnia concedit quæ Homo vult, non coactus, ſed ex proprio velle: Ideò homini liberum dedit arbitrium, ſiue ad malum, ſiue ad bonum. Sperma igitur eſt Elixir cuiuſque rei, vel quinta Eſſentia, ſeu perfectiſſima rei decoctio & digeſtio, vel ſulphuris Balſamũ, quod idem eſt quod Humidum radicale in Metallis. Magnus quidem hîc de hoc ſpermate poſſet inſtitui ſermo, ſed nos tantùm ad propoſitum in Arte Chemica tendimus. Quatuor elementa generant ſperma, voluntate Dei & imaginatione Naturæ: quemadmodum e-

nim viri ſperma habet centrum, ſeu vas ſui ſeminis in renibus; ita quatuor elementa motu indeſinéti(quodlibet ſecundùm ſuam qualitatem)projiciunt ſperma in terræ centrum, vbi digeritur, & per motum emittitur foras. Centrum verò terræ eſt quidam locus vacuus vbi nil quieſcere poteſt:in Excentrum (vt ita loquar) ſeu centri marginem & circumferentiam quatuor Elementa ſuas projiciunt qualitates. Sicuti vir ſuum emittit ſemen in vterum mulieris; in quo nil manet de ſemine,ſed poſtquam debitam matrix accepit portionem, ceterum ejicit foras: ſimiliter accidit in centro terræ vt vis Magnetica partis alicuius loci rem ad ſe attrahat conuenientem ſibi ad pariendum aliquid; ceterum ejicitur foras in lapides & alia excrementa.Nam omnes res ex eo fonte habent originem, nec quicquam in toto mundo naſcitur niſi per hunc fontem. Exempli gratiâ; Habeatur in aliqua menſa plana vaſculum aquæ, quod locetur in menſæ medium, & circumcirca ponantur res variæ, & colores varii, item ſal, &c. quodq; ſeparatim: effundatur poſtea aqua in medium; videbis illam aquam hinc inde diffluere, & dum riuulus vnus attinget colorem

rubeum

rubeum rubefiet ab illo, ſi ad ſalem ſalis ſaporem mutuabitur, & ſic de cæteris. Aqua enim loca non mutat, ſed locorum diuerſitas mutat aquam. Simili modo è centro terræ ſemen vel ſperma à quatuor elementis in centrum projectum ad varia loca tranſit, & ſecundum loci Naturam naturatur res: ſi peruenit ad locum terræ & aquæ purum fit res pura. Semen & ſperma omnium rerum eſt vnicum, & tamen varias res generat, vti è ſequenti apparet exemplo. Viri ſemen eſt ſemen nobile, & ſaltem ad generationem hominis eſt creatum; nihilominus ſi vir abutatur eo, quod eſt in eius libero arbitrio, naſcitur abortus: Nam ſi, contra grauiſſimas Dei inhibitiones, vir iniret vaccam, aut aliam beſtiam, facilè conciperet beſtia viri ſemen, quia Natura non eſt niſi vna; & tunc non naſceretur Homo, ſed beſtia & abortus; ſiquidem locum non inuenit ſemen ſibi competentem. Tali inhumana & deteſtanda commixtione virorum cum beſtiis variæ beſtiæ producerentur hominibus ſimiles. Ita enim fit, ſi ſperma intrat centrum naſcitur quod inde naſci debebat; ſed cùm jam in locum venit & concepit, non ampliùs mutat formam: verùm dum adhuc in centro

ſperma

ſperma eſt, æquè facilè ex illo ſpermate produci poteſt arbor quàm metallum, tam citò herba quàm lapis, & vnus pretioſior altero, ſecundùm puritatem loci. Sed quomodo Elementa ſperma generent nunc nobis dicendum eſt, & hoc modo fit. Elementa ſunt quatuor, duo ſunt grauia & duo ſunt leuia, duo ſicca duo humida, ſed vnum maximè ſiccum & alterum maximè humidum, ſunt maſculina & fœminina &c. Horum quodlibet per ſe eſt promptiſſimum ad producendum res ſibi ſimiles in ſphæra ſua, & ita voluit Altiſſimus: Hæc quatuor non quieſcunt, ſed ſemper inuicem agunt; & quodlibet per ſe emittit ſuum ſubtile, ac in centro conueniunt: In centro verò eſt Archæus, Naturæ ſeruus, qui ea ſpermata miſcendo ejicit foras. Quomodo autem id fiat, * in Epilogo horum duodecim Tractatuum copioſiùs videre eſt. * p. 51.

TRACTATVS TERTIVS.

De Vera prima Metallorum materia.

PRima Metallorum materia duplex eſt, ſed vna ſine altera metallum non creat.

Prima

Prima & principalis eſt humidum aëris caliditate mixtum; hanc Philoſophi Mercurium nominarunt, qui radiis Solis & Lunæ gubernatur in mari philoſophico: Secunda eſt terræ caliditas ſicca, quam vocarunt ſulphur. Sed quia omnes veri Philoſophi hanc maximè occultauerunt, nos paulò lucidiùs illam explicabimus; pondus præſertim, quo ignorato omnia deſtruuntur. Inde fit vt multi ex re bona producant abortus: ſunt enim, qui totum corpus pro materia ſeu ſemine vel ſpermate ſumunt, alii fruſtum, & hi omnes à recto declinant tramite. Exempli gratiâ; ſi quis viri pedem & mulieris acciperet manum, & vellet ex hac commiſtione creare hominem, non eſſet poſſibile. Eſt enim in quolibet corpore centrum & locus, vel ſeminis ſeu ſpermatis punctum, & ſemper 8200. pars, etiam in ipſo grano tritici; & hoc aliter eſſe non poteſt: Nã non totum granum vel corpus vertitur in ſemen, ſed tantùm eſt in corpore ſcintilla aliqua neceſſaria, quæ à ſuo corpore cuſtoditur ab omni exceſſiuo calore & frigore, &c. Si habes aures & ſenſus, hîc animaduerte & ſecurus eris, non tantùm ab illis qui locum ſpermatis ignorant, totúmque granum in ſemen

redu-

reducere nituntur; verùm etiam ab his omnibus qui in ſolutione metallorum verſantur vana, & metalla per totum ſolvere volunt, vt poſtea ex illorum commixtione mutua, nouum creent metallum. At hi, ſi Naturæ proceſſum conſiderarent, viderent rem ſe habere longè aliter: Nam nullum metallum eſt tam purum quod non habeat & ſuas impuritates, vnum tamen altero pauciores vel plures. Sed tu, amice lector, primum obſeruabis Naturæ punctum, vt ſuprà dictum, & ſatis habes: ſed hanc tibi habeto cautelam, ne in metallis vulgi illud quæras punctum, in quibus non eſt. Nam hæc metalla præſertim aurum vulgi, mortua ſunt; ſed noſtra ſunt viua, ſpiritũ habẽtia, quæ omnino ſumenda ſunt: ſcito enim metallorum vitam eſſe ignem, dum adhuc in ſuis mineris ſunt, & mortem etiam ignem, fuſionis videlicet. Prima verò metallorum materia eſt humiditas quædam mixta aëre calido; & eſt in forma aquæ pinguis, adhærentis vnicuique rei purę vel impuræ; in vno loco tamen abundantiùs quàm in altero, quod fit quia terra eſt in vno loco magis aperta & poroſa, vim attractiuam habens, quàm in altero. Prouenit aliquando per ſe

in lu-

in lucem induta veſte aliqua, præſertim in locis vbi non habet adhærere alicui; cognoſcitur ita, quia res omnis ex tribus principiis eſt compoſita: In materia verò metallorum vnica tantùm ſine coniunctione, exceptâ veſte vel eius vmbrâ; ſcilicet ſulphure, &c.

TRACTATVS QVARTVS.

Quomodo metalla in terræ viſceribus generantur.

PRoducuntur metalla hoc modo: poſtquam quatuor Elementa virtutes ſuas projecerunt in terræ centrum, Archæus diſtillando ſublimat calore motûs perpetui in terrę ſuperficiem: Eſt enim terra poroſa, & ventus ſtillando per poros terræ reſolvitur in aquam, ex qua res naſcuntur omnes. Sciant ergo doctrinæ filii ſperma metallorum diuerſum non eſſe à ſpermate rerum omnium, ſcilicet vaporem humidum: ideò fruſtrà quærunt Artiſtę metallorum reductionem in materiam primam, quæ tantùm vapor eſt. Philoſophi non talem intellexerunt ma-

materiam primam, ſed tantùm materiam ſecundam, ſicuti Bernardus Treuiſanus optimè diſputat, quamuis non ita lucidè, quia de quatuor Elementis loquitur; nihilominus id dicere voluit, & ſolummodo cum filiis locutus eſt. Ego verò vt clariùs Theoricam detegerem, omnes hîc prçcauere monere volui, vt tot ſolutiones, tot circulationes, tot calcinationes ac reiterationes ſinerent; nam fruſtrà id quæritur in re dura cùm per ſe mollis vbique ſit: Non prima, ſed ſecunda tantùm quæratur materia, talis nimirum quæ ſimul ac concepta eſt, in aliam mutari formam non poteſt. At ſi quæras quomodó metallum in talem reducatur materiam ſequor in eo Philoſophorum intentionem: Hoc tantùm præ cçteris volo, vt filii artis intelligant ſenſum ſcriptorum non ſyllabas, & vbi Natura deſinit, in metallicis videlicet coram oculis noſtris perfectis corporibus, ibi arti eſſe incipiendum. Sed vt ad propoſitum reuertar (ſiquidem hîc non eſt intentio noſtra de ſolo lapide,) agamus nunc de materia metallorum. Paulò antè dixi Res omnes naſci ex aëre liquido vel vapore quem Elementa perpetuo motu in viſcera terrę ſtillant: hunc poſt-

quam

quam Naturæ Archæus accepit, per poros ſublimat, & vnicuique loco ſua ſagacitate tribuit (ſicuti in præcedentibus retulimus,) ſic locorum varietate res etiam proueniunt & naſcuntur variæ. Sunt qui opinentur Saturnum habere aliud ſemen, aurum quoque aliud, & ſic conſequenter metalla reliqua: ſed vana ſunt iſta; vnicum tantùm eſt ſemen, idem in Saturno quod in auro inuenitur, idem in Luna quod in Marte; Sed locus terræ diuerſus fuit, ſi me rectè intelligis; quamuis in Luna Natura citiùs quàm in Sole deſierit, & ſic de aliis. Quando enim ex terrę cētro ſublimatur vapor ille, tranſit per loca vel frigida vel calida. Si igitur trāſit vapor per loca calida & pura, vbi pinguedo ſulphuris parietibus adhæret, vapor ille, quem Philoſophi Mercurium Philoſophorum dixerunt, accommodat ſe & jungitur illi pinguedini, quam poſtea ſecum ſublimat; & tunc fit vnctuoſitas, relicto nomine vaporis accipit nomen pinguedinis; quæ poſtea veniens ſublimando ad loca alia, quæ jam vapor antecedens purgauit, vbi eſt terra ſubtilis, pura, & humida, implet poros eius & jungitur illi; & ſic fit Sol: ſi verò pinguedo illa venit ad loca impura, frigida, fit Saturnus: ſi verò talis terra pura ſit & mixta ſul-

phuri, ſit Venus &c. Quò enim magis depuratus locus eſt, eò pulchriora reddit metalla: nam ſciendum eſt quòd ille vapor continuè egreditur ex centro ad ſuperficiem, eundo purgat loca. Inde fit quòd hodiè reperiantur mineræ in locis vbi ante mille annos nullæ fuerunt; nam progreſſu ſuo ſemper ſubtiliat crudum impurum, purum ſucceſſiuè ſecum trahens: Et hæc eſt reiteratio, & circulatio Naturæ; tamdiu ſublimatur, res nouas producendo, donec locus depuratur optimè; & quò magis depuratur, eò etiam nobiliores res producit. Hyeme verò, cùm aër frigidus terram conſtringit, congelatur etiam ille vnctuoſus vapor; qui poſtea, redeunte vere, vnà cùm terra & aqua miſcetur; & fit Magneſia trahens ad ſe ſibi ſimilem Mercurium aëris, qui dat vitam omnibus rebus, per radios Solis, Lunæ & ſtellarum, & ſic gramen, flores & ſimilia profert: Natura enim ne momentum tẽporis otiatur. Metalla verò ſic procreantur; longa deſtillatione purgatur terra, poſtea acceſſu pinguedinis ea generantur: alio modo non proueniunt, ſicuti quorundam, Philoſophorum ſcripta ſiniſtrè interpretantium, vana opinio eſt.

TRA-

TRACTATVS QVINTVS.

De generatione lapidum omnis generis.

LApidis materia eſt eadem quæ & aliarum rerum; & ſecundum locorum puritatem hoc modo naſcuntur. Quando quatuor Elementa ſuum vaporem ſtillant in terræ centrum, & Archæus Naturæ eundem ejicit & ſublimat; hic, dum tranſit per loca poróſque terræ, trahit ſecum omnem terræ impuritatem vſque in ſuperficiem, quem poſtea congelat aër (nam quod aër creat purus, aër congelat crudus, quia aër in aërem habet ingreſſum & ſe jungunt inuicem, nam natura Naturâ lætatur:) & ſic fiunt petræ & montes lapidei, ſecundùm magnos & paruos poros. Et quo maiores terræ pori, eò etiam meliùs purgatur locus: dum enim per tale reſpiraculum maior caliditas, & aquę maior quantitas tranſit, eò citiùs depuratur terra; & ſic poſtea in eiuſmodi locis commodiùs metalla naſcuntur. Sicuti & ipſa teſtatur experientia, vt aurum

non alibi niſi in montibus quæratur & reperiatur, quod in planitie, niſi rarò, fieri nequit: nam ſæpiſſimè talia loca humida ſunt, non vapore, ſed aqua Elementali quæ ad ſe trahit vaporem illum, & ita ſeſe amplectuntur vt non facilè ſeparentur; poſtea Sol cœli digerens illam facit argillam pinguem qua figuli vtuntur. In locis verò vbi eſt arena groſſa, & vapor non habet ſecum pinguedinem vel ſulphur, herbas & gramen in pratis creat. Sunt & alii lapides pretioſi, vt Adamas, Rubinus, Smaragdus, & reliquæ gemmæ: generantur omnes hoc modo. Quando vapor Naturæ per ſe ſublimatur, ſine acceſſu pinguedinis ſulphuris, & venit ad locum aquæ puræ ſalis, fiunt Adamantes; & hoc in locis frigidiſſimis, ad quæ non poteſt peruenire pinguedo illa, quia pinguedo non permitteret iſta. Sciendum enim eſt quòd ſpiritus aquæ facillimè ſublimatur calore facili; ſed oleum ſeu pinguedo non niſi magno eleuatur calore, & in loca calida: etiamſi enim ex centro progrediatur, leui congelatur frigore, & ſic ſubſiſtit; vapor verò ad loca debita aſcendit, & congelatur in aqua pura in lapides granulatim. Quomodo verò in gemmis colores fiant;

fiant; ſciendum eſt illud ratione ſulphuris in hunc modum fieri : ſi ſulphuris pinguedo congelatur, motu illo perpetuo poſtea ſpiritus aquæ tranſeundo digerit & purificat illud vi ſalis, donec colore digeſto rubeo vel albo coloretur, qui color tendens ad meliora cum illo ſpiritu, quia ſubtiliatus eſt tot reiteratis diſtillationibus, eleuatur: ſpiritus poſtea habet potentiam intrandi res imperfectas, & ſic introducit colorem, qui poſtea jungitur illi aquæ tunc partim congelatæ, & ſic implet poros eius, & fixatur cum ea fixatione inſeparabili. Cõgelatur enim omnis aqua calore ſi eſt ſine ſpiritu, cõgelatur frigore ſi habet ſpiritum; ſed qui ſcit congelare aquã calido, & ſpiritum cum ea jungere, certe rem inveniet milleſies pretioſiorem auro & omni re. Efficiat igitur vt ſeparetur ſpiritus ab aqua, vt putreſcat, & appareat granum; poſteà rejectis fæcibus reducat ſpiritum ex alto in aquam, & faciat conjungere ſimul: illa enim conjunctio generabit ramum diſſimilem forma parentibus.

TRACTATVS SEXTVS.

De Secunda Materia, & putrefa-ctione rerum.

DIximus de prima materia rerum, & quomodo naſcuntur res ex Natura ſine ſemine, hoc eſt, quomodo Natura ab Elementis accipit materiam ex qua generat ſemen: Nunc verò de ſemine, & rebus generatis ex ſemine, ſermonem inſtituemus. Omnis res habens ſemen multiplicatur in eo, ſed abſque Naturæ auxilio non fit: ſemen enim nihil aliud eſt quàm aër congelatus in aliquo corpore, ſeu vapor humidus; & niſi hic reſoluatur calido etiam vapore, nullius eſt vſus. Sciant ergo inueſtigatores artis quid ſemen ſit, ne quęrant rem quæ nõ eſt: & ſciant illud eſſe triplex, quod ex quatuor elemẽtis productum eſt. Primũ eſt MINERALE, de quo hoc loco ſermo eſt; alterum VEGETABILE; Tertium ANIMALE. MINERALE ſemen à Philoſophis cognoſcitur: Vegetabile commune ac vulgare eſt, vt videmus in fructibus: Animale

ex ima-

ex imaginatione cognoſcitur. Vegetabile nobis oſtendit quomodo natura creat illud ex quatuor Elementis. Sciendum enim eſt quod hyems eſt putrefactionis cauſa, ſiquidem ſpiritus vitales in arboribus congelat: & quando hi calore ſolis (in quo eſt vis magnetica omnis humiditatis attractiua) reſoluuntur; tunc calor naturæ, per motum excitatus, pellit ad circumferentiam vaporem aquæ ſubtilem, qui poros arboris aperit, & guttas ſtillare facit, ſemper purum ab impuro ſeparando. Præcedit tamen interdum purum impurum; purum ſtat & congelatur in flores, impurum abit in folia, groſſum & ſpiſſum in corticem: arboris cortex manet fixus, folia cadunt frigore vel calore, quando obſtruuntur pori ejus: flores congelantur in tali colore qualis eſt ipſe calor, & adferunt fructum & ſemen (veluti pomum in quo ſperma eſt, ex quo naſcitur arbor; ſed in illo ſpermate eſt ſemen vel granum intrinſecè, ex quo etiam abſque ſpermate naſcitur arbor; nam multiplicatio fit non in ſpermate, ſed in ſemine.) Sic oculariter videmus Naturam creare ex quatuor elementis ſemen, ne nos in hoc fruſtrà occuparemur; nam quod creatum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tum eſt creatore non indiget. Hoc exempli loco lectorem admonuiſſe ſufficiat; ſed ad propoſitum Minerale redeo. Semen Minerale vel Metallorum creat Natura in viſceribus terræ: propterea non creditur tale ſemen eſſe in rerum Natura, quia inuiſibile eſt. At non eſt mirum quod ignari dubitent, ſiquidem id quod præ oculis eſt non percipiatur ab illis; multò minùs iſtud quod inuiſibiliter abſconditum eſt: ſed veriſſimum eſt quod ſuperius non eſt niſi vt iſtud quod eſt inferius, & vice verſa id quod naſcitur ſuprà, naſcitur ex eodem fonte ſicuti illud quod infrà in terrę viſceribus. Et quam prærogatiuam vegetabilia præ metallis habent, vt Deus illis ſemen inderet, & hæc immeritò excluderet? Nonne eiuſdem dignitatis metalla apud Deum cuius & arbores? Hoc pro certo ſtatuatur, nihil ſine ſemine creſcere: vbi enim nullum eſt ſemen, res eſt mortua. Neceſſe eſt ergo vt, vel quatuor elementa creent ſemen metallorum, vel ea producant ſine ſemine: ſi abſq; ſemine producuntur, tunc perfecta fieri non poſſunt; ſiquidem res omnis ſine ſemine imperfecta eſt, ratione compoſiti: qui hanc indubitatæ veritati fidem non adhibet,

bet, non eſt dignus vt naturæ ſecreta ſcrutetur; nil enim in orbe naſcitur quod ſemine deſtituatur. Semen metallorum verè & realiter ipſis eſt inditum: generatio autem eius ita fit. Quatuor elementa in prima operatione naturæ ſtillant, per Archæum Naturæ, in terræ centrum vaporem aquæ ponderoſum, qui eſt metallorum ſemen, & dicitur Mercurius propter ejus fluxibilitatem, & vniuſcuiuſque rei conjunctionem, non propter eſſentiam, aſſimilatur ſulphuri propter internum calorem; & poſt congelationem eſt humidum radicale. Et quamvis corpus metallorum ex Mercurio ſit procreatum, quod de mercurio Philoſophorum intelligi debet, tamen hi non ſunt audiendi qui putant Mercurium vulgi ſemen eſſe metallorũ, & ita corpus loco ſeminis accipiunt: non conſiderantes quòd & dictus vulgi Mercurius ſuum in ſe habeat ſemen. Errores omnium horum è ſequenti patebũt exemplo. Manifeſtum eſt quòd homines habeant ſemen in quo multiplicantur: Hominis corpus Mercurius eſt; ſed ſemen occultum eſt in corpore, & ratione corporis quantitas in pondere exigua: qui igitur hominem generare vult, non Mercurius, qui

corpus eſt, ſed ſemen vapor aquæ congelatus accipiatur. Sic in regeneratione metallorum ſiniſtrè proceditur à vulgaribus Chemicis: Corpora metallica ſoluunt, ſiue Mercurium, ſiue aurum, ſiue Saturnum, ſiue Lunam, & corrodunt illa aquis fortibus, & aliis rebus heterogeneis ad veram artem non requiſitis; poſtea conjungunt: neſcientes quòd ex corpore humano diſſecto non generatur homo; quia corruptio corporis, & ſeminis deſtructio hoc pacto præceſſit. Vnaquæque res in mare & fœmina multiplicatur, vt in tractatu de duplici materia mentionem feci: Diuiſio ſexus nil creat vel producit, ſed debita illius coniunctio profert nouam formam: Semina vel ſpermata ergo, nō corpora, ſunt accipiēda: ℞. ergo marem viuum & fœminam viuam; hos conjunge ſimul vt inter ſe imaginentur ſperma ad procreandum ſuæ Naturæ fructum. Primam enim materiam nemo mortalium credat ſe facere poſſe: Prima materia hominis terra eſt, & nemo hominum ex illa hominem creare poteſt, ſolus Deus hoc ſcit; at è materia ſecunda quæ jam creata eſt, ſi in locum debitum poſita fuerit, facilè Natura operante generabi-

tur

tur id cuius formæ ſemen eſt. Artifex hic nil facit niſi vt ſciat ſubtile à ſpiſſo ſeparare, & in vas imponere debitum. Nam hoc conſiderandum eſt, prout res incipitur ita finitur: ex vno fiunt duo, ex duobus vnum, & non vlterius. Vnus eſt Deus; ex hoc vno Deo filius eſt genitus: Vnus dedit duo, duo vnum dederũt Spiritum Sanctum ab vtroq; procedentem: ſic factus eſt mundus, & ſic erit finis eius. Conſidera priora quatuor puncta exactiſſimè: habes in illis Patrem, Patrem & filium, vltimò SS: habes quatuor Elementa: habes quatuor luminaria, duo Cœleſtia, duo Centralia: Nil amplius eſt, fuit, & erit, quàm in hac figura patet: ſi deberem omnia myſteria hinc elicienda conſignare, magnum oriretur volumen: Redeo ad propoſitum, & tibi dico verum, fili mi, non creatur ex vno vnum, quia hoc ſolius Dei eſt proprium: ſufficiat te poſſe ex duobus creare vnum tibi vtile. Scias ergo ſperma multiplicatiuum eſſe materiam ſecundam, & non primam: Prima enim materia rerum non videtur, occulta eſt in natura vel in Elementis; ſecunda verò interdum filiis doctrinæ apparet.

TRAC-

TRACTATVS SEPTIMVS.

De virtute Secundæ materiæ.

SED vt faciliùs poſſis comprehendere qualis ſit hæc ſecunda materia, virtutes ex quibus illam cognoſces deſcribam tibi. Ac primum ſcias quòd Natura in tria Regna diuiſa eſt; Duo ſunt Regna quorum quodlibet per ſe ſtare poteſt, etſi alia duo non eſſent: eſt regnum Minerale, Vegetabile, & Animale. Minerale per ſe ſubſiſtere poteſt, etſi nullus hominum in mundo eſſet nec arbor, vel herba. Vegetabile itidem, etiamſi nullum metallum, nec animal eſſet, per ſe ſtare poteſt: hæc duo ſunt ex vno per vnum creata. Tertium verò ex dictis duobus vitam habet, ſine quibus eſſe non poſſet, & eſt nobilius ac præſtantius quàm duo prædicta, ſicuti etiam poſtremum eſt inter illa, & dominatur eis: quia ſemper in tertio virtus finitur, & in ſecundo multiplicatur. Viden in vegetabili Regno? Prima materia eſt Herba vel Arbor, quam tu creare neſcis, Natura hoc ſolummodo

modo facit: In hoc regno ſecunda materia eſt ſemen quòd tu vides: in hoc multiplicatur Herba vel Arbor. In Regno Animali prima materia eſt Beſtia vel Homo, quem tu creare neſcis: ſed ſecundam materiam ſperma tu noſti, in quo multiplicatur. In Regno minerali metallum tu creare neſcis, & ſi gloriaris vanus es & mendax, Natura hoc fecit: & quamuis haberes primam materiam ſecundùm Philoſophos, illud ſal centrale, tamen ſine auro multiplicare impoſſibile tibi foret: ſemen autem metallorũ vegetabile filij tantùm doctrinæ nouerunt. In vegetabilibus ſemen apparet extra, Renes digeſtionis eius eſt aër calidus. In animalibus ſemen apparet intus & extrà, renes digeſtionis ejus ſunt renes viri. Aqua in mineralibus ſemen eſt in centro cordis eorum & vita: Renes digeſtionis eius eſt ignis. Vegetabilis ſeminis receptaculum eſt terra: Animalis ſeminis receptaculum eſt matrix fœminæ: Aquæ, mineralis ſeminis, receptaculum eſt aër. Et ea ſunt ſeminum receptacula quæ ſunt congelationes corporum: ea eſt digeſtio quæ ſolutio: ea putrefactio quæ deſtructio. Virtus autem cuiuſque ſeminis eſt vnicuique rei in ſuo Regno

ſe

ſe conjungere, quia ſubtile eſt, & nihil aliud quàm aër qui pinguedine in aqua congelatur: cognoſcitur ita, quia non miſcet ſe extra ſuum Regnum naturaliter alicui rei: non ſoluitur ſed congelatur, quia ſolutione non indiget, ſed congelatione. Neceſſe eſt ergo vt pori corporum aperiantur, vt emittatur ſperma in cuius centro ſemen jacet quod aër eſt: illud quando in matricem venit debitam, congelatur & congelat quod reperit purum, vel impurum puro mixtum. Quamdiu in corpore ſemen eſt viuit corpus, quando totum conſumitur corpus moritur, omnia autem corpora poſt emiſſionem ſeminis debilitantur: Experientia etiam teſtatur homines veneri nimium indulgentes debiliores fieri, vt arbores nimios fructus ferentes fieri poſtea ſteriles. Semen igitur, vt jam multoties repetitum eſt, res eſt inuiſibilis, ſed ſperma eſt viſibile, & ferè eſt anima viuens, non inuenitur in rebus mortuis: Elicitur dupliciter, ſuauiter & cum violentia. Sed, quia hîc de virtute eius ſaltem ſermo eſt, dico quod nil ſine ſemine naſcatur, virtute ſeminis fiunt omnia: & ſciant artis filij in arboribus amputatis fruſtrà ſemen quæri, quod ſolummodo in viridibus reperitur.

TRACTATVS OCTAVVS.

Quomodo per artem operatur natura in Semine.

OMNE ſemen per ſe nullius momenti eſt, ſi non ponatur, vel ab arte, vel à Natura in matricem debitam. Et licet ſemen per ſe nobilius ſit omni creatura, tamen matrix eius eſt vita, quæ facit putreſcere ſperma vel granum, & puri puncti congelationem cauſatur, inſuper calore corporis ſui illud nutrit & creſcere facit: & hoc fit in omnibus ſupradictis tribus naturæ regnis, & fit naturaliter, per menſes, annos, & tempora. Sagax verò ars illa eſt quæ in regno minerali & vegetabili aliquid abbreuiare poteſt, ſed non in animali: in minerali ſolummodo perficit hoc quod natura non poteſt, propter aërem crudum qui ſua violentia impleuit poros corporis cuiuſque, non in viſceribus, ſed in ſuperficie terræ, vt antea in precedentibus capitulis dixi. Sed vt facilius intelligatur hoc, adhuc adjungere volui quòd Elementa certanter

ter inter ſe projiciunt in centrum terræ, quaſi in renes, ſemen ſuum: centrum verò per motum emittit illud in matricem: matrices verò ſunt innumerabiles, quot loca tot matrices, vna purior altera, & ſic in infinitum ferè. Scias ergo quòd pura matrix purum dabit fœtum in ſuo ſimili: Exempli gratiâ, in animalibus ſunt matrices hominum, vaccarum, equorum, canum, &c. ſic in minerali & vegetabili ſunt metalla, lapides, ſalia: nam ſalia in hiſce duobus regnis ſunt conſideranda, & loca eorum, ſecundùm magis vel minus.

TRACTATVS NONVS.

De Commixtione Metallorum, vel de eliciendo ſemine Metallico.

DIximus de Natura, de Arte, de corpore, & de ſpermate ac ſemine: jam ad praxim deſcendamus, quomodo videlicet metalla commiſceri debeant, & qualis eorum ſit inter ſe correſpondentia. Scias ergo mulierem non diſcrepare à viro, ex

eodem ſemine & in vna matrice ambo naſcuntur, nihil defuit præter digeſtionem, & vt matrix purior eſt in ſanguine & ſale: ſic Luna ex eodem ſemine cum Sole, & eadem matrice: ſed matrix magis habuit de aqua quàm de ſanguine digeſto, ſecundùm tẽpus Lunæ cœleſtis. Vt verò eò faciliùs tibi imaginari poſſis quomodo metalla coëãt, vt emittant & recipiant ſemen, intuere cœlum & planetarum ſphæras: vides quòd Saturnus ſupremus ſit, cui ſuccedit Iupiter, huic Mars, poſtea Sol, quem ſequitur Venus, hanc Mercurius, vltimo loco Luna ſtatuitur. Conſidera jam quòd planetarum virtutes non aſcendant, ſed deſcendant: dedit hoc & ipſa experientia quòd ex Venere non fit Mars, ſed ex Marte fit Venus, vtpotè vna ſphęra inferior: ſic etiam Iupiter facilè tranſmutatur in Mercurium, quia Iupiter ſecundus à Firmamento, & Mercurius ſecundus à terra. Saturnus primus à cœlo, Luna prima à terra: Sol miſcet ſe omnibus, ſed nunquam per inferiores melioratur. Non autem te lateat magnam eſſe correſpondentiam inter Saturnum & Lunam, quorum in medio Sol conſtitutus eſt: ſicuti inter Iouem & Mercurium, in quorum medio

medio Sol etiam conſiſtit: Eodem planè modo inter Martem & Venerem, qui duo Solem etiam habent intermedium. Nouerunt Chemiſtæ ferrum in cuprum ſeu Venerem ſine Sole mutare: nouerunt etiam è Ioue facere Mercurium: ſunt & aliqui qui è Saturno conficiunt Lunam: ſed ſi ſcirent his mutationibus Solis adminiſtrare naturam, certè rem omni theſauro inuenirent pretioſiorem. Propterea dico non ignorandum eſſe quæ metalla inuicem ſint conjungenda; & quorum natura naturæ correſpondeat. Propterea vnum datur metallum quod habet potentiam alia conſumendi, eſt enim ferè vt aqua eorum, & ferè mater: vnica tantum res, humidum radicale, Solis videlicet & Lunæ, reſiſtit ei, & melioratur per illud: ſed, vt detegam, Chalybs vocatur. Si vndecies coit aurum cum eo, emittit ſuum ſemen, & debilitatur ferè ad mortem vſque: concipit Chalybs, & generat filium patre clariorem: poſtea cum ſemen jam nati imponitur in ſuam matricem, purgat illam, & facit milleſies aptiorem ad pariendum optimos fructus. Eſt & alius Chalybs qui aſſimilatur huic, per ſe à natura creatus, qui ſcit ex radiis

ſolis

ſolis (mirabili vi & virtute) elicere illud quod tot homines quæſierunt, & operis noſtri principium eſt.

TRACTATVS DECIMVS.

De Generatione Supernaturali filij Solis.

TRactauimus de rebus quas Natura creat, & quas Deus creauit; vt ſcrutatores artis eò faciliùs poſſibilitatem naturæ intelligerent. Sed, ne diutiùs differam: modum ac artem conficiendi lapidis Philoſophorum aggredior. Lapis Philoſophorum ſeu tinctura nil aliud eſt quàm Aurum in ſupremum gradum digeſtum: nam Aurum vulgi eſt ſicuti herba ſine ſemine, quando matureſcit producit ſemen; ſic aurum quando matureſcit, dat ſemen ſeu tincturam. Sed quæret aliquis quare aurum vel aliud metallum non producat ſemen: ratio redditur talis, quia non poteſt eſſe maturum, propter aëris cruditatem, non habet ſufficientem calorem: & contingit in quibuſdam locis vt reperiatur aurum purum

quod natura voluit perficere, ſed impedita fuit ab aëre crudo. Exempli gratia, videmus quod Pomorum Arantiorum arbores in Polonia quidem creſcant inſtar aliarum arborum; In Italia & alibi, vbi eſt illarum ſolum natiuum, dant & ferunt fructus, quia ſufficientem habent calorem; in his verò frigidioribus locis minimè, vbi enim matureſcere deberent, deſinunt, quia frigore opprimuntur; & ſic nunquam à Natura hiſce locis habentur earum fructus: ſed ſi aliquando juuetur natura ſuauiter & cum ingenio, tunc ars jam perficit quod natura non potuiſſet. Idem planè in metallis accidit: Aurum poteſt dare fructum & ſemen in quo ſe multiplicat, induſtriâ ſagacis artificis, qui ſcit naturam promouere; ſed ſi abſque natura id velit tentare; errabit. Nam non ſolùm in hac arte, ſed & in omni re, nihil poſſumus quàm Naturam juuare; & hoc non alio medio quàm igne ſeu calore. Sed cum hoc fieri non poſſit, ſiquidem in congelato corpore metallico non appareant ſpiritus; oportet vt prius ſoluatur corpus, & pori ejus aperiantur, quò natura operari poſſit. Qualis autem illa debeat eſſe ſolutio, hic lectorem admonitum velim,

dupli-

duplicem eſſe ſolutionem, licet multæ ſint aliæ ſolutiones, at inutiles; vna tantum eſt vera naturalis, ſecunda eſt violenta ſub qua aliæ comprehenduntur omnes. Naturalis ejuſmodi eſt, vt pori corporis aperiantur in aqua noſtra, quo digeſtum emittatur ſemen, & matrici ſuæ imponatur: Aqua verò noſtra, aqua eſt cœleſtis, non madefaciens manus, non vulgi ſed ferè pluuialis: Corpus eſt aurum quod ſemen dat: Luna noſtra eſt (non argentum vulgi) quæ recipit ſemen auri. Regitur poſtea igne noſtro continuo, per menſes ſeptem, & interdum decem, donec aqua noſtra conſumat tres, & relinquat vnum; & hoc in duplo. Poſtea nutritur lacte terræ, vel pinguedine ejus quæ naſcitur in vberibus terræ, & regitur vel conſeruatur à putrefactione ſale Naturæ. Et ſic generatur ille infans ſecundæ generationis. Nunc à Theorica ad praxin accedamus.

TRACTATVS XI.

De Praxi & confectione lapidis ſeu tincturæ per artem.

PER tot capita ſparſa eſt oratio de rebus per exempla, vt eo faciliùs intelligatur praxis, quæ fieri debet naturam imitando in hunc modum.

℞. Terræ noſtræ per XI. gradus XI. grana, auri noſtri & non vulgaris granum I. Lunę noſtræ non vulgaris grana II. ſed hoc admonitus ſis, ne accipias aurum & argentum vulgi, nam hæc ſunt mortua, accipe noſtra quæ ſunt viua: poſtea pone in ignem noſtrum, & fiet inde liquor ſiccus; primum reſoluetur terra in aquam quæ Mercurius Philoſophorum dicitur, & illa aqua reſoluet illa corpora Solis & Lunæ, & conſumet ea vt non remaneat niſi pars decima cum vna parte, & hoc erit humidum radicale metallicum. Poſtea ℞ aquam ſalis nitri de terra noſtra, in qua eſt riuulus & vnda viva ſi ad genuam foderis foueam, accipe igitur ex illa aquam, ſed claram accipe, huic

huic impone illud humidũ radicale, & impone igni putrefactionis & generationis, non tali vt in prima operatione feciſti: rege omnia magno cum ingenio, donec colores appareant inſtar caudæ Pauonis, rege digerendo, nec te tædeat, donec ceſſent colores, & vnus per totum appareat color viridis, & ſic de cæteris: & quando videbis in fundo cineres bruni coloris, & aquam ferè rubram, aperito vas, madefacito pennam, inunge ferrum aliquod, ſi tingat habeto in promptu aquam de qua poſtea erit ſermo, & infunde tantum eius aquæ quantum aëris intrauit crudi, iterum coquito priori igne donec iterum tingat. Hucuſque peruenit mea experientia, non plus poſſum, non plus inueni. Aqua verò illa debet eſſe menſtruum mundi, ex ſphæra Lunæ, toties rectificatum quod poſſit calcinare Solem: Hic tibi volui omnia detegere, & ſi ſenſum meum interdum non ſyllabam intelliges, cuncta reuelaui, præſertim in opere primo & ſecundo. De igne verò adhuc dicendum reſtat. Primus ignis ſeu primæ operationis eſt ignis vnius gradus, continuus; qui materiam circumdat: ſe-

cundus eſt ignis naturalis, qui materiam digerit & figit: dico tibi veritatem quod perfeci Ignis regimen, ſi naturam intelligis: de vaſe adhuc reſtat loquendum. Vas Naturæ eſſe debet, & ſufficiunt duo: Primi operis vas rotundum fieri debet: In ſecundo verò paulò minus vitrum inſtar phiolæ vel oui. Sed per omnia ſcito Naturæ ignem eſſe vnicum, quicquid operatur diuerſum locorum diſtantia efficit, Vas item Naturæ vnicum, ſed nos propter abbreuiationem binis vtimur: materia vna, ſed ex duabus ſubſtantiis. Si igitur animum intendis ad res creandas, conſidera primum res creatas: has vtpotè obuerſantes oculis tuis ſi non potes aſſequi, multò minus res creandas quas producere cupis. Scito enim te nihil creare poſſe, quod ſolius Dei proprium eſt: ſed res occultas in vmbra latentes facere apparentes, & vmbram ab illis tollere, hoc Philoſopho intelligenti à Deo per naturam conceſſum eſt. Conſidera obſecro ſimplicem nubis aquam: Ecquis vnquam crederet illam in ſe continere omnia quæ mundus habet, lapides duros, ſalia, aërem, terram, ignem, cùm tamen ſimplex per ſe appareat aqua? Quid dicam de terra, quę

in ſe continet aquam, ignem, ſalia, aërem, & per ſe nuda terra videtur? O mirabilem naturam! quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aëre illis ſuppeditare vitam. Hæc omnia fiunt, & vulgarium hominum oculi iſta non vident, ſed oculi intellectus & imaginationis percipiunt, viſu vero, veriſſimo: oculi enim ſapientum naturam vident aliter quàm oculi communes. Exempli gratiâ, oculi vulgi vident Solem eſſe calidum, oculi verò Philoſophorum è contra vident Solem potius eſſe frigidum;ſed motus eius calidos: Actus enim & effectus eius per diſtantiam locorum deprehenduntur. Ignis naturæ vnus & idem cum ipſo eſt: ſicuti enim Sol inter ſphæras Planetarum centrum eſt, & ex hoc centro cœli deorſum calorem motu ſuo ſpargit, ſic in centro terræ Sol terræ eſt, qui motu ſuo perpetuo calorem vel radios ſurſum ad terræ ſuperficiem pellit. Is calor intrinſecus multò efficacior eſt hoc igno elementali, ſed temperatur terrena aqua quæ de die in diem poros terræ penetrat illámque refrigerat: ſic Solem cœleſtem & eius calorem temperat aër qui de die in diem circumuolat orbem: & niſi hoc eſſet,

calore tali res omnes conſumerentur, nec quicquam naſceretur. Sicuti enim ignis ille inuiſibilis ſeu calor centralis omnia conſumeret ſi non intercederet aqua, ſic Solis calor omnia deſtrueret ſine intermediante aëre. Sed quomodo hæc Elementa inter ſe agant breuibus dicam. In centro terræ eſt Sol centralis, qui motu ſuo vel ſui firmamenti dat calorem magnum, qui extendit ſe vſque ad terræ ſuperficiem. Ille calor cauſatur aërem hunc in modum: Aëris matrix aqua eſt, quæ parit filios ſuæ naturæ, ſed diſſimiles, & multò ſubtiliores, nam vbi aquæ introitus eſt denegatus aër intrat: quando itaque ille calor centralis, qui perpetuus eſt, agit, facit diſtillare aquam & calefieri, & ſic illa aqua vi caloris vertitur in aërem, atque hoc pacto erumpit ad ſuperficiem terræ, quia ſe includi non patitur: vbi poſtea refrixit reſoluitur in aquá. In oppoſitis locis interim etiam fit vt non ſolùm aër, verùm etiam aqua exeat, ſicuti apparet dum nigræ nubes violentia in aërem attolluntur: cujus rei tibi ſit hoc exemplum domeſticum. Facias in olla feruere aquam, videbis igne lento lentos vapores, & ventos: Igne vehementiori appare-

parebunt nebulæ craſſiores. Eodem planè modo calor operatur centralis, ſubtilem aquam in aërem eleuat, quod ſpiſſum eſt ex ſale vel pinguedine diſtribuit terræ, vnde res variæ naſcuntur, reſiduum ſaxa & Petræ fiunt. Poſſet aliquis obijcere, ſi ita ſe res haberet, tunc continuò id fieri deberet, cum tamen ſæpè nullus ſentiatur ventus. Reſpondeo, ſi non violenter in vas diſtillatorium infunditur aqua non fit ventus, nam parum aquæ paruum excitat ventum: vides non ſemper fieri tonitrua, etiamſi pluvia ſit & ventus, ſed tantùm quando vi aëris aqua turbida fertur ad ſphæram ignis, nam ignis non patitur aquam. Habes ante oculos exemplum, dum in calidam fornacem effundis aquam frigidam, vnde tonitrua excitantur. Sed quare non vniformiter aqua intret in illa loca & cauitates, ratio eſt quòd multa ſunt eiuſmodi vaſa & loca, pellit interdum vna concauitas, ventis, aquam à ſe ad aliquot dies & menſes, donec iterum fiat aquæ repercuſſio: vt videmus in mari, cuius fluctus aliquando multa milliaria agitantur, antequam repercuſſionem, vt regrediantur, offendant, ſed ad rem noſtram. Dico ignem vel calorem eſſe cauſam

cauſam motus aëris, & vitam omnium rerum: & terra eſt horum omnium nutrix, vel receptaculum. Sed ſi non eſſet aqua quę refrigerat terram & aërem noſtrum, tunc terra exſiccaretur, propter has duas rationes, nimirum ob motus centralis & ſolis cœleſtis calorem: nihilominus contingit hoc in aliquibus locis, quando pori terræ obſtruuntur, vt humidum penetrare non poſſit, tunc per correſpondentiam ſolis cœleſtis & centralis (quia vim habent inter ſe magneticam.) accenditur terra à Sole: ſicq; etiam aliquando cadet grauis orbita mundi. Fac igitur vt operatio talis in terrâ noſtrâ ſit: vt calor centralis aquam poſſit mutare in aërem, vt in planitiem mundi egrediatur, & reſiduum, vt dixi, per poros terræ ſpargat, & tunc in oppoſito aër vertetur in aquam multò ſubtiliorem quàm fuit prima: & hoc ſic fiet, ſi ſeni noſtro aurum & argentum deglutire dabis, vt ipſe conſumat illa, & tandem ille etiam moriturus comburatur, cineres eius ſpargantur in aquam, coquito eam donec ſatis eſt, & habes medicinam curandi lepram. Hoc ſaltem animaduerte, ne frigidum pro calido, vel calidum pro frigido accipias,
natu-

naturas naturis miſce, ſi aliquid eſt quod contrarium naturæ (ſiquidem vna tibi eſt neceſſaria) ſepara illud, vt natura naturæ ſimilis ſit, hoc fac igne non manu, & ſcito ſi non ſequeris naturam vana eſſe omnia: & hic tibi dixi per ſanctum Deum quod pater filio debet: qui habet aures audiat, & qui habet ſenſus animum aduertat.

TRACTATVS XII.

De Lapide, & ejus virtute.

IN præcedentibus ſufficienter dictum fuit de productione rerum naturalium, de Elementis, & de materia prima & materia ſecunda, de corporibus & ſeminibus, de vſu & virtute eorum: Conſcripſi etiam praxin conficiendi lapidem Philoſophorum: de ejus verò virtute tantum quantum mihi natura conceſſit, & experientia patefecit, nunc reuelabo. Sed, vt priùs adhuc ſummatim & breuibus verbis comprehendam omnium horum tractatuum argumentum, vt Deum timens lector mentem meam aſſequatur & ſenſum meum, ita ſe res habet.

De

De veritate artis ſi quis dubitat, legat copioſa Philoſophorum antiquiſſimorum ratione & Experientia verificata ſcripta, quibus vt fide dignis, in ſua arte fides non deroganda eſt: qui verò illis fidem non adhibet, tunc contra principia negantem non eſſe diſputandum novimus: Surdi enim & muti loqui non poſſunt. Quam enim prærogatiuam in hoc mundo res omnes haberent præ metallis? Cur hæc ſola per denegationem ſeminis immeritò à ſummi Creatoris vniuerſali multiplicationis benedictione excludemus, quam ſacræ literæ affirmant omnibus rebus creatis ſtatim à condito mundo inditam & impertitam fuiſſe? ſi verò ſemen habent, quis tam fatuus eſt qui non credat in ſuo ſemine illa poſſe multiplicari? In natura ſua ars Chemiæ vera eſt, vera etiã natura, ſed rarò verus artifex: Vna natura, ars vna, ſed multi artifices. Quod autem natura creat res ex elementis, generat eas per velle Dei ex materia prima, quam ſolus Deus ſcit: natura creat res illáſque multiplicat ex ſecunda materia quam Philoſophi ſciunt. Nil fit in mundo ſine velle Dei & naturæ. Elementum enim quodlibet in ſua ſphæra eſt, ſed vnum abſq;

altero

altero eſſe non poteſt, vnum ex alio viuit, & tamen coniuncta non conueniunt; ſed aqua eſt omnium elementorum dignior, quia mater eſt omnium rerum: hanc ſupernatat ſpiritus ignis. Cauſante igne aqua fit materia prima, certatione videlicet ignis cum aqua; & ſic generantur venti vel vapores apti vt congelentur cum terra, per aërem crudum qui ab initio ſeparatus fuit ab illa. Et hoc fit ſine ceſſatione, motu perpetuo; quia ignis ſiue calor non excitatur aliter niſi motu: quod facilè videre eſt apud fabrum ferrarium ferrum lima comminuentem, quod eatenus motu vehementiori incaleſcit ac ſi igne incanduiſſet. Motus ergo cauſat calorem, calor mouet aquam, aquę motus cauſat aërem omnium viuentium vitam. Creſcunt igitur res hunc in modum, vt ſuprà dixi, ex aqua videlicet: nam ex illius vapore ſubtiliori, res ſubtiles, leues proueniunt; ex oleo verò eiuſdem, graues & maioris pretij; ex ſale autem res prioribus longè pulchriores. Quia autem Natura interdum impeditur ne res puras producere poſſit; ſiquidem vapor, pinguedo, ſal maculantur, & miſcent ſe terræ locis: propterea docuit nos experientia

purum

purum ab impuro ſeparare. Ideo ſi velis vt natura melioretur in actu, ſolue corpus quod vis, & illud quod naturæ acceſſit heterogeneum ſepara, purga, conjunge pura puris, cocta coctis, cruda crudis, ſecundum naturæ pondus non materiæ. Nam ſcito quod ſal nitri centrale non accipit plus de terra niſi quantum opus habet, ſiue ſit pura ſiue impura: Aquę verò pinguedo aliter ſe habet, nam nunquam habetur pura; ars purgat illam per duplicem calorem, & denuo conjungit illam.

EPILOGVS SEV conclusio horum duodecim tractatuum.

COnſcripſi, amice lector, præcedentes duodecim Tractatus in gratiam filiorum artis, vt antequam manum adhiberent operi, naturæ operationem haberent cognitam, quomodo videlicet illa operando res producat; ne ſine clauibus portam ingrederentur, & cribro aquam haurirent: fruſtra enim laborat ille qui ſine cognitione naturæ manus ad labores porrigit.

git. In hac ſanctâ & veriſſimâ ſcientiâ, in nocturnis verſatur tenebris cui ſol non lucet, in denſa vmbra eſt cui de nocte non apparet luna. Habet natura lumen proprium, quod noſtris oculis non eſt peruium; vmbra naturæ oculis noſtris corpus eſt: ſed ſi quem lumen naturæ irradiat, illi confeſtim nebula de oculis tollitur, & ſine impedimento poteſt conſpicere punctum magnetis noſtri correſpondentis vtrique centro radiorum, ſolis videlicet & terræ: eo vſque enim naturæ lumen penetrat & interna patefacit; cujus rei tale tibi ſit exemplum. Induatur veſte vniformi adoleſcens duodecim annorum & puella ejuſdem ætatis; ſi juxta ſe locentur, nemo cognoſcet quis maſculus, quæ fæmella ſit; oculi enim noſtri penetrare non poſſunt, ideò decipit nos noſter viſus, & falſa pro veris accipit: ſed cum veſtibus ſublatis denudantur, vt ita appareant quales natura eos formauit, facilè vterque in ſuo dignoſcitur ſexu. Simili planè modo noſter intellectus facit vmbræ naturæ vmbram; Nam corpus nudum in homine eſt ſeminis naturæ vmbra: ſicuti igitur veſtimentis tegitur corpus humanum, etiam tegitur corpore

pore natura humana, quam ſibi Deus reſeruauit regendam & detegendam. Poſſem hîc prolixè & Philoſophicè diſſerere de hominis dignitate, creatione eius, & generatione: Sed cùm eiuſmodi non ſint hujus loci, ſilentio prætereunda ſunt; de vita eius ſolummodo paucis agam. Creatus homo de terra, ex aëre viuit: eſt enim in aëre occultus vitæ cibus, quem nos rorem de nocte, de die aquam vocamus rarefactam, cuius ſpiritus inuiſibilis congelatus melior eſt quam terra vniuerſa. O ſancta & admirabilis Natura quæ filios doctrinæ errare non permittis, ſicuti in vita humana in dies demonſtras! Porro in hiſce duodecim Tractatibus tot rationes naturales in medium attuli, vt eò faciliùs cupiens & Deum timens lector intelligere poſſit ea omnia quæ oculis meis, Deo benedicente, vidi, manibus feci propriis ſine vlla ſophiſticationis fraude: ſine lumine enim & cognitione naturæ impoſſibile eſt hanc aſſequi artem, niſi ſingulari reuelatione diuina alicui contingat, vel per ſecretam amici demonſtrationem. Res eſt vilis & pretioſiſſima, quam aliquoties deſcriptam nunc denuo repeto. ℞. aëris partes X. Auri viui vel lunæ viuæ partem

partem I; hæc omnia impone vaſi tuo; coque aërem hunc inprimis vt ſit aqua, & poſtea non aqua: ſi hoc ignoras, & aërem coquere neſcis, procul omni dubio errabis; ſiquidem hęc eſt veterum Philoſophorum materia. Id enim accipere debes quod eſt, ſed non videtur donec artifici placeat; eſt aqua roris noſtri, ex qua extrahitur ſal petræ Philoſophorum, quo omnes res creſcunt & nutriuntur: Matrix ejus eſt centrum ſolis vel lunæ tam cœleſtis quàm terreſtris: & vt apertiùs dicam, Magnes eſt noſter, quem in præcedentibus chalybem eſſe dixi: Aër generat magnetem, magnes verò generat vel facit apparere aërem noſtrum. Sanctè tibi veritatem hîc manifeſtaui, roga Deum vt cœpta tua ſecundet: Et ſic hoc loco habebis veriſſimam explicationem Hermetis aſſeuerantis Patrem eius eſſe ſolem, matrem verò lunam, & quòd ventus portauerit illum in ventre ſuo; nimirum ſal Alkali, quod Philoſophi Sal Armoniacum & vegetabile nominarunt, occultatum in ventre magneſiæ. Operatio ejus talis eſt, vt ſoluas congelatum aërem, in quo ſolues auri decimam partem; hoc ſigilla, & igne noſtro labora, donec

aër vertatur in pulueres; & apparebunt, habito mundi ſale, colores varij. Deſcripſiſſem integrum proceſſum in hiſce Tractatibus; ſed quia ille, vnà cum multiplicatione, in Lullij & aliorum verorum Philoſophorum libris ſufficienter continetur; propterea ſatis mihi fuit tantum de materia primâ & ſecundâ tractare; quod candidè factum eſt, nec arbitreris vllum mortalium me luculentiùs illud præſtitiſſe; ſiquidem id non è multis libris, ſed ex mearum manuum labore & propria experientia feci. Si igitur vel non intelligis, vel non credis veritati, noli meum librum, ſed te ipſum accuſare; & crede Deum tibi hoc ſecretum nolle reuelare: hunc igitur precibus fatiga, & multoties reiteratis lectionibus hũc libellum euolue, præſertim horum XII. Tractatuum Epilogum: conſiderando ſemper naturæ poſſibilitatem, & elementorum actiones, & quodnam ſit in illis præcipuum, & præſertim in rarefactione aquæ vel aëris, ita enim creati ſunt cæli & totus mundus: hoc tibi ſicut Pater filio ſignificare volui. Ne mireris quòd tot Tractatus ſcripſerim, non mea cauſa factum eſt, cum libris non egeam, ſed vt multos qui in va-

nis

nis rebus laborant monerem ne fruſtrà ſumptus exponerent. Potuiſſent quidem omnia pauciſſimis comprehendi lineis, imò verbis; ſed per rationes & exempla volui te ad naturæ cognitionem deducere; vt ante omnia ſcires quid quærere deberes, an primam vel ſecundam materiam: Haberes etiam patefactam naturam, eiuſque lumen & vmbram. Noli moueri quod aliquando contradictoria in meis Tractatibus, more Philoſophorum vſitato, tibi occurrant; opus habes illis ſi intelligis, non reperitur roſa ſine ſpinis. Perpende diligenter quod ſuprà dixi, quomodo videlicet quatuor elementa ſtillent in centrum terræ humidum radicale, & quomodo ſol terrenus centralis motu ſuo producat & ſublimet illud ad terræ ſuperficiem. Dixi etiam ſolem cœleſtem habere correſpondentiam cum ſole centrali: nam ſol cæleſtis & luna peculiarem habent vim & virtutem ſtillandi per radios ſuos in terram; calor enim calori, ſal ſali facilè iungitur. Et ſicuti ſol centralis habet ſuum mare, & aquam crudam perceptibilem; ſic ſol cæleſtis habet etiam ſuum mare & aquam ſubtilem & imperceptibilem: In ſuperficie

terræ radij radijs junguntur, & producunt flores, & omnia. Propterea quando pluuia fit, accipit ex aëre illam vim vitæ, & conjungit illam cum ſale nitro terræ, (quia ſal nitri terræ eſt inſtar calcinati Tartari, ſua ſiccitate aërem ad ſe trahens; qui aër in eo reſolvitur in aquam: Talem vim attrahendi habet ille ſal nitri terræ, qui etiam aër fuit, & eſt coniunctus pinguedini terræ) & quo radij ſolares copioſiùs tunc feriunt, eò maior ſalis nitri quantitas fit, & per conſequens maior frumenti copia creſcit, & hoc de die in diem fit. Tantùm de correſpondentia rerum inter ſe, & efficacia ſolis & lunę & ſtellarum innuere volui ignorantibus; nam ſcientes non indigent hac inſtructione. Verſatur ſubjectum noſtrum toti mundo ob oculos & non cognoſcitur. O cælum noſtrum! O aqua noſtra: O Mercurius noſter! O ſal nitri noſtrum in mari mundi verſans! O vegetabile noſtrum! O Sulphur noſtrum fixum & volatile! O caput mortuum, ſeu fæces maris noſtri! Aqua manus non madefaciens, ſine qua nemo mortalium viuere poteſt, & ſine qua nil naſcitur & generatur in toto orbe! Et hæc ſunt auiculæ Hermetis epitheta,

theta, quæ nunquam quieſcit; viliſſima eſt, nemo eâ carere poteſt: & ſic habes rem omni mundo pretioſiorem detectam, quam planè dico nil aliud eſſe quàm aquam noſtram ponticam, quæ in ſole & luna congelatur, & extrahitur è ſole & luna, chalybe noſtro, artificio Philoſophico, miris modis, per prudentem artis filium. Conſilium meum non erat, propter rationes in præfatione commemoratas, hunc librum publicare; attamen vicit me de liberalibus & Philoſophicis ingenijs promerendi cupiditas: vt ijs qui me norunt animum oſtenderem bonum; ſimul illis qui artem callent manifeſtarem me illis parem eſſe & ſocium, eorumq; notitiã appetere. Non dubito multos bonæ conſcientię & voluntatis homines illud donum Dei clanculùm poſſidere; hi meo admoniti exemplo, & meis periculis cautiores & prouidétiores facti, Harpocratis ſibi commendatum habeant ſilentium: quotieſcunque enim me magnatibus detegere volui, ſemper aut in damnum, aut periculum mihi ceſſit. Hoc ſcripto me adeptis filijs Hermetis patefacio, & ignorantes ac errantes inſtruo, ac in viam veram reduco. Credant ſcientiæ hæredes ſe nun-

quam habituros meliorem viam cui inſiſtant quam quæ ipſis hîc demonſtrata eſt; omnia enim apertè dixi: Extractionem ſaltem noſtri ſalis Armoniaci vel Mercurij Philoſophici ex aquâ noſtrâ pontica, eiuſq; tantum vſum non ita apertè reuelaui, quia à magiſtro naturæ non habui vlteriorem loquendi licentiam; & hoc ſolus Deus reuelare debet, qui nouit hominum corda & animos: quem ſi diligenter oraueris, per reïteratam huius libri lectionem poterit tibi intellectum tuum aperire. Vas, vt ſuprà dictum, vnicum eſt à principio vſque ad finem, vel ad ſummum duo ſufficiunt vaſa: ignis etiam continuus in vtroque opere; quo nomine legant errantes Tractatum x. & xi. Si in tertiâ materiâ operatus fueris nil efficies: hanc tractant hi qui extra hoc vnicum ſal noſtrum quod Mercurius eſt, laborant in herbis, animalibus, lapidibus, & mineris, excepto ſole & luna noſtra quæ obducta eſt ſphæra Saturni. Et qui optatum deſiderat finem, ſciat conuerſionem elementorum, & leuia facere ponderoſa, & Spiritus facere non Spiritus; tunc non laborabit in re extranea: ignis eſt regimen, quicquid fit igne fit; vt ſufficienter in præceden-

cedentibus, & hîc concluſionis loco, ſatis dictum eſt. Vale lector beneuole, & hiſce per experientiam meam verificatis laboribus diu, ad nominis Diuini gloriam, animæ tuæ ſalutem, proximíque commodum, perfrucre.

AD FILIOS VERITATIS
PRÆFATIO IN ÆNIGMA Philoſophicum.

IAM vobis, filij ſcientiæ, è ſcaturigine vniuerſalis fontis detexi omnia, vt nil ſit amplius reſiduum. Nam in præcedentibus meis Tractatibus naturam per exempla ſufficienter explicui: Theoricam & praxin quantum fas fuit manifeſtaui. Sed ne quis de Laconiſmo conqueri poſſit, quòd aliquid omiſerim, totam artem ænigmatice adhuc vobis deſcribam; vt videatis quouſque Dei ductu peruenerim. Infiniti ſunt libri de hac arte tractantes; vix in vllo reperietis veritatem eatenus vobis patefactam: quod hanc ob cauſam præſtare volui, quia cum multis Philoſophorum ſcripta ſe bene intelligere putantibus ſermo-

nem contuli; ſed deprehendi illos eadem ſcripta longè ſubtiliùs explicare quàm natura, quæ ſimplex eſt, requirebat: imò omnia mea dicta veridica, ipſis ſemper alta ſapientibus, videbantur nimium vilia & incredibilia. Aliquoties accidit vt quibuſdam de verbo ad verbum artem inſinuarem ſed nequaquam aſſequi potuerunt, non credentes aquam in mari noſtro eſſe, & tamen Philoſophi videri volebant. Cum ergo verba mea oretenus dicta non potuerint intelligere, non timeo (vt alii Philoſophi timuerunt) vt quis tam facilè concipere poſſit; Donum eſt, Dei dico. Verum quidem eſt, ſi in ſtudio Chemico requireretur ſubtilis ingenij perſpicacitas, & res eiuſmodi eſſet vt ab oculis vulgi poſſet conſpici; ſatis apta vidi illorum ingenia ad indaganda talia: ſed vobis dico vt ſitis ſimplices, & non nimium prudentes, donec arcanum inueneritis, quo habito neceſſariò aderit prudentia; tunc vobis non deerit libros infinitos ſcribendi facilitas: quod longè facilius erit illi qui in centro eſt, & rem videt, quàm huic qui in circumferentia ambulat, & nil præter auditum habet. Omnium rerum materiam ſecundam lucidiſſimè deſcriptam habetis:

ſed

ſed hác vobis commendo cautelam, quòd ſi ad arcanũ hoc peruenire volueritis, ſcitote quod in primis Deus orandus, poſtea proximus amandus ſit: denique nolite vobis res adeò ſubtiles imaginari, de quibus natura nil ſcit; ſed manete, manete inquam in via naturæ ſimplici; quia in ſimplicitate rem citiùs palpare, quàm eandem in ſubtilitate videre poteritis: nolite in lectione meorum ſcriptorum ſemper inhærere ſyllabis, ſed legendo vtique conſiderate naturam, & eiuſdem poſſibilitatem. Antequam verò ad opus vos accingatis, imaginemini diligenter quid quæratur, & quis ſit intentionis veſtræ ſcopus ac finis: nam multò melius eſt cerebro & imaginatione priùs diſcere quàm manu & ſumptibus. Et hoc vobis dico, quòd opus eſt rem quærere aliquam, quæ occulta eſt, ex qua fit (miro modo) talis humiditas quæ aurum ſine violentia ſeu ſtrepitu ſolvit, imò ita ſuauiter & naturaliter ſicuti glacies aquæ calidæ beneficio liqueſcit: ſi hoc inueniſtis, habetis rem ex qua aurum à natura productum eſt: & quàmuis omnia metalla, & res omnes ex illa ortum habeant, nil tamen ita amicatur ei ſicut aurum; nam aliis rebus adhæret impuritas

puritas, auro autem nulla, propterea inſtar matris eſt ipſi. Et ſic finaliter concludo; ſi hiſce meis ſcriptis & admonitionibus cauti eſſe non vultis, habetote me, bene de vobis mereri cupientem, excuſatum: feci fideliter quantum licuit, ſicuti bonæ conſcientiæ virum decet. Si quæritis quis ſim, Coſmopolita ſum: ſi me noſtis, & boni ac honeſti viri eſſe deſideratis, tacebitis: ſi me non noſtis nolite de me inquirere, nulli mortalium enim quandiu vixero plus à me reuelabitur quàm hoc publico ſcripto factum eſt. Credite mihi ſi non eſſem eiuſmodi ſtatus ac conditionis homo ſicut ſum, nil mihi ſolitaria vita foret jucundius, vel cum Diogene ſub dolio deliteſcere: video enim omnia quæ ſunt vanitatem eſſe, fraudem & auaritiam inualuiſſe vbi omnia venalia ſunt, & iniquitatem virtutem ſuperaſſe: futuræ vitæ meliora præ oculis video, hiſce gaudeo. Iam non miror, vt antea feci, cur Philoſophi habita tali medicina non curarunt abbreuiare dies ſuos; quia omni Philoſopho ita eſt præ oculis vita ſequens ſicuti in ſpeculo apparet tibi tua propria facies. Quod ſi tibi Deus dabit optatum finem, poſtea credes mihi, nec te reuelabis mundo.

PARABOLA
SEV
ÆNIGMA PHILOSOPHICVM, Coronidis & ſuperadditamenti loco adjunctum.

EVENIT aliquando cùm per tot annos vitæ meæ nauigaré à Polo Arctico ad Polú Antarcticum, vt ſingulari Dei nutu ejicerer ad littus magni cujuſdam maris: & licet maris illius mũdi aditus & proprietates optimè cognitas & perſpectas haberé, nihilominus inſcius fui an etiam in illis oris generaretur piſciculus ille Echeneis, quem tot magnæ & paruæ conditionis homines hactenus tam ſollicitè quæſierunt. Dum autem in littore Meloſynas hinc indè natantes cum nymphis conſpicio, feſſus etiam à præcedentibus laboribus, & cogitationibus varijs grauatus, ab aquarum murmure ſomno corripior: & dum ſuauiter obdormiſco, occurrit mihi in ſomnis viſio mirabilis. Video è mari noſtro venerandæ canitiei Senem Neptunum cum tridéte egredientem,

dientem, qui me poſt amicam ſalutationem in Inſulam deducit amœniſſimam. Hæc Inſula pulcherrima verſus Auſtrum ſita erat, ac rebus omnibus ad hominis neceſſitatē, & ad eiuſdem delitias ſpectantibus refertiſſima: Virgilij Campus Elyſius vix cum illa potuiſſet comparari. Totum inſulæ littus vndique virentibus myrtis, cupreſſis ac Roremarino cinctum erat. Prata virentia variegatis floribus tecta, jucundiſſimo aſpectu, ſuauiſſimè redolebant. Colles Vineis, Oleis, & Cedris miro modo decorati erant. Nemora Arantiorum & Limoniorum arboribus referta. Viæ publicæ laurorum ac Granatorum arboribus, ſingulari artificio intertextis, vtrinque conſitæ gratiſſimam peregrinantibus præbebant vmbram. Vt paucis dicam, quicquid in toto mundo eſt ibi videbatur. Inter ambulandum monſtrabantur mihi à dicto Neptuno ſub aliqua rupe latentes duæ illius inſulæ mineræ, Auri & Chalybis. Non longè illinc deducor ad pratum, in quo peculiaris Hortus variis & ſpectatu digniſſimis arboribus plantatus erat. Inter complures Arbores autem oſtendit mihi ſeptem Arbores nominibus inſignitas;

gnitas; ac inter has duas præcipuas aliis eminentiores obſeruaui, quarum vna ferebat fructum inſtar Solis lucidiſſimi & fulgentiſſimi, & folia ejus erant inſtar Auri: Altera verò producebat albiſſimos Lilijs candidiores fructus, & folia ejus erant ſicut Argentum finum: Vocabantur autem hæ Arbores à Neptuno, vna Solaris Arbor, & altera Lunaris. Et quamuis in hac inſula omnia ad nutum eſſent, vnicum tamen ipſi deerat: Aqua non habebatur niſi magna cum difficultate. Erant quidem multi qui partim tentabant illuc Aquam Fontis per canales deducere, partim etiam ex varijs rebus eliciebant: ſed fruſtraneus erat attentatus labor; quia illic locorum nullo poterat haberi medio; & ſi habebatur, inutilis tamen fuit & venenoſa, niſi è radijs Solis vel Lunæ, quod pauci præſtare potuerunt; & qui in hoc perficiendo fortunam habuit propitiam nunquam vltra decem partes potuit attrahere; erat enim ejuſmodi Aqua mirabilis: & crede mihi quod oculis meis viderim, & palparim Aquæ illius niueum candorem; & dum illam aquam contemplarer valdè miratus ſum. Interim fatigatus illa conſideratione euanuit coram oculis

lis meis Neptunus, & apparet mihi vir magnus, cujus fronti nomen Saturni erat inſcriptum. Hic accepto vaſe hauriebat Aquę partes decem; & ſtatìm de fructu Arboris Solaris accepit & impoſuit; & vidi fructum Arboris conſumi & reſolui inſtar glaciei in Aqua calida. Quæſiui ex illo; Domine, video rem mirabilem, Aquam eſſe ferè ex nihilo; video fructus Arboris in illa adeò ſuaui calore conſumi, ad quid iſta? At ille mihi gratiosè reſpondit. Fili mi, verum eſt quòd res hæc eſt mirabilis; ſed ne mireris, ita enim oportet eſſe. Nam hæc Aqua eſt Aqua vitæ, habens potentiam fructus arboris hujus ita meliorare vt poſtea, non plantatione aut inſitione, ſed ſolo ſuo odore faciat ſibi cæteras ſex arbores vniformes. Inſuper hæc Aqua eſt huic fructui inſtar fœminæ; in re nulla poſſunt arboris huius fructus putrefieri niſi in hac Aqua: Et licet fructus per ſe ſit mirabilis, & res pretioſa; attamen ſi in hac Aqua putreſcit, gignit ex hac putrefactione Salamandram in igne perſeuerantem, cujus ſanguis omni Theſauro pretioſior eſt, habens facultatem ſex arbores, quas hîc vides, fertiles reddere, illarúmque fructus melle dulciores

ciores proferre. At ego petij, Domine, quomodo fit iſtud? Dixi tibi Arboris Solaris fructus eſſe viuos, dulces; at vbi nunc vnus ſaltem ex illo ſaturatur, quando in hac aqua coquitur poſſunt poſtea mille ex eo ſaturari. Quæſiui porrò, Domine, coquiturne igne forti, & quamdiu? At ille, Aqua iſta habet intrinſecum ignem, & ſi juuatur calore continuo, comburit tres partes corporis ſui cum hoc corpore fructus, & non remanebit niſi pars minutiſſima, quæ vix imaginari poteſt, ſed in ſumma virtute; coquitur ſagaci ingenio Magiſtri ſeptem menſibus primò, poſtea decem: Sed interea apparent res variæ, & ſemper in die quinquageſimo plus vel minus. Adhuc interrogaui: Domine, nonne poteſt etiam in alijs aquis coqui hic fructus, vel additurne illi aliquid? Reſpondit: Non eſt niſi hæc vna Aqua quæ vtilis eſt in hac regione vel inſula: nulla etiam alia Aqua poteſt penetrare poros huius pomi niſi hæc: & ſcito Arborem Solarem etiam ex hac Aqua ortam, quæ ex radiis Solis vel Lunæ vi magnetis extracta eſt: Propterea inter ſe magnam habent concordiam: ſed ſi aliquid peregrini ipſi adderetur non poſſet id præ-
ſtare

ſtare quod facit per ſe. Relinquenda igitur per ſe,nihilq; ei addatur, niſi hoc pomum. Poſt decoctionem enim eſt fructus immortalis vitam habens & ſanguinem, qui ſanguis omnes arbores ſteriles facit portare fructus eiuſdem Naturæ cum pomo. Rogaui vlteriùs: Domine, Hauritúrne Aqua hæc alio modo, vel habetúrne vbique? Et ille, In omni loco eſt, & nemo ſine ea viuere poteſt; hauritur miris modis, ſed iſta eſt optima quæ extrahitur vi Chalybis noſtri qui inuenitur in ventre ARIETIS. Dixi; Ad quid vtilis? Reſpondit, Ante debitam coctionem eſt ſummum venenum; ſed poſt coctionem conuenientem ſumma eſt medicina, & dat viginti nouem grana ſanguinis; quodlibet autem granum octingentos ſexaginta quatuor ſuppeditabit tibi fructus Arboris Solaris. Quæſiui; Nonne vlteriùs meliorari poteſt? Teſte ſcriptura Philoſophica, ait, primùm ad decem, poſtea ad centum, deinde ad mille, & decem millia &c. poteſt exaltari. Inſtabam; Domine mi, nouerúntne multi iſtam Aquam, & habétne nomé proprium? Ille clamabat palàm, dicens: Pauci nouerunt, ſed omnes viderunt, & vident, & amant:

amant: habet nomina, ſed multa & varia; at nomen proprium eius eſt Aqua maris noſtri, Aqua vitæ non madefaciens manus. Petij adhuc: Vtuntúrne ea alij ad res alias? Vtitur ea, ait, omnis creatura, ſed inuiſibiliter. Naſcitúrne in ea aliquid? interrogaui: At ille: Ex ea fiunt res omnes in mundo, & in ea viuunt: ſed in ea propriè nihil eſt, ſed eſt res quæ ſe miſcet omni rei, Quæſiui. Eſtne ſine hoc Arboris fructu vtilis? Ad hoc dixit: In hoc opere nequaquam; ſiquidem non niſi in ſolo hoc Arboris Solaris fructu melioratur. Incepi rogare, Domine quæſo nomina mihi illam tam manifeſto nomine vt nullum poſſim amplius habere dubium. At ille ſublata voce clamauit, vt me è ſomno excitaret; ideò non ampliùs poteram quærere, nec ille vlteriùs mihi reſpondere voluit, nec ego tibi plura dicere poſſum. Contentus eſto hiſce, & crede quòd non eſt poſſibile lucidius loqui: Nam ſi hæc non percipis, nunquam aliorum Philoſophorum libros aſſequeris. Poſt Saturni inſperatũ ac ſubitaneum diſceſſum nouus me ſopor inuaſit, & denuò mihi forma viſibili apparet Neptunus: Præſentem in Hortis Heſperidum congratulatur felici-

 tatem

tatem, monſtrando mihi ſpeculum, in quo totam Naturam detectam vidi: Poſt varios vltrò citroq; commutatos ſermones gratias ipſi pro exhibitis beneficiis ago; quòd, ſuo videlicet ductu, non ſolum hunc amœniſſimum Hortum ingreſſus fuerim, verùm etiam in optatiſſimum Saturni colloquium venerim. Sed quia propter improuiſum Saturni diſceſſum difficultates aliquæ quærendæ & inueſtigandæ adhuc reſtarent, rogaui enixè vt hac ex optata occaſione mihi ſcrupulum eximeret. His autem verbis illum compello, Domine, legi libros Philoſophorum affirmantium generationem omnem fieri per marem & fœminam, & tamen ſolum fructum arboris Solaris vidi in ſomnijs Saturnum Mercurio noſtro imponere; credo etiam tibi vt Domino Maris huius quòd iſta benè ſcias; reſponde quæſtioni meæ, quæſo? At ille, Verum eſt, fili; omnis generatio fit in mare & fœmina; ſed, propter diſtinctionem trium Naturæ regnorum, alio modo naſcitur Animal quadrupes, alio modo vermis: Licet enim vermes habeant oculos, viſum, auditum, & reliquos ſenſus, tamen per putrefactionem producuntur, & eorum locus vel terra in

qua

qua putreſiunt fœmina eſt. Ita in opere Philoſophico mater eſt hujus rei repetita toties illa Aqua tua, & quicquid ex ea naſcitur, more vermium per putrefactionem naſcitur: Ideò Philoſophi Phœnicem & Salamandram crearunt. Si enim è duorum corporum conceptione fieret eſſet res morti obnoxia: at quia ſe tantum reuiuificat, deſtructo corpore priori, emicat aliud incorruptibile. Siquidem mors rerum nil aliud eſt quàm ſeparatio vnius ab altero. Et in hac Phœnice ita fit, quòd ſe vita à corpore corruptibili per ſe ſeparat. Inſuper quæſiui: Domine mi, ſúntne diuerſæ res rerum vel compoſitio in hoc opere? At ille: Vnica res eſt, cui non miſcetur aliquid aliud præterquam Aqua Philoſophica tibi in ſomno aliquoties manifeſtata, quæ in decuplo eſſe debet ad vnam corporis partem. Et firmiter ac indubitatè credas, fili, quæ per ſomnia in hac inſula, pro more regionis, tibi à me & à Saturno fuerunt patefacta nullo modo eſſe ſomnia, ſed puriſſimam veritatem, quam experientia vnica rerum Magiſtra tibi DEI aſſiſtentia detegere poterit. Vlterius quærentem ſine reſponſo poſt valedictionem diſcedens, me à ſomno ex-

citatum in deſideratam Europæ regionem ſiſtit. Et ita tibi etiam, amice Lector, ſatis hactenus à me dictum ſufficiat. Vale.

Soli Triuno Laus & Gloria.

DIALOGVS
MERCURII,
ALCHEMISTÆ
Et Natvræ.

IN illo tempore conuenerunt Chemiſtæ, & conſilium fecerunt, quomodo Lapidem Philosophorvm facere ac præparare deberent, & ſic per vota quilibet ſuam opinionem vt diceret conſtituerunt. Et concurſus ille fuit ſub dio in prato quodam, die ſerena quadam. Et multi concordarunt Mercurium eſſe illius primam materiam, alij Sulphur, alij alia. Sed de Mercurio maxima illorum fuit opinio, præſertim ex dictis Philoſophorum, quoniam illi

illi pro vera materia prima habent,& etiam pro prima materia Metallorum: clamant enim Philoſophi: NOSTER MERCVRIVS &c. Et cum ita inter ſe certarent laboribus varijs, (quilibet enim illorum expectabat cum deſiderio & lætitia concluſionem) ſurrexit interim tempeſtas maxima cum procellis, nimbis, & vento inaudito, qui illam congregationem diſperſit in varias prouincias, quemlibet ſcorſim ſine concluſione. Quilibet tamen illorum impreſſit ſibi qualis debebat eſſe illius diſputationis finis. Cœpit igitur quilibet labores ſuos ſicut prius, vnus in hac, alter in alia re, quærentes LAPIDEM PHILOSOPHORVM, & hoc fit hucuſque ſine ceſſatione. Vnus verò illorum memor diſputationis, quod neceſſario in Mercurio quærendus ſit Lapis Philoſophorum, dixit ad ſe: Etiamſi non eſt facta concluſio: tamen in Mercurio laborabo, faciámque ego concluſionem facto lapide benedicto; erat enim homo qui ſemper ſecum ſolebat loqui, ſicut ſolent Alchemiſtæ. Cœpit igitur legere Libros Philoſophorum, & incidit in Librúm Alani qui de Mercurio tractat, & ſic factus eſt ille Alchemiſta Philoſophus, ſed ſine con-

cluſione. Et accepto Mercurio cœpit laborare; poſuit illum in vitrum, & dedit ignem, Mercurius ſicut ſolet, euaporauit. Alchemiſta miſer neſciens naturam, vxorem ſuam verberauit dicens: nemo huc venire potuit præter te, Tu mihi accepiſti Mercurium ex vitro. Vxor flendo ſe excuſat: dicítque tacitè Marito: Facias tu merdam ex his. Accepit Alchemiſta Mercurium denuo, & iterum impoſuit vaſi, & ne vxor acciperet cuſtodiebat illud. Sed Mercurius ſuo modo iterum euaporauit. Alchemiſta recordatus, quod materiam primam lapidis Philoſophorum volatilem eſſe oporteat, gauiſus eſt valdè, ſibi omnino perſuadens non ſe jam poſſe falli, habita hac materia: cœpit jam audacter Mercurium tractare, didicit poſtea illum ſublimare, calcinare miris modis, jam ſalibus, jam ſulphure, jam metallis, jam mineris, jam ſanguine, jam crinibus, jam aquis fortibus, jam herbis, vrina, aceto, ſed nihil potuit inuenire ad propoſitum ſuum: nihil in orbe intactum reliquit, cum quo non tractaſſet bonum Mercurium. Et cum omnino nihil proficere poſſet, incidit in hoc dictum, *quod in ſterquilinio inuenitur.* Cœpit Mercurium

curium cum ſtercoribus varijs tractare, ſimul & ſeorſim: & cum ita fatigatus fuiſſet, & plenus cogitationum, obdormiuit. Et in ſomnis apparuit illi viſio: venit ad illum Vir ſenex qui ſalutauit illum & dixit: Amice quid contriſtaris? Reſpondit, Libenter vellem facere Lapidem Philoſophorum. Tunc ille, Amice ex quibus vis facere Lapidem Philoſophorum? *Alchemiſta.* Ex Mercurio Domine. *Senex.* Ex quali autem Mercurio? *Alch.* Non eſt niſi vnus Mercurius. *Sen.* Verum eſt vnum eſſe Mercurium, ſed variatum varijs locis; vna pars purior altera. *Alchem.* O Domine, Ego illum ſcio purgare optimè aceto & ſale, nitro & vitriolo, *Senex.* Dico tibi, hæc purgatio non eſt vera, nec Mercurius ſic verus eſt: alium enim Mercurium habent Viri ſapientes, aliamq; eius purgationem, & ſic euanuit. Excitatus è ſomno Alchemiſta, cogitabat qualis eſſet illa viſio, cogitabat qualis eſſe deberet ille Mercurius Philoſophorum: nihil potuit excogitare aliud quàm hunc ſuum Mercurium vulgi. Sed tamen deſiderabat vt cum illo ſene longius loqui potuiſſet; laborauit tamen aſſiduè, jam & in ſtercoribus animantium, & puerorum, poſtea &

in ſuo proprio ſtercore laborare cæpit. Et quolibet die in locum vbi viſionem vidit ibat, vt ſenem illum iterum alloqui poſſet: interdum ſimulabat ſomnum, clauſis oculis jacebat expectando ſenem. Sed cum venire nollet putabat illum timere, neque credere quod dormiret, jurabat ergo dicens: Mi Domine Senex, noli timere, certè ego dormio; reſpice oculos ſi non credis: Et miſer ille Alchemiſta, poſt tot labores & conſumptionem bonorum ſuorum, jam & in delirium cadebat, ſemper de illo ſene cogitando. Et ex illa fortiſſima imaginatione apparuit illi phantaſma per ſomnum, in forma illius ſenis, & dixit illi: Noli deſperare amice; Mercurius tuus bonus eſt, & Materia tua, ſed ſi tibi non vult obedire, conjures illum, ne ſit volatilis; Tamen & ſerpentes ſolent conjurari, quare & non Mercurius? & ſic diſcedere voluit ſenex. At Alchemiſta ab illo petijt dicens: Domine expecta, & præ clamore excitatus eſt miſer, tamen non ſine magna conſolatione. Accepit poſtea vas plenum Mercurio, & cœpit illum miris modis conjurare, ſicut illum docuit ſomnium. Et recordatus eſt verborum ſenis, quod dixerit: *Serpentes conjurantur,*

rantur, & Mercurius pingitur cum ſerpentibus, cogitauit, certè ſic debet conjurari ſicut ſerpens. Et accepto vaſe cum Mercurio cæpit dicere: VX VX, OSTAS &c. Et vbi debuit eſſe nomen ſerpentis, Mercurij poſuit dicens. Et tu Mercurii nequiſſima beſtia, &c. Ad quæ verba Mercurius cæpit ridere, & loqui ad Alchemiſtam dicens. Quid vis quod me turbas mi Domine Alchemiſta? *Alchem.* Oho, jam me vocas Dominum quando tibi viuum tango, jam tibi inueni frenum, expecta parum, mox meam cantilenam canes, & cœpit ad illum ſtrenuè loqui, quaſi cum ira, Tu ne es ille Mercurius Philoſophorum? *Merc.* (quaſi timeret reſpondit:) Ego ſum, mi Domine, Mercurius. *Alchem.* Quare ergo mihi obedire noluiſti? nec te fixare potui? *Mercur.* O magnifice Domine, rogo parce mihi miſero? neſciui enim quod ſis tantus Philoſophus. *Alchem.* Nónne hoc ſentiebas ex meis laboribus, cùm ita Philoſophicè recum procedebam? *Merc.* Ita eſt mi Domine magnifice, attamen occultare me volui, ſed video miſer quod me occultare non poſſum coram Domino meo magnifico. *Alchem.* Iam ergo noſti Philoſophum?

Merc.

Merc. Maximè mi Domine, video dominationem veſtram magnificam Philoſophum eſſe excellentiſſimum. *Alchem.* (Lætus in corde ſuo dicit,) Certè ego jam inueni quod quæſiui. Iterum ad Mercurium dicit voce terribili: Nunc Eia, ergo eſto obediens, aliàs non bene tecum erit. *Merc.* Libenter mi Domine, ſi tantum poſſim: nam jam debilis valde ſum. *Alchem.* Quid jam te excuſas? *Merc.* Non, mi Domine, ſed langueſco. *Alchem.* Quid tibi nocet? *Merc.* Alchemiſta mihi nocet. *Alch.* Quid tu adhuc me rides? *Merc.* O Domine non, de Alchemiſta loquor, tu autem Philoſophus es. *Alchem.* O bene, bene, ita eſt. Sed quid fecit Alchemiſta? *Merc.* O mi Domine multa mala fecit mihi, nam commiſcuit me miſerum rebus mihi contrariis, vnde non poſſum peruenire ad vires meas, & ſum ferè mortuus: cruciatus enim ſum vſque ad mortem ferè. *Alchem.* O dignus es iſtis, quia es inobediens. *Merc.* Nunquam inobediens fui alicui Philoſopho, ſed ex natura mihi eſt ridere ſtultos. *Alchem.* Et de me quid ſentis? *Merc.* O Domine tu es Vir magnus, Philoſophus maximus, tua magnitudine excellis Hermetem. *Alch.* Certè

ita

ita eſt, ego ſum vir doctus, ſed me nolo laudare ipſe, ſed & vxor mea dixit mihi quod ego ſim valde doctus Philoſophus, illa hoc cognouit in me. *Merc.* Credo facile: nam tales oportet eſſe Philoſophos qui præ nimia prudentia & labore inſaniant. *Alchem.* Age dicas mihi ergo quid faciam tecum? quomodo ex te faciam Lapidem Philoſophorum? *Merc.* O mi Domine Philoſophe ego neſcio. Tu es Philoſophus, ego Seruus Philoſophorum, quod illi ex me facere volunt faciunt, ego illis in quantum poſſum obedio. *Alchem.* Tu mihi dicere debes quomodo tecum procedere debeo, & ſi ex te facere poſſum Lapidem Philoſophicum. *Merc.* Si ſcis facies, ſi verò neſcis nihil facies: à me nihil addiſces ſi prius neſcis, mi Domine Philoſophe. *Alchem.* Tu mecum ita loqueris, ſicut cum aliquo ſimplici homine, fortaſſe ignoras quod ego apud magnos Principes laboraui, & apud illos Philoſophus fui. *Merc.* Facilè credo mi Domine, nam iſta optimè ſcio, adhuc ſordeo ex huius laboris mixtura. *Alchem.* Dic ergo mihi. Tu es Mercurius Philoſophorum? *Merc.* Ego ſum Mercurius, ſi autem ſum Philoſophorum te ſcire oportet. *Alchem.*

Dic

Dic mihi ſolummodo ſi tu es verus Mercurius, vel ſi eſt alius. *Merc.* Ego ſum Mercurius, ſed eſt & alius. Et ſic euanuit. Alchemiſta clamat & loquitur, ſed nemo reſpondet illi. Et cogitans inter ſe dicit: Verè ego ſum vir optimus, mecum locutus eſt Mercurius, certè me amat: & incœpit Mercurium ſublimare, diſtillare, calcinare, turbizare, præcipitare, ſoluere miris modis & aquis varijs, ſed vt prius fruſtra conatus eſt, inaniter conſumpſit ſumptus & tempus. Quapropter tandem incipit maledicere Mercurio, & Naturam blaſphemare quod creauerit illum. Natura verò cùm audiuit iſta, vocauit Mercurium ad ſe, & dixit illi: Quid tu feciſti huic? quid mihi maledicit propter te, & blaſphemat me? cur non præſtas quod debes? Sed Mercurius modeſtè ſe excuſat. At Natura jubet vt ſit obediens filijs doctrinæ quærentibus ſe: Mercurius promiſit ſe id præſtiturum, aitq; : Mater Natura, ſed ſtultis quis ſatisfaciet? Natura ſubridens diſceſſit: Mercurius verò iratus Alchemiſtæ, etiam ad ſuum locum vadit. Poſt aliquot dies incidit in mentem Alchemiſtæ quod in laboribus ſuis aliquid omiſerit: iterum ad Mercurium recurrit, & il-

lum

lum cum ſtercorè porcino commiſcere cõſtituit. Sed Mercurius iratus quod illum ſiniſtrè coram Natura Matre accuſauerat, ad Alchemiſtam ait : Quid tu ſtulte ex me habere vis ? cur me accuſaſti ? *Alchem.* Tune es ille quem ego deſideraui videre ? *Merc.* Ego ſum, ſed nemo me cœcus videre poteſt. *Alchem.* Ego non ſum cœcus. *Merc.* Maximè cęcus es, nam teipſum non vides, quomodo ergo me videre debes ? *Alchem.* O jam ſuperbus es, ego tecum modeſtè loquor, & tu ita me contemnis : neſcis fortaſſe quod ego apud multos Principes laborauerim, & apud illos Philoſophus fuerim. *Merc.* Ad Principum aulas ſtulti concurrunt, illic enim honorantur, & præ cæteris bene habent ; fuiſti tu etiam apud aulam. *Alchem.* O tu es diabolus, & non bonus Mercurius, ſi tu ita vis loqui cum Philoſophis : nam & prius ita me ſeduxiſti. *Merc.* Noſtíne tu Philoſophos? *Alchem.* Ego ipſe ſum Philoſophus. *Merc.* Ecce nobis Philoſophus (ſubridens dicit: & cœpit cum illo vlterius loqui, dicens) mi Philoſophe, dic ergo mihi quid quæris, & quid vis habere? facere quid cupis ? *Alchem.* Lapidem Philoſophorum. *Merc.* Ex qua igitur materia

teria vis illum facere? *Alchem.* Ex Mercurio noſtro. *Merc.* O mi Philoſophe, tunc ego diſcedam, quia non ſum veſter. *Alch.* O tu es non niſi Diabolus, & vis me ſeducere. *Merc.* Certè mi Philoſophe, tu mihi es Diabolus non ego tibi: nam tu peſſimè me tractaſti more diabolico. *Alchem.* O quid audio. Certè hic eſt Diabolus: nam ego omnia ſecundum Philoſophorum ſcripta facio, & ſcio optimè laborare. *Merc.* Optimè ſcis: nam & magis facis quàm ſcis & legis: Philoſophi enim dixerunt naturam naturis miſcendam, & extra naturam nihil jubent; tu verò jam me cum omnibus ferè rebus ſordidiſſimis, & ſtercoribus miſces. *Alchem.* Ego nihil facio extra naturam: ſed ſemino ſemen in terram ſuam, ſicut Philoſophi dixerunt. *Merc.* Seminas me in ſtercus, & tempore meſſis ego euaneſco, tu vero ſtercus metere ſoles. *Alch.* Tamen ſic Philoſophi ſcripſerunt, quod in ſterquilinio materia illorum quæri debeat. *Merc.* Verum eſt quod illi ſcripſerunt, & tu ad ſyllabam intelligis, & non eorum ſenſum & mentem. *Alchem.* Nunc video quod tu es Mercurius fortaſſis; ſed non vis obedire mihi. Et cœpit illum iterum conjurare, dicens:

vx vx. Sed Mercurius ridens reſpondit: Nihil proficies, mi Amice. *Alchem.* Non fruſtra de te dicunt quod mirabilis es, & inconſtans ac volatilis. *Merc.* Tu me dicis eſſe inconſtantem, hoc tibi ſic ſoluo. Conſtans ego ſum conſtanti artifici; fixus fixo animo: ſed tu, & tui ſimiles inconſtantes ſunt, vagantes ex vna re in aliam, ex vna materia in alteram. *Alchem.* Dic ergo mihi, ſi tu es ille Mercurius de quo Philoſophi ſcripſerunt, quem cum ſulphure & ſale omnium rerum principium dixerunt, an verò alius quærendus? *Merc.* Certè fructus ab arbore non procul cadit, ſed ego meam gloriam non quæro: ſum idem qui fui, ſed anni mei diuerſi ſunt. Ab initio juuenis fui tamdiu quamdiu fui ſolus, ſed jam ſenior ſum, ſed idem qui fui ante. *Alchem.* Iam mihi places, quod jam ſenior ſis: ego enim ſemper talem quæſiui qui ſit maturior & fixior, vt eò facilius cum illo conuenire poſſim. *Merc.* Fruſtrà me viſitas ſenem, qui me non noſti in juuentute. *Alchem.* Nonne ego te noui, qui te ſemper miris modis tractaui, vt tu ipſe dixiſti? & adhuc non deſinam donec perficiam Lapidem Philoſophorum. *Merc.* O me miſerum! quid

ſim

ſim facturus? qui fortaſſe iterum cum ſter-
coribus miſcebor, jam crucior denuo. O me
miſerum! rogo te ô Domine Philoſophe,
noli me tantum porcino ſtercori miſcere:
nam aliâs jam peribo, fœtore enim hoc
cogor meam mutare formam. Et quid vis
vt amplius faciam? nonne ſatis crucior à
te? nonne obedio tibi? nonne miſceo me
rebus quibus tu vis? nonne ſum ſublimis?
nonne præcipitatus? nonne Turbit? non-
ne Amalgama? nonne maſça? quid jam
magis à me cupis? meum corpus jam ita fla-
gellatum eſt, jam ſputatum vt lapis mei poſ-
ſit misereri: ex me habes lac, ex me car-
nem, ex me ſanguinem, ex me butyrum,
ex me oleum, ex me aquam, & quod vn-
quam metallorum aut mineralium id præ-
ſtare poſſit quod ego ſolus? & non eſt miſe-
ricordia mecum. O me miſerum! *Alchem.*
O ho non nocet tibi, tu es nequam, licet
te quouis modo inuertas, tu non mutas te,
niſi formam tibi fingis, iterum ſemper redis
in primam ſpeciem tuam. *Merc.* Ego facio
ſicut tu vis, ſi vis vt ſim corpus, corpus ſum:
ſi vis vt ſim puluis, puluis ſum. Neſcio quo-
modo me magis humiliare debeam quàm
cùm puluis & vmbra fio. *Alchem.* Dic ergo
mihi,

mihi, quis tu es in centro tuo? & non te plus cruciabo. *Merc.* Iam cogor tecum ex fundamento loqui. Si vis potes me intelligere: formam meam vides, de hoc tibi non eſt opus. Sed quod de centro meo interrogas, centrum meum eſt cor omnium fixiſſimum, immortale, & penetrans: in illo eſt requies Domini mei, ego verò ipſe ſum via & curſor, peregrinus & domeſticus, fideliſſimus ſum omnibus meis ſocijs, non relinquo comitantes me; cum illis maneo, cum illis pereo. Sum corpus immortale: morior quidem cùm occidor, ſed ad judicium coram ſagace judice reſurgo. *Alchem.* Ergo tu es Lapis Philoſophorum? *Merc.* Mater mea talis eſt, ex illa naſcitur artificialiter vnum aliquid, frater verò meus qui in arce habitat, in velle ſuo habet quod Philoſophus vult. *Alchem.* Es ne tu ſenex? *Merc.* Mater mea genuit me, ſed ego ſenior ſum matre. *Alchem.* Quis Diabolus te poteſt intelligere, cùm mihi ad propoſitum non reſpondeas? ſemper parabolas dicis. Dic mihi ſi tu es fontina de qua Bernardus Comes Treuiſanus ſcripſit? *Merc.* Fontina non ſum, ſed aqua ſum, fontina me circumdedit. *Alchem.* Solvitúrne aurum in te cùm

aqua ſis? *Mercur.* Quicquid mecum eſt amo; ſicut amicum; & quicquid mecum naſcitur, huic nutrimentum do; & quicquid nudum eſt, alis meis tego. *Alchem.* Video ego, quod tecum non eſt loqui, ego alia quæro, tu alia dicis: ſi non vis bene reſpondere, certè jam tecum eo ad labores. *Mercur.* O Domine rogo te, eſto mihi miſericors; jam libenter dicam quod ſcio. *Alchem.* Dic ergo mihi, ſi tu times ignem? *Mercur.* Ego ipſe ignis ſum. *Alchem.* Et quare igitur ab igne fugis? *Mercur.* Spiritus meus cum ſpiritu ignis amant ſe, & quo poteſt comitatur vnus alterum. *Alchem.* Et quorſum ſoles ire quando cum igne aſcendis? *Mercur.* Scito, omnis peregrinus ſemper in patriam ſuam tendit, & quando illuc vnde egreſſus eſt venit, requieſcit, & ſemper redit ſapientior quàm exit. *Alchemiſt.* Reuerteríſne iterum aliquando? *Mercur.* Reuertor, ſed in alia forma. *Alchem.* Non intelligo quid hoc eſt, neque de igne quidquam. *Mercur.* Si quis ignem cordis mei nouit, vidit ignem (calorem debitum) cibum meum eſſe: & quo diutius ignem ſpiritus cordis mei comedit pinguior erit, cuius mors poſtea vita omnium

rerum

rerum eſt quæcunque in hoc regno ſunt vbi ego ſum. *Alchem.* Esne tu magnus? *Mercur.* Habes me in exemplum, ex mille guttulis vnus ero, ex vno multa millia guttarum do: & ſicut corpus meum eſt in oculis tuis, ſi meeum ludere ſcis, potes me diuidere in tantum in quantum vis, iterum vnus ero: quid igitur ſpiritus (cor meum) intrinſecè, qui ſemper ex minutiſſima parte multa millia profert? *Alchem.* Et quomodo igitur tecum facere oportet, vt ita ſis? *Merc.* Ignis ſum intus, ignis eſt mihi cibus, vita verò ignis aër eſt, ſine aëre ignis extinguitur; ignis præualet aëri, propterea non quieſco, nec me crudus poteſt conſtringere aër: adde aërem aëri vt ſint ambo vnum & teneant pondus, cum igne calido conjunge, temporibus da ad cuſtodiendum. *Alchem.* Quid poſtea erit? *Mercur.* Subtrahetur ſuperfluum, reſiduum combures igne, in aquam pones, coques, poſtea coctum ægrotis in medicinam dabis. *Alchem.* Nihil mihi dicis ad meas quæſtiones. Video ego, quod tu me tantum parabolis vis eludere. Vxor, affer ſtercus porcinum, ego iſtum Mercurium nouis modis tractabo, donec mihi dicat quomodo Lapis Philoſophicus ſit fa-

ciendus ex illo. Mercurius auditis hiſce, incipit lamentari ſuper Alchemiſta, vadítque ad matrem Naturam : accuſat ingratum laborantem. Natura filio Mercurio credit, qui verax eſt, ira commota ad Alchemiſtam venit, & illum vocat; heus tu vbi es? *Alchem.* Quis eſt qui me vocat? *Natura*, Quid tu ſtulte cum filio meo agis? cur illi facis tantam injuriam? cur illum crucias? qui tibi omne bonum facere vult, ſi tantum intelligere velles. *Alchem.* Quis Diabolus me increpat, tantum Virum & Philoſophum? *Natura.* O ſtulte, plenum ſuperbia ſtercus Philoſophorum, noui ego Philoſophos, & omnes Sapientes, quos amo, nam & illi me amant, & omnia mihi faciunt ad placitum: & quo ego non poſſum, illi me iuuant. Vos autem Alchemiſtæ, ex quorum ordine tu quoque vnus es, abſque meo ſcitu, & conſenſu; imò omnia contraria mihi facitis: propterea vobis etiam contrarium euenit. Putatis quod bene filios meos tractetis, ſed nihil perficitis: & ſi rectè conſiderare velitis, non vos illos tractatis, ſed illi vos tractant: nam vos nihil ex illis facere poteſtis neque ſcitis, illi vero ex vobis, quando volunt, faciunt

ciunt ſtultos. *Alchem.* Non eſt verum, ego etiam ſum Philoſophus; & ſcio laborare bene. Fui ego apud Principem non vnum, & fui apud illos Philoſophus, quod & vxor mea ſcit, etiam jam nunc habeo librum manuſcriptum, qui erat aliquot centum annis in muro quòdam occultus, jam certò ſciam facere Lapidem Philoſophorum, & etiam hiſce diebus reuelatum eſt mihi per ſomnium. O ego ſoleo vera ſomnia habere: Vxor tu ſcis. *Natura.* Facies ſicut fecerunt alij tui collegæ, qui in principio omnia ſciunt & ſcire ſe putant, in fine verò nihil. *Alchem.* Tamen alij ex te (ſi tu es vera Natura) ſolent facere. *Natura.* Verum eſt, ſed ſolummodo hi me nouerunt, qui pauci ſunt. Qui me verò nouit non cruciat filios meos, neque me impedit, ſed mihi facit ad placitum, & augmentat bona mea, & filiorum meorum corpora ſanat. *Alchem.* Tamen & ego ſic facio. *Natura.* Tu mihi contraria omnia facis, & contra meam, voluntatem cum filijs meis procedis: vbi deberes reuiuificare, tu occidis: vbi figere, tu ſublimas: vbi calcinare, tu diſtillas; præſertim hunc mihi obedientiſſimum filium Mercurium, quem tot corroſiuis aquis

tot venenoſis rebus crucias. *Alchem.* Tunc ego ſic procedam cum illo ſuauiter per digeſtionem ſolummodo. *Natura.* Bene eſt ſi ſcis ſin minus, non illi, ſed tibi nocebis ipſe, & ſumptibus tuis: nam idem eſt illi; ita cum ſtercore ſe miſcet ſicuti cum eodem gemma, ſemper bona eſt, & ſtercus illam non minuit, etiamſi in illud proijciatur, quando lauatur eadem eſt gemma quę fuit antea. *Alchem.* Sed ego libenter ſcirem facere Lapidem Philoſophicum. *Natura.* Ergo non ſic filium meum tractato: ſcito enim quod ego multos filios & filias habeo, & adſum præſto quærentibus me, ſi ſunt digni. *Alchem.* Dic ergo mihi, quis eſt iſte Mercurius? *Natura.* Scito quod eſt mihi vnus tantum talis filius, vnus ex ſeptem eſt, & primus eſt; ipſe quoque omnia eſt, qui vnus tantum erat; nihil eſt, & numerus ejus integer eſt; In illo ſunt quatuor Elementa, qui tamen non eſt Elementum; Spiritus eſt, qui tamen corpus habet; Vir eſt, & tamen vices fœminæ agit; puer eſt, & viri arma gerit; animal eſt, & tamen alas auis habet; Venenum eſt, & tamen lepram curat; vita eſt, & tamen omnia occidit; Rex eſt, alter tamen poſſidet ejus regnum;

fugit

fugit cum igne, & tamen ex illo paratur ignis; aqua eſt, & non madefacit; terra eſt, & tamen ſeminatur; aër eſt, & viuit aqua. *Alch.* Iam video ego quod nihil ſcio, ſed non audeo dicere: nam perderem bonam exiſtimationem, & vicinus meus non impenderet amplius in me, ſi ſciret quod ego nihil ſciam: ego tamen dicam quod ſcio certè, aliâs nemo vel panem mihi daret: multi enim illorum ſperant à me multa bona. *Natura.* Et ſi in longum pertrahes, quid poſtea erit? interim & vicini quilibet repetent ſuos ſumptus à te. *Alchem.* Alam ſpe omnes quouſque potero. *Natura.* Et tandem quid vltimo? *Alchem.* Tentabo tacitè varios labores: ſi ſuccedat ſoluam; ſin minus ibo in aliam prouinciam, & hoc idem agam. *Natura.* Et poſtea quid erit? *Alchem.* Ha ha ha, ſunt multæ prouinciæ, multi quoque auari, quibus magnam copiam promittam auri, idque breuiſſimo tempore, & ſic dies diem ſequetur, interim aut Rex, aut Aſinus morietur, aut Ego. *Natura.* Laqueus meritò tales Philoſophos manet: apage te, & finem tibi, & tali tuæ philoſophiæ, mala cruce quàm ocyſſimè impone: hoc enim vnico conſilio nec mihi, nec proximo, nec tibi ipſi fraudi eris.

NOVI
LVMINIS CHEMICI
TRACTATVS ALTER
DE
SVLPHVRE.

Authoris anagramma

ANGELVS DOCE MIHI IVS.

PRÆFATIO.

CVM mihi non liceat, Lector beneuole, apertius quàm alij veteres Philoſophi ſcripſerunt ſcribere; fortaſſe ſcriptis meis non eris contentus: Præſertim cùm tot Philoſophorum libros alios præ manibus habeas: ſed crede, nec mihi etiam libros conſcribere opus eſt, quia ex illis nec commodum, nec vanam oſtentationem quæro; ideo nec quis ſum euulgare cupio. Ea quæ tua vtilitati jam in publicum tradidi magis quàm ſatis eſſe mihi videbantur; reliqua ad Harmoniam, vbi de rebus naturalibus copiosè propoſui, releganda deſtinaui: attamen hortatu amicorum & hunc tractatum de Sulphure conſcribere debui; in quo an ad priora addere aliquid opus eſt neſcio. Imò neque hic etiam, ſi tibi tot Philoſophorum ſcripta non ſatisfaciunt, ſatisfaciet: Et maximè ſi tibi quotidiana operatio naturæ non ſatis exemplo eſt, nulla exempla juuabunt. Nam ſi iſta quomodo natura operatur maturo judicio conſiderares, non opus ha-

beres tot Philoſophorum voluminibus: quoniam meo judicio melius eſt ab ipſo magiſtro Naturæ quàm à diſcipulis diſcere. Satis in præfatione libelli. XII. *Tractatuum, tum & primo tractatu: ibidem habes quod in arte iſta tot & tanti libri reperiuntur vt jam inquirentes magis impediant quàm juuent: & ita eſſe videtur quoniam ſcripta Philoſophorum ex tam parua ſchedula Hermetis in tam magnum labyrinthum maximè erroneum excreuerunt, & in dies ad Eclipſim declinant: Et hoc non niſi ab inuidis ſcientibus factum eſſe credo, cùm ignorans neſciat quid addi vel ſubtrahi debeat, niſi fortè authoris manus non benè legi poſſit. Si in aliqua ſcientia multum juuat aut nocet ſi vnum verbum deeſt vel ſuperat, illud maximè in iſta. Ad exemplum: ſcriptum eſt in loco vno:* Poſtea has aquas ſimul miſceas, *alter addidit* non; *parum quidem addidit & nihilominus totum caput contrarium fecit. Studioſus tamen diligens ſciat apem etiam ex venenoſis herbis mel colligere; ſi enim ad poſſibilitatem naturæ lectionem dirigit, facile Sophiſmata ſuperabit: & tamen legere non deſinat, quia liber librum aperit. Sed ego ita intellexi, quod libri Geberi Philoſophi, & quis ſcit ſi non & aliorum autorum? veneficiis maximis incantati ſunt, ita vt nullo*

lo modo poſſint nec debeant intelligi niſi milleſima lectione, & hoc ab ingenioſo lectore; fatui planè ab illorum lectione excluduntur. Sunt quidem multi qui illum, ſicuti & alios Autores, interpretantur; ſed video explicationem eſſe difficiliorem textu: Meum conſilium eſt ut in textu maneas, & quicquid legis, omnia ad poſſibilitatem naturæ applices; & quid ſit natura in primis perquiras. Omnes quidem ſcribunt quod res eſt vilis, facilis, communis; & verum quidem eſt, ſed adjungendum fuit, Scientibus. Sciens & inter ſtercora illam cognoſcit, & ignorans etiam in auro illam eſſe non credit. Et hi omnes qui eiuſmodi libros obſcuros compoſuerunt, ſi artem neſcirent, ſed ex eiuſmodi libris (qui quidem veriſſimi ſunt) artem quærere deberent, illam difficilius inuenirent, quàm moderni inquiſitores inueniunt. Ego mea ſcripta laudare nolo, ille judicabit qui illa ad poſſibilitatem & curſum naturæ applicabit: & ſi ex meis ſcriptis, conſiliis, & exemplis, operationem naturæ, & miniſtros eius ſpiritus vitales aërem conſtringentes, tum & ſubjectum primæ materiæ, cognoſcere non poterit, vix ex Raimundo Lullio intelliget: difficile enim eſt credere Spiritus habere tantam potentiam in ventre venti. Hanc ſyluam & ego tranſire coactus ſum, & il-

lam

lam quoque multiplicare iuui, tali tamen modò quòd meæ plãtæ veris filiis artis, & huius S. Scientiæ ſtudioſis per ſyluam hanc tranſire volentibus, in ſigna & quaſi lumen ac duces eſſe debeant; ſunt enim meæ plantæ quaſi ſpiritus corporales. Iam enim ſecula præterierunt vbi confidentia amicorum floruit, & hæc ſcientia oretenus dabatur; iam nonniſi à ſolius Altiſsimi Dei inſpiratione acquiritur: ideò non deſperet diligens ac Deum timens inquiſitor; Si illam quæret inueniet. Quoniam facilius à Deo quàm ab homine impetratur: ille enim eſt immenſa miſericordiæ Deus, qui neſcit fidentem deſerere; apud illum non eſt reſpectus perſonarum; cor contritum & humiliatum non deſpiciet, qui & mei, eius Creaturarum indigniſsimi, miſertus eſt; cuius potentiam, bonitatem, inexplicabilem miſericordiam, quam mihi oſtendere dignatus eſt, explanare non ſum ſufficiens: At ſi non alias grates dare poſſum, calamo ſaltem non deſinam temporibus porrigere iſta. Sis ergo bono animo, Lector candide, & tibi quoque hanc gratiam non denegabit: ſi in illo ſpem integram poſueris, illum adorabis & inuocabis; ille tibi aperiet naturæ ianuam; ibi videbis quomodo natura ſimpliciſsimè operatur. Scias pro certo quod natura ſimpliciſsima eſt, nec delectatur niſi in

ſimpli-

ſimplicitate; & crede mihi, quicquid in natura nobilius eſt eò etiam & facilius, ac ſimplicius, quoniam omnis veritas ſimplex eſt: Deus altiſſimus conditor rerũ nihil difficile poſuit in natura. Si igitur vis eſſe imitator naturæ, tibi ſuadeo vt in ſimplici via maneas naturæ, & omnia bona inuenies. Quod ſi verò tibi nec mea ſcripta, nec conſilium placet, ad alios Authores ito: Propterea ego non magna volumina ſcribo vt in illis non multum expendas, citóque perlegere poſſis; vt tibi ſit ad alios Authores recurrendi tempus: & quærere non deſinas pulſanti enim aperietur. Iam etiam illa tempora adueniunt in quibus arcana multa naturæ reuelabuntur: Iam illa Monarchia quarta Borealis incipere habet: Iam tempora appropinquant; mater ſcientiarum veniet; maiora elucidabuntur quã in his tribus præteritis Monarchiis factum eſt. Quoniã hanc Monarchiam (vt veteres diuinarunt) plantabit Deus per vnum ex Principibus omnibus virtutibus ditatum, quem fortaſſè nobis iam tempora produxerunt. Habemus enim in hac parte boreali Principem Sapientiſſimum ac bellicoſiſſimum, quem nullus Monarcharum victoriis ſuperat, humanitate ac pietate nullus excellit. In hac Monarchia Boreali Deus omnium conditor rerum maiora arcana ſine dubio in natura elucidabit quàm

illis temporibus vbi aut Paganorum aut Tyrannorum Principum ſedes fuit. Sed has Monarchias Philoſophi non ſecundum potentiores, ſed ſecundum Cardines mundi numerant: Inprimis Orientalem; poſtea Meridionalem; jam verò Occidentalem habent; & vltimam Septemtrionalem in hac parte Boreali expectant: de quibus in Harmonia dabitur. In hac Septentrionali attractiua polari Monarchia (vt Pſalmiſta ait) Miſericordia & veritas obuiabunt ſibi; pax & juſtitia oſculabuntur; Veritas de terra orietur, & Iuſtitia de cœlo proſpiciet. Vnum ouile, & vnus paſtor; *(Ioh.*10.16.) *Scientia multa ſine inuidia: quod & ego cum deſiderio expecto. Tu quoque, Candide Lector, Deum inuoca, time, ama, meáque ſcripta diligenter lege, & tibi certè diuinare bona. Quod ſi Deo fauente, natura operante, (cuius imitator ſis) ad portum deſideratum huius Monarchiæ appuleris; tunc videbis & iudicabis omnia me tibi bona & vera dixiſſe. Vale.*

DE SVL-

DE SVLPHVRE,

SECVNDO PRINCIPIORVM.

SVLPHVR non eſt poſtremum inter Principia, quoniam illud eſt pars Metalli; imò pars principalis Lapidis Philoſophorum: & multi Sapientes varia & veriſſima de Sulphure reliquerunt, Imò ipſe GEBER Summæ Perfectionis libr. 1. cap. 28. dicit: *Per Deum Altiſſimum ipſum illuminat omne corpus; quoniam eſt lumen à lumine, & tinctura.* Nos autem antequam de illo ſimus tractaturi, viſum eſt nobis Primò originem principiorum deſcribere; præſertim cum Sulphur pro principali Principiorum antiquitùs habitum ſit. Vnde autem Principia oriuntur pauci hucuſque oſtenderunt; & difficile eſt judicare de aliquo Principiorum, ſicut & de quauis alia re, cuius origo & generatio ignoratur: quid enim de colore cæcus? Quod igitur anteceſſores noſtr

omiſerunt, id nos in hoc Tractatu adimplere propoſuimus.

Sunt autem principia rerum, præſertim Metallorum, ſecundùm antiquos Philoſophos Duo, Sulphur & Mercurius: Secundum Neotericos verò tria, Sal, Sulphur, & Mercurius. Origo autem horum Principiorum ſunt quatuor Elementa; de quorum etiam origine nobis imprimis incipiendum eſt. Sciant ergo ſtudioſi huius S. Scientiæ quatuor Elementa eſſe, & quodlibet horum quatuor habere in ſuo centro aliud Elementum à quo elementatur: & hæc ſunt quatuor Statuæ Mundi, ex Chao in Creatione Mundi à Diuina Sapientia ſeparatæ, quæ hanc machinam Mundi per ſuum actum contrarium in æqualitate & proportione tenent, ac virtutum cœleſtium inclinatione omnes res infra & ſuper terram producunt; de quibus ſuo loco: hic ad propoſitum, primò de propinquiori Elemento Terræ.

DE ELEMENTO TERRÆ.

Terra eſt Elementum ſatis dignum in ſua qualitate & dignitate: In hoc Elemento alia tria, & præcipuè Ignis, requieſcunt. Eſt Elementum præſtantiſſimum ad celandum & manifeſtandum ea quæ ſibi concredita ſunt: groſſum eſt & poroſum, graue reſpectu ſuæ paruitatis, ſed leue reſpectu ſuæ naturæ: eſt etiam Centrum Mundi, tum & aliorum Elementorum: Per ejus Centrum tranſit Axis Mundi vtriuſque Poli. Eſt poroſum, vt diximus, ſicut ſpongia quæ nihil ex ſe profert; Sed quicquid alia tria in illud ſtillant & proijciunt, omnia recipit, ſeruanda ſeruat, manifeſtanda manifeſtat. Nihil, vt diximus, ex ſe profert, ſed eſt receptaculum aliorum, & eſt in quo omne productum manet, ac per calorem motivum in illo putrefit, ac per eundem, ſeparato puro ab impuro, multiplicatur: quod graue eſt in illo occultatur, & leue pellit calor in ejus ſuperficiem. Eſt omnis ſeminis & commiſtionis nutrix & matrix:

nihil quidem aliud præſtare poteſt quàm tueri ſemen & compoſitum ad maturitatem vſque. Eſt frigidum ſiccum, temperatur aqua; extra viſibile, fixum; intus verò inuiſibile & volatile. Virgo eſt ex Creatione diſtillationis Mundi relictum caput mortuum, quod aliquando voluntate diuina calcinandum erit, poſt extractionem ſui humidi, vt ex illo noua Cryſtallina creari poſſit Terra. Diuiſum eſt etiam hoc Elemētum in partem puram & impuram: Pura vtitur aqua ad res producendas, impura verò in ſuo globo manet. Eſt hoc Elementum occultatio & domicilium omnis theſauri. In Centro ejus eſt Ignis Gehennalis, continens hanc machinam Mundi in ſuo eſſe; & hoc per expreſſionem aquæ in aëra. Ignis ille per primum Mobile atque per influentias ſtellarum cauſatur & accenditur: huic obviat calor ſolaris aëre temperatus, ad maturandum & adtrahendum ea quæ jam concepta ſunt in ſuo Centro. Propterea Terra participat cum igne, & eſt ejus intrinſecum, nec purificatur niſi Igne: & ſic quodlibet Elementum ſuo intrinſeco purificatur. Intrinſecum autem Terræ, ſeu Centrum, eſt ſumma puritas mixta Igne vbi nihil quie-

ſcere

ſcere poteſt: eſt enim quaſi locus vacuus, in quem alia Elementa ſuos actus proijciunt, vt in Libello XII. Tractatuum dictum eſt. Et hæc de Elemento Terræ, quam Spongiam eſſe diximus & aliorum receptaculum, quòd ad noſtrum propoſitum ſufficit.

DE ELEMENTO AQVÆ.

AQVA eſt Elementum grauiſſimum; plenum vnctuoſi phlegmatis; & eſt Elementum dignius in ſua qualitate, extrà volatile, intus verò fixum, frigidum & humidum eſt; temperatur aëre: eſt ſperma Mundi in quo ſemen omnium rerum conſeruatur: eſt cuſtos ſeminis cujuſlibet rei. Sciendum tamen eſt quòd aliud eſt ſemen & aliud ſperma: Spermatis receptaculum Terra eſt, ſeminis verò receptaculum Aqua. Quicquid in aquam ſtillat aër, cauſante igne, hoc aqua porrigit terræ. Caret interdum Sperma ſufficienti ſemine, ex defectu caloris digerentis illud; Sperma enim ſemper eſt in copia expectans ſemen quod ex

imaginatione ignis per aëris motum portat in matricem: & interdum deficiente ſemine intrat ſperma; ſed exit iterum abſque fructu: de quibus aliquando in tertio Principiorum, Salis, Tractatu latius. Accidit ſæpiſſimè in Natura quòd Sperma cum ſufficienti ſemine matricem intrat; ſed matrix indiſpoſita, repleta peccantibus ſulphuribus aut phlegmatibus, non concipit, nec fit hoc quod debuit. In hoc Elemento etiam nihil propriè eſt, niſi vt in Spermate eſſe ſolet: delectatur maximè motu proprio qui fit per aërem, & eſt miſcibile rebus propter ſuperficiale corpus volatile. Eſt, vt diximus, receptaculum vniuerſalis ſeminis: facilè in illo terra purificatur & reſoluitur; & aër in illo congelatur, ac conjungitur illi in profundo. Menſtruum Mundi eſt, quod aërem penetrando, virtute caloris, trahit ſecum vaporem calidum, qui cauſat generationem naturalem earum rerum quibus terra imprægnata eſt ſicut matrix; & quando matrix debitam portionem ſeminis accepit, fit quid ſit jam progreditur, naturaque operatur ſine intermiſſione vſque ad finem; reſiduum verò humidum, ſeu Sperma, cadit ad latus, & agente calore in terram

ram putrefit (illud ad latus rejectum) & ex illo poſtea generantur res aliæ, interdum variæ beſtiolæ ac vermiculi. Poſſet quidem ſagacis ingenii artifex in hoc Elemento, ſicut ex ſpermate, varia videre Naturæ miracula; ſed opus eſſet illud Sperma accipere in quo eſt jam imaginatum ſemen aſtrale certi ponderis. Quia Natura facit & producit ex prima putrefactione res puras, ſed ex ſecunda putrefactione multò puriores, ac multò digniores, & nobiliores, vt habes exemplum in ligno vegetabili, vbi in prima compoſitione Natura facit lignum, quando autem illud poſt maturitatem corrumpitur, putrefit & generantur ex illo vermes & aliæ beſtiolæ vitam & viſum habentes: Manifeſtum autem eſt quod ſenſibile ſemper dignius eſt vegetabili; nam ad ſenſibilium organa multò ſubtilior ac purior materia requiritur: Sed ad propoſitum.

Hoc Elementum eſſe menſtruum Mundi, & trifariam diuiſum dicimus; Nempe purum, purius, ac puriſſimum. Ex ejus puriſſima ſubſtantia cœli creati ſunt, purius etiam in aëra reſolutum eſt, purum autem ſimplex & groſſum in ſua ſphæra remanſit, & ordinatione Diuina, Natura operante,

cuſtodit omnem rem ſubtilem. Vnum globum cum Terra efficit: habet etiam ſuum centrum in corde maris: vnam axim polarem cum Terra habet, per quam omnes curſus & fontes aquarum exeunt, quæ poſtea in magna flumina excreſcunt. Per eiuſmodi egreſſiones aquarum Terra conſeruatur à conbuſtione, & cum hac humectatione deportatur ſemen vniuerſale per poros vniuerſæ terræ, quod motus & calor faciunt. Manifeſtum autem eſt quòd omnes curſus aquarum in cor maris reuertuntur; ſed quò poſtea perueniunt non omnibus conſtat: ſunt enim aliqui qui credunt omnia flumina, aquas, & ſcaturigines quæ curſum ſuum in mare habent ex aſtris generari, qui cùm aliam rationem cur illis mare non excreſcit neſciunt, dicunt in corde maris has aquas conſumi. Sed hoc in Natura locum non habet, ſicut de pluuijs oſtendimus. Aſtra quidem cauſant ſed non generant; cùm nihil generetur niſi in ſuo ſimili ejuſdem ſpeciei: aſtra verò ſunt ex igne & aëre: quomodo igitur generabunt aquas? Et ſi hoc ita eſſet quòd quædam ſtellæ aquas generarent, tunc neceſſariò & aliæ terram generarent, tum & aliæ alia Elementa:

quo-

quoniam hæc machina Mundi quatuor Elementis ita detinetur vt vnum aliud minima etiam particula non excedat, ſed in æquilibrio virtutibus certent; aliâs ſi vnum aliud excederet, ruina ſequeretur. Attamen maneat qui vult in ſua opinione, nobis ita in lumine Naturæ datum eſt quòd iſtis quatuor Elementis, eorum æqualitate à ſummo Creatore proportionata, hæc machina Mundi conſeruatur, & vnum aliud in ſua operatione non excedit. Sed aquæ ſuper fundamentis terræ; tanquam in dolio aliquo ab aëris motu continentur, & verſus Polum Arcticum ab eo conſtringuntur, quia non datur vacuum in mundo: hac de cauſa eſt in centro terræ ignis gehennalis caliditatis, quem Archeus naturæ gubernat.

Nam in principio Creationis mũdi Deus Opt. Max. ex illo confuſo Chao imprimis quintam eſſentiam Elementorum exaltauit & facta eſt plus vltra: poſtea ignis puriſſimam ſubſtantiam ad locandam SS. Majeſtatem ſuam ſuper omnia eleuauit, ac in ſuis terminis poſuit & firmauit. In centro Chai (voluntate immenſæ ſapientiæ diuinæ) accenſus eſt ignis ille, qui poſtea illas aquas puriſſimas diſtillauit: Sed quia jam ignis ille

ille puriſſimus firmamentum cum throno Dei altiſſimi obtinuit, aquæ ſub illo igne condenſatæ ſunt: & vt fortius firmarentur ignis jam groſſior priore diſtillauit, (cauſante ſemper illo igne centrali) qui in Sphæram ignis ſub aquis remanſit: & ſic aquæ inter duos ignes in cœlos congelatæ & compreſſæ ſunt. Sed ignis ille Centralis non ceſſauit, ſed diſtillando vlterius aquas etiam alias minus puriores in aërem reſoluit, qui etiam ſub Sphæra ignis in Sphæram propriam remanſit, & ab ignis Elemento tanquam à fortiſſimo fundamento circumdatur; & ſicut aquæ cœlorum non poſſunt tranſgredi ignem illum ſupercœleſtem, ita ignis elementum non poteſt tranſgredi aquas cœlorum, nec etiam aër poteſt tranſgredi & exaltari ſuper ignis elementum. Aqua verò cum terra in vnum globum remanſit, quoniam non habet locum in aëre, excepta illa parte quam ignis in aërem reſoluit propter fortificationē quotidianam hujus machinæ mundi. Si enim fuiſſet vacuum in aëre, tunc aquæ omnes diſtillaſſent & in aërem reſolutæ fuiſſent: ſed jam aëris Sphæra plena eſt, quæ ſemper ex aquis per continuum calorem centralem diſtillan-

diſtillando adimpletur, ita vt cęteræ aquæ ab aëris compreſſione circa terram voluantur, & cum terra mundi centrum teneant. Et hæc operatio fit de die in diem; & ſic etiam hic mundus de die in diem fortificatur, & incorruptus manſurus eſt naturaliter, excepta Altiſſimi conditoris abſoluta voluntate. Quia ille ignis centralis non ceſſabit motu vniuerſali & influentia cœleſtium virtutum accendi, ac aquas calefacere; nec aquæ ceſſabunt reſolui in aërem; nec aër ceſſabit comprimere reſiduum aquarum cum terra, ac ita in centro continere vt non poſſint moueri ex ſuo centro: & ſic naturaliter hic mundus à ſumma ſapientia diuina factus eſt & continetur; & ſic ad exemplum hujus omnia in mundo naturaliter fieri neceſſe eſt. Hanc creationem hujus machinæ mundi voluimus tibi elucidare propterea vt ſcias quod quatuor elementa habent ſympathiam naturalem cum ſuperioribus; quia ex vno chao eadem ſunt: ſed à ſuperioribus gubernantur ſicut à dignioribus; inde & in hunc locum ſublunarem hæc obedientia deuenit. Sed ſcias iſta omnia à Philoſopho naturaliter inuenta eſſe, vt ſuo loco declarabitur.

Nunc

Nunc ad propoſitum de aquarum curſibus, fluxuq; & refluxu maris, quomodo per axem polarem ab vno polo ad alium feruntur. Duo ſunt Poli, vnus Arcticus in parte ſuperiori Septentrionali, alter verò Antarcticus ſub terra in parte meridionali. Polus Arcticus habet vim magneticam attrahendi; Polus verò Antarcticus habet vim magneticam expellendi, quod nobis natura in magnete exemplum oſtendit. Trahit igitur polus Arcticus aquas, per axem, quæ cum intrauerunt iterum per Poli Antarctici axem erumpunt: & quia aër non permittit inæqualitatem, coguntur iterum ad Polum Arcticum, centrum ſuum, reuerti & ita continuè curſum ſuum obſeruare. In quo curſu à Polo Arctico ad Polum Antarcticum per medium ſeu axem mundi, per poros terræ diffunduntur, & ſic ſecundum maius & minus ſcaturigines oriuntur; & poſtea in flumina excreſcunt congredientes, ac iterum illuc vnde egreſſæ ſunt, reuertuntur; & hoc motu vniuerſali inceſſabiliter fit. Has aquas aliqui, vt diximus, ignorantes motum vniuerſalem & polorum operationes, in corde maris conſumi & ab aſtris generari dicunt, quæ nihil materiale producunt

ducunt nec generant; niſi quod virtutes imprimunt & ſpirituales influentias, quæ tamen non dant pondus. Aquæ igitur non generantur, ſed ex Centro maris per poros terræ in uniuerſum mundum eas egredi ſcito. Ex iſtis fundamentis naturalibus Philoſophi inuenerunt varia inſtrumenta, ac ductus aquarum, & fontanas, cum ſciatur naturaliter aquas non altius aſcendi poſſe niſi vt egrediuntur; & niſi ita eſſet in natura ars nequaquam potuiſſet, quia ars imitatur naturam; & quod in natura non eſt per artem non ſuccedit; aqua enim vt diximus non altius aſcendit niſi vt aſſumitur: Exemplum habes illud inſtrumentum quo vinum ex dolio euocatur. Concluſiuè igitur ſcias non ex aſtris ſcaturigines generari, & omnes exitus aquarum, ſed ex Centro maris quo iterum recurrunt, ac ſic motum continuum obſeruant. Si enim hoc non eſſet, nihil omninò neque in terra neque ſuper terram generaretur, imò ruina mundi ſequeretur. Verum ne obijciatur quod in mari omnes aquæ ſalſæ ſunt & aquæ ſcaturiginum dulces: rationem eſſe ſcito, quod aqua illa per poros terræ diſtillatur, & multa milliaria per anguſta loca ac per arenas

tranſiens,

tranſiens, amiſſa ſalſedine, dulcoratur: ad cujus exemplum Ciſternæ inventæ ſunt. Sunt etiam in aliquibus locis pori & meatus majores & largiores per quos ſalſa aqua erumpit, vnde poſtea ſalis fodinę & fontanæ habentur, vt Hallæ in Germania: In aliquibus etiam locis calido conſtringuntur & ſal in arenis relinquitur, aqua verò in alios poros ſudat, vt in Polonia Wieliciæ & Bochniæ. Sic etiam cum aquæ per loca calida ſulphurea continuo ardentia tranſeunt incaleſcunt, vnde Thermæ oriuntur: ſunt enim in viſceribus terræ loca in quibus natura mineram ſulphuream diſtillat ſeparátque, vbi ab igne centrali illa accenditur: Per hæc loca ardentia aqua currens ſecundum propinquitatem & remotionem magis minúſve incaleſcit, & ſic in ſuperficiem terræ erumpit, ac ſulphuris ſaporem retinet, ſicut omne juſculum à ſua decoctione carnium. Eodem modo fit cum aqua per loca mineralia, ſiue cuprea, ſiue aluminoſa, tranſiens eorum ſaporem acquirit. Talis igitur eſt diſtillator conditor omnium rerum, in cujus manu hoc diſtillatorium eſt, ad cujus exemplum diſtillationes omnes à Philoſophis inuentæ ſunt; quod ipſemet

altiſſi-

altiſſimus Deus ac miſericors, abſque dubio, hominibus inſpirauit: qui poterit, quando erit ſancta ejus voluntas, aut ignem centralem extinguere, aut vas frangere, & erit omnium finis. Sed cum ejus bonitas in melius tendat, exaltabit aliquando SS. Majeſtatem ſuam, & ignem illum omnium puriſſimum qui aquis cœlorum in firmamentum eſt, altius extollet, dabitq; gradum fortiorem igni Centrali, vt omnes aquæ in aëra eleuentur, & calcinabitur terra: & ita ignis, conſumpto omni impuro, reddet ſubtiles, circulatas in aëre aquas purificatæ terræ; atque ſic multo nobiliorem mundum (ſi alias licet philoſophari) efficiet.

Sciant ergo omnes huius artis inquiſitores quod terra & aqua vnum globum habent, & omnia ſimul faciunt, quia ſunt Elementa tangibilia, in quibus alia duo occulta operantur. Ignis conſeruat terram ne ſubmergatur, vel diſſoluatur: aër conſeruat ignem ne extinguatur: aqua conſeruat terram ne comburatur. Hæc ad propoſitum noſtrum viſum eſt nobis vtile deſcribere, vt ſtudioſi ſciant in quibus fundamenta Elementorum conſiſtant, & quomodo Philoſophi eorum actus contrarios obſeruauerunt,

runt, ignem cum terra aërem cum aquæ copulantes: licet quando aliquid nobile voluerunt, ignem in aqua decoxerunt, animaduertentes quod ſanguis vnus altero purior, ſicut & lacryma purior eſt vrina. Sufficiat igitur tibi quod diximus. Elementum aquæ ſperma ac menſtruum mundi eſſe, tum & receptaculum ſeminis.

DE ELEMENTO AERIS.

AER eſt elementum integrum, digniſſimum in ſua qualitate, extrà leue & inuiſibile, intus verò graue, viſibile & fixum. Eſt calidum & humidum, temperatur igne, eſt dignius terra & aqua. Volatile quidem eſt, ſed fixatur, & quando fixum eſt penetrabile reddit omne corpus. Ex ejus puriſſima ſubſtantia creati ſunt Spiritus vitales animalium, minus purum in aëris propriam Sphæram eleuatum eſt, reſiduum verò, pars ejus groſſior, remanſit in aqua, quæ cum aqua circulatur, ſicut ignis cum terra, quia amici ſunt. Digniſſimum

ſimum eſt, vt diximus, & illud eſt verus locus ſeminis omnium rerum: In illo ita ſemen imaginatur ſicut in viro, quod poſtea motu circulatiuo proijcitur in ſperma ſuum. Habet hoc Elementum formam integritatis ad diſtribuendum ſemen in matrices per ſperma & menſtruum mundi: in illo etiam eſt Spiritus vitalis omnis creaturæ, per omnia viuens, penetrans, & conſtringens ſemen aliis Elementis ſicuti vir vxoribus: ille nutrit ea, ille imprægnat, ille conſeruat ea, & docet hoc in dies experientia quod hoc Elemento non ſolum Mineralia, animalia, vel vegetabilia, verùm etiam alia Elementa vivunt. Videmus enim omnes aquas putrefieri, ac ſordeſcere ſi non habent recentem aërem: Ignis quoque extinguitur ſi illi adimitur aër: (Inde ſciunt Alchemiſtæ ignem per aërem diſtribuere in gradus, & ſecundum menſuram aëris regiſtra ſua ordinant:) Terræ quoque pori conſeruantur aëre: In ſumma tota ſtructura mundi aëre conſeruatur. Etiam in animalibus, Homo necatur cui adimitur aër, &c. in orbe nihil creſceret ſi non eſſet vis aëris penetrantis, & alterantis, attrahentíſque ſecum nutrimentum multiplicatiuum. In hoc Elemento eſt

imaginatum ſemen, virtute ignis,quod conſtringit menſtruum mundi,illa vi occulta,vt in arboribus & herbis, cum per poros terræ, actu ſpiritualis caloris, exit ſperma cum ſemine & virtus aëris in proportione conſtringit illud & congelat guttatim; & ſic de die in diem, de gutta in guttam creſcendo, arbores magnæ eriguntur,ſicut in libro XII. Tractatuum tractatum eſt. In hoc Elemento ſunt omnes res integræ per imaginationem ignis; & eſt plenum virtutis diuinæ: In illo namque incluſus eſt Spiritus Altiſſimi qui ante creationē ferebatur ſupra aquas, teſte ſacra Scriptura, *& volauit ſuper pennas ventorum.* Si igitur ita eſt ſicuti eſt, quod Spiritus Domini in illo ferebatur, quid dubitas quod de virtute ſua diuina in illo reliquit? Nam hic Monarcha ſolet ornate habitacula ſua; ornauit autem hoc Elementum Spiritu vitali omnis creaturæ. In illo namque eſt ſemen omnium rerum diſperſarum, cui à creatione ſtatim vis illa magnetica (vt ſuprà diximus) à ſummo opifice incluſa eſt, quam ſi non haberet non poſſet attrahere quicquam de nutrimento, ſed ſic ſemen in ſua parua quantitate relinqueretur, nec creſceret, nec multiplicaretur,

retur, ſed ſicut lapis magnetis trahit ad ſe ferrum durum (ad exemplum poli Arctici trahentis ad ſe aquas, vt in Elemento Aquæ ſcripſimus) ſic aër per magnetem vegetabilem, qui in ſemine eſt, trahit ad ſe nutrimentum menſtrui mundi, id eſt aquæ. Iſta omnia fiunt aëre, nam ille eſt dux aquarum, ejúſque vis incluſa eſt occulta in omni ſemine ad attrahendum humidum radicale, & hæc virtus eſt, vt ſuprà diximus, in omni ſemine ſemper pars 280. vt in tract. 3. XII. Tractatuum tibi oſtendimus. Si igitur aliquis vellet eſſe bonus plantator arborum, animaduertendum eſt illi vt cuſpidem attractiuam verſus partem Septentrionalem vertat, ſic nunquam fruſtrabitur labore: quoniam ſicut Polus Arcticus aquas, ita punctum verticale ſemen trahit ad ſe, & quælibet cuſpis attractiua correſpondet illis. Habes exemplum in omni ligno cujus cuſpis attractiua naturaliter ad punctum verticale tendit, & trahitur ab illo. Nam fiat lignum quodcunque æqualiter elaboratum: ſi vis ſcire quæ cuſpis eſt ſuperior, pone illud in aquam ac ſubmergatur, (extra tamen ſuam longitudinem) videbis ſemper cuſpidem illam prius ex aquis emergere quam

ejus oppoſitam partem, neſcit enim natura errare in ſuo officio, de quibus latius in Harmonia vbi de vi magnetica (quamuis de magnete facilè is poterit cui natura metallorum cognita eſt) tractabitur, Hic nos dixiſſe ſufficiat Elementum hoc eſſe digniſſimum, in quo eſt ſemen & ſpiritus vitalis ſeu domicilium animæ omnis creaturæ.

DE ELEMENTO IGNIS.

Ignis eſt elementum puriſſimum & omnium digniſſimum, plenum adhærentis vnctuoſæ corroſiuitatis, penetrans, digerens, corrodens, maximè adhærens, extra viſibile, intus verò inviſibile, fixiſſimum; eſt calidum & ſiccum, & temperatur terra. Ejus omnium puriſſima ſubſtantia & eſſentia cum Throno Diuinæ Majeſtatis in creatione primum eleuata eſt, quando aquæ cœlorum firmatæ ſunt, vt in Elemento aquæ diximus: ex minus puriſſima eius ſubſtantia Angeli creati ſunt: ex minus puriori cum puriſſimo aëre mixta luminaria & ſtellæ creatæ

creatæ ſunt: minus purum adhuc in Sphæram ad concludendum & ſubleuandum cœlos erectum eſt: impura verò & vnctuoſa in centro terræ, ad continuandum motus operationem, à ſummo Creatore ſapientiſſimo relicta & incluſa eſt, quam nos gehennam vocamus. Omnes hi ignes diuiſi quidem ſunt, ſed habent ad invicem ſympathiam naturalem.

Hoc elementum eſt omnium quietiſſimum ac ſimile currui, cum trahitur currit, cum non trahitur ſtat quietè. Ineſt etiam omnibus rebus imperceptibiliter. In illo ſunt rationes vitales & intellectus, quæ diſtribuuntur in prima infuſione vitæ humanæ, & hæ dicuntur anima rationalis, qua ſola homo à cæteris animalibus differt, & Deo aſſimilatur. Hæc anima eſt ex illo puriſſimo igne elementali, in ſpiritum vitalem diuinitus infuſa, propter quam homo poſt creationem omnium rerum in particularem mundum ſeu microcoſmum creatus eſt. In hoc ſubjecto omnium rerum Creator Deus ſedem & Majeſtatem ſuam poſuit, ſicut in puriſſimo & quietiſſimo ſubjecto, quod à ſola voluntate ac immenſa ſapientia diuina gubernatur. Propterea abhorret

Deus omnem impuritatem,nihil ſordidum, compoſitum, maculatum, appropinquare poteſt Deo; ideò nullus mortalium Deum videre nec accedere naturaliter poteſt:nam ignis ille qui eſt in circumferentia diuinitatis, in quo deportatur ſedes & Majeſtas Altiſſimi, eſt ita intenſus vt nullus oculus illum penetrare poſſit: quoniam ignis non patitur accedere compoſitum: ignis enim omnis compoſiti mors eſt, & ſeparatio. Quietiſſimum ſubjectum illud eſſe diximus (quoniam eſt) alias ſequeretur (quod & cogitare abſurdum eſt) Deum quieſcere non poſſe; eſt enim quietiſſimi ſilentij, plus quam mens humana imaginari poteſt. Habes exemplum in ſilice, in quo ignis eſt, & tamen non ſentitur, nec apparet donec motu excitatur & accenditur in illo vt appareat:ita ignis ille,in quo locata eſt SS.Majeſtas Creatoris noſtri, non mouetur niſi propria voluntate Altiſſimi excitetur, & ſic deportatur quo eſt S. Voluntas eius. Fit enim voluntate ſupremi conditoris motus vehementiſſimus & terribilis.Habes exemplum, quando aliquis Monarcha hujus mundi in ſua pompa ſedet, qualis circa illum quies? quale ſilentium? & etiamſi ex

ſuis

ſuis aulicis aliquis mouetur motus tantum vnius & alterius particularis eſt , qui non conſideratur. Sed quando Dominus ipſe mouetur fit rumor & motus vniuerſalis,tum omnis aſſiſtentia mouetur cum illo. Quid igitur quando ſupremus ille Monarcha,Rex Regum, ac Conditor omnium rerum (ad cuius exemplum principes mundi conſtituuntur in terris) mouet authoritatem ? qualis motus ? qualis tremor quando circa illum mouetur tota aſſiſtentia cœleſtis exercitus?Sed quæret aliquis quomodo iſta ſcimus, cum cœleſtia ab humano intellectu abſcondita ſint. Quibus reſpondemus,omnibus Philoſophis iſta manifeſta eſſe, imò ipſa incomprehenſibilis ſapientia illis inſpirauit omnia ad exemplum naturæ creata eſſe, & ex illis arcanis naturam retractum habere ac operari, nihilq; fieri in terris niſi ad exemplum cœleſtis monarchiæ, quod ex Angelorum varijs officijs habetur. Sic etiam nō naſcitur nec generatur quicquam, niſi naturaliter. Omnes humanæ inuentiones, imò & artificia, quæ aut ſunt aut erunt non niſi ex fundamētis naturæ proveniunt. Voluit Altiſſimus Creator omnia naturalia homini manifeſtare, propterea & ipſa Cæ-

 leſtia

leſtia naturaliter facta nobis oſtendit, ex quibus eo melius ejus abſoluta ac incomprehenſibilis potentia & ſapientia cognoſceretur; quæ omnia Philoſophi in lumine naturæ ſicut in ſpeculo videre habent: propterea hanc ſcientiam, non auri vel argenti cupiditate ſed cognitione, non ſolum omnium rerum Naturalium ſed & ipſius Creatoris potentiæ, magni ęſtimarunt, & de his quam parciſſimè & non niſi figuratiuè loqui voluerunt, ne myſteria diuina, per quæ natura elucidatur, indignis pateſiant. Quod tu, ſi teipſum ſcire noueris, & non es duræ ceruicis, facilè comprehendere poſſis; qui ad ſimilitudinem majoris mundi, imò ad ipſius Dei imaginem creatus es. Habes in tuo corpore Anatomiam totius mundi; habes in firmamentum quintam eſſentiam quatuor Elementorum, ex Chao ſpermatum in matricem extractam, & in cutem plus vltrà conſtrictam; habes puriſſimum ſanguinem loco ignis, in quo ſedes animæ (vice Regis) ſpiritu vitali locata eſt; habes cor loco terræ, vbi ignis centralis continuò operatur, & hanc machinam Microcoſmi in ſuo eſſe continet; Habes polum Arcticum os; habes aluum Antarcticum, & omnia

nia membra cœleſtibus correſpondent: de quibus in Harmonia noſtra aliquando latius relinquemus in Capitulo de Aſtronomia, vbi ſcripſimus quomodo Aſtronomia ars facilis, naturalis, quomodo aſpectus planetarum & ſtellarum cauſant, & quare ex aſpectibus de pluvijs & alijs euentibus prognoſticatur, quod hîc longum eſſet recenſere, & omnia iſta ſunt ſibi concatenata, & naturaliter fiunt: Deitatem tantum aliqua adimplere. Quod veteres omiſerunt diligenti ſtudioſo hujus arcani indicare voluimus, vt illi tanto clarius incomprehenſibilis potentia Altiſſimi Dei ad Cor perueniat, & ille illum eo ardentius amet & adoret. Sciat ergo inquiſitor huius S.Scientiæ quod anima in homine mundo minori, Microcoſmo, Dei Creatoris ſui locum tenens, ſeu vice-Rex eſt, quæ in ſpiritu vitali in ſanguine puriſſimo locata eſt. Illa gubernat mentem, mens verò corpus: quando anima aliquid concipit, mens omnia ſcit, & mentem omnia membra intelligunt, & parent menti, ac expectant cum deſiderio adimplere voluntatem ejus. Corpus enim nihil ſcit, quicquid in corpore fortitudinis ſiue motus eſt, mens facit iſta; corpus tantum

tum

tum eſt menti ſicut inſtrumenta alicujus artificis. Anima autem, qua homo à cæteris animalibus differt, illa operatur in corpore, ſed majorem operationem habet extra corpus; quoniam abſolutè extra corpus dominatur, & his differt ab animalibus quæ tantum mentem & non animam deitatis habent. Sic quoque Deus & conditor rerum, dominus & Deus noſter, operatur in hunc mundum ea quæ ad mundi neceſſaria pertinent, & in his includitur mundo; vnde Deum vbique eſſe credendum. Excluditur autem illa ſua immenſa ſapientia extra corpus mundi, qua operatur extra illum & alia multò altiora imaginatur quam corpus mũdi concipere poteſt, & iſta ſunt extra naturam, ſolius Dei ſecreta. Sicut eſt exemplum in anima, quæ extra corpus multa profundiſſima imaginatur, & hiſce aſſimilatur Deo qui extra ſuum mundum operatur extra naturam; licet & iſta ſint adhuc ſicut candela accenſa erga meridianam lucem: quoniam anima imaginatur ſed non exequitur niſi in mente, Deus verò omnia eodem momento quo imaginatur efficit; ſicut anima imaginatur eſſe Romæ vel alibi quidquid fit, in ictu oculi, ſed mente tantum,

tum,

tum ; Deus verò talia eſſentialiter facit, qui omnipotens eſt. Non eſt ergo Deus incluſus mundo niſi vt anima corpori; ſeparatam habet ſuam abſolutam poteſtatem, ſic etiam anima cuiuſcunque corporis eſt, abſolutam habet & ſeparatam potentiam alia facere quam corpus concipere poteſt; maximam ergo habet poteſtatem in corpus ſi vult, aliàs fruſtra eſſet noſtra Philoſophia. Ex his igitur diſce cognoſcere Deum, & ſcies quibus differt Creator à creatis. Tu ipſe majora concipere poteris cùm jam à nobis portam apertam habes. Sed ne nobis hic tractatus excreſcat, ad propoſitum accedamus.

Diximus ſuprà, Ignis Elementum quietiſſimum eſſe, & quod motu excitatur, quam excitationem nouerunt viri ſapientes. Omnem generationem & eiuſdem corruptionem Philoſopho neceſſe eſt ſcire; cui non ſolum Creatio cœli manifeſta eſt, ſed etiam omnium rerum compoſitio & commixtio: ſed licet omnia ſciunt, non tamen omnia poſſunt. Scimus quidem compoſitionem hominis in omnibus qualitatibus, animam tamen infundere non poſſumus; quoniam hoc myſterium eſt ſolius Dei; & ejuſmodi infinitis myſterijs ſuperat omnia. Cum iſta

ſunt

ſunt extra naturam non ſunt adhuc in diſpoſitione naturæ: natura non prius operatur niſi quando illi materia porrigitur: Prima materia à Creatore, ſecunda à Philoſopho. In operatione verò Philoſophorum natura habet excitare ignem qui à Creatore occultè in centrum cuiuſlibet rei incluſus eſt: talis ignis excitatio fit per velle naturæ, aliquando per velle ſagacis artificis naturam diſponentis. Naturaliter enim omnes impuritates & pollutiones rerum purgantur igne: Omne compoſitum ſoluitur igne: ſicut aqua lauat & purgat omnes res imperfectas quæ non ſunt fixæ; ſic ignis purgat omnes res fixas, & per ignem perficiuntur: Sicut aqua omne ſolutum conjungit; ita ignis omne conjunctum ſeparat, & quod ſuæ naturæ & proprietatis eſt optimè purgat & augmentat, non quidem in quantitate ſed in virtute. Agit hoc Elementum miris modis occultè in alia Elementa ac in omnes res: ſicut enim anima eſt ex illo puriſſimo, ita vegetabilis eſt ex Elementali quod à natura gubernatur. Agit hoc Elementum in Centrum cuiuſlibet rei hoc modo: natura dat motum, motus excitat aërem, aër ignem, ignis verò ſeparat, purgat, digerit,

digerit, colorat, & matureſcere facit omne ſemen, maturumque expellit per ſperma in loca & matrices, loca pura vel impura, calida, magis aut minus, ſicca vel humida; & ſecundum diſpoſitionem matricis, ſeu loci, variæ res producuntur in terra, ſicut etiam in libello XII. Tractatuum de matricibus mentio facta eſt quot loca tot matrices eſſe. Ita conditor omnium rerum, Altiſſimus Deus, omnes res conſtituit & ordinauit quod vna contrariatur alteri, & tamen vt mors vnius ſit vita alterius: quod vnum producit alterum conſumit, & aliud ex hoc & quiddam nobilius naturaliter producitur: ac hiſce conſeruatur æqualitas Elementorum, & ſic compoſiti. Omnium rerum præſertim viuentium ſeparatio mors naturalis eſt: propterea naturaliter hominem mori oportet; quia cum homo ex quatuor Elementis ſit compoſitus ſubeſt ſeparationi, cum omne compoſitum ſeparetur naturaliter. Sed hæc ſeparatio humanæ Compoſitionis in die Iudicij tantum fieri debuit: nam in paradiſo homo immortalis erat. Quod omnes Theologi, & ipſa Sacra Scriptura teſtantur; rationem tamen ſufficientem immortalitatis nullus

Phi-

Philoſophus hucuſque oſtendit; quam hujus ſcientiæ S. inquiſitori ſcire conuenit, vt videre poſſit quomodo iſta omnia naturaliter fiunt, & facillimè intelligi poſſunt. Verum & veriſſimum eſt omne compoſitum huius mundi corruptioni ſubeſſe ac ſeparari poſſe; quæ ſeparatio in regno animali mors appellatur: homo autem cum etiam ex quatuor Elementis compoſitus & creatus ſit, quomodo immortalis eſſe poterat? hoc naturaliter fieri credere difficile eſt, imò ſupra naturale aliquid hucuſque habetur, Deus tamen Philoſophis viris bonis ante complura ſecula hoc naturaliter eſſe inſpirauit, quod tu à nobis ſic accipe. Paradiſus erat & eſt locus talis à ſummo Conditore rerum ex veris Elementis, non Elementatis ſed puriſſimis, temperatis, in ſumma perfectione anatiſatis, creatus; & omnia quæcunq; in Paradiſo ſunt ex ijſdem Elementis creata & incorrupta; ibi etiam homo creatus eſt, ex ijſdem incorruptis Elementis juſta æqualitate anatiſatis conſtitutus, vt nullo modo corrumpi potuerit, ideò immortalitati conſecratus fuit: quoniam paradiſum hunc pro hominibus dumtaxat Deus ſine dubio creauit, de quo nos

& vbi

& vbi ſit in Harmonia copioſè. Sed cum poſtea peccato inobedientiæ mandatum Altiſſimi Conditoris tranſgrederetur, in hunc mundum corruptibilem Elementatum, quem tantùm pro beſtijs creauerat Deus, homo ad beſtias expulſus eſt: cui, cum ſine nutrimento viuere non poſſet, ex Elementis Elementatis corruptis nutrimentum ſumere neceſſe fuit. Quo nutrimento inficiebantur illa Elementa pura creationis ſuæ, & ita lentè in corruptionem declinauit, donec vna qualitas alteram ſuperauit, & ruina totius compoſiti, infirmitas, ac vltimò ſeparatio & mors advenit. Poſtea adhuc magis corruptioni & morti proximiores fuerunt illi qui jam in elementis corruptis ex ſemine corrupto & non in paradiſo procreati ſunt, quoniam ſemen ex corruptis nutrimentis productum durabile eſſe non poteſt; & quo diutius ab expulſione paradiſi eo corruptioni propinquius homines accedunt: inde & vita breuior, & deueniet hucuſque quòd & procreatio propter abbreuiationem vitæ ceſſabit. Sunt tamen aliqua loca vbi aërem benigniorem & ſydera propitiora habent; ibi non ita cito naturæ corrumpuntur, quia & homines

natu-

naturalius viuunt. Noſtrates verò temerè gula & inordinata vita, ad corruptionem feſtinant: Docet hoc experientia, quod ex infirmorum parentum ſemine nati non durant. Sed ſi homo in paradiſo manſiſſet, in loco illius naturæ conuenienti, vbi Elementa incorrupta omnia virgo ſunt, in æternum immortalis eſſet: certum enim eſt, quando elementa pura in æqualitate virtutibus conjuncta ſunt, ſubjectum hoc incorruptum eſſe, & talis debet eſſe lapis Philoſophorum: tali creationi humanæ à veteribus Philoſophis aſſimilatus eſt, ſed moderni Philoſophi omnia ad literam intelligentes, ad hujus ſeculi generationem corruptam intendunt.

Hæc immortalitas principalis fuit cauſa quod Philoſophi hunc lapidem quærere ingeniati ſunt; ſciuerunt enim hominem ex talibus Elementis integris creatum eſſe. Meditati ſunt igitur de Creatione iſta, quam cum naturalem eſſe cognouerunt, cœperunt ſcrutari an talia elementa incorrupta poſſent haberi, aut ſi illa in aliquo ſubjecto conjungi & infundi poſſent; quibus ipſe Altiſſimus Conditor rerum inſpirauit compoſitionem talium elementorum in auro

eſſe:

eſſe: quoniam in animalibus fieri eſt impoſſibile, cum ex elementis corruptis vitam ſuſtentare debeant; in vegetabilibus etiam non eſt, quia inæqualitas Elementorum in illis inuenta eſt. Et cum omnia creata ad multiplicationem inclinata ſint, propoſuerunt Philoſophi in hoc regno minerali hanc naturæ poſſibilitatem experiri; qua inuenta, alia innumerabilia arcana naturæ ineſſe viderunt, de quibus vt de ſecretis divinis parciſſimè reliquerunt. Sic igitur habes quomodo elementa corrupta in ſubjecto cadunt, & ſeparantur; quando vnum aliud ſuperat: & quia tunc fit per primam ſeparationem putrefactio, & per putrefactionem puri ab impuro ſeparatio, ſi tunc fit conjunctio noua virtute ignis acquirit formam multò nobiliorem prima. Nam in ſuo primo ſtatu corruptio fuit ex groſſo admixto quod non niſi per putrefactionem purgatur, & melioratur; & hoc fieri non poteſt niſi conjunctis viribus quatuor elementorum quæ ſunt in omni compoſito: cum enim compoſitum cadere debet per elementum aquæ cadit; & dum ita confusè jacent ignis qui eſt potentialiter in quolibet aliorum vtpote in terra, in aëre, conveniunt

I ſimul

ſimul, & conjuncta manu, vincunt poſteà aquam, quam digerunt & coquunt, & vltimo congelant; ac tali modo natura naturæ auxiliatur. Si enim ignis centralis occultus, qui vita captus erat, vincit agit in id quod ſibi propinquius ac purius eſt, ſicut & ipſum puriſſimum eſt, & conjungitur cum illo: ita vincit contrarium, ſeparátque purum ab impuro, & generatur noua forma, & ſi adhuc adjuvatur priore multo præſtantior: interdum ſagacis artificis ingenio fiunt res immortales, maximè in regno minerali. Sic omnia ſolo igne, & ignis regimine fiunt, & perducuntur in eſſe, ſi me intellexiſti.

Hîc igitur habes Elementorum originem, & naturas eorum ac operationes quàm breuiſſimè deſcriptas, quod ad noſtrum propoſitum hoc loco ſufficit. Nam alias ſi quodlibet Elementum deſcriberetur vt eſt, magnum volumen oriretur, noſtro propoſito non neceſſarium. Iſta omnia, vt diximus, ad Harmoniam remittimus, vbi, Deo fauente, ſi nobis vita ſuperſtes erit, de naturalibus copioſius relinquemus.

DE TRIBVS PRINCIPIIS OMNIVM RERVM.

Descriptis hiſce quatuor Elementis ad tria principia rerum deſcendamus: quomodo autem illa producuntur ex quatuor Elementis ſic accipe. Poſtquam natura ab Altiſſimo Creatore omnium rerum priuilegium feudi ſuper hanc Monarchiam mundi acceperit, cœpit loca & provincias vnicuique ſecundum dignitatem diſtribuere; & in primis quatuor Elementa principes mundi eſſe conſtituit; & vt adimpleretur voluntas Altiſſimi (in cujus velle natura poſita eſt) vt vnum in aliud inceſſabiliter ageret ordinauit. Cœpit itaque agere ignis in aërem & produxit ſulphur: Aër quoque cœpit agere in aquam & produxit mercurium. Aqua etiam cœpit agere in terram & produxit ſal. Terra autem, cum non habuerit in quod ageret, non produxit quicquam, ſed productum remanſit in illa: propterea tria tantum principia euenerunt,

& terra facta eſt nutrix & matrix aliorum. Tria vt diximus Principia producta ſunt; quod veteres Philoſophi non ita ſtrictè conſiderarunt, qui duos tantum actus Elementorum deſcripſerunt (vel ſi etiam volentes obticuerunt quis illos judicabit, cum illi ſcripta ſua filijs ſuis tantum dedicarint?) & ſulphur cum Mercurio,quod & nobis ſufficiat, materiam metallorum, imò & lapidis Philoſophorum eſſe nominarunt.

Quicunq; igitur vult eſſe verus indagator huius ſacræ Scientiæ neceſſe eſt vt ſciat accidentia, & ipſum accidens noſcat, vt diſcat ad quod ſubjectum ſeu Elementũ accedere proponit,vt per media ſeſe ad id accommodet,ſi alias quaternarium numerum adimplere deſiderat. Sicut enim hæc tria Principia ex quatuor producta ſunt, ſic oportet per diminutionem vt etiam hæc producant duo, maſculum & fœminam; duo verò producant vnum incorruptibile, in quo erunt illa quatuor æqualiter ſyncera, ad ſummum depurata, digeſta; & ſic reſpondebit quadrãgulus quadrangulo.Et hęc eſt illa quinta eſſentia omni artifici multum neceſſaria, à multis contrarijs ſeparata. Et ſic habes in his tribus principiis in quacunque

que compoſitione naturali corpus, ſpiritum & animam occultam: quæ tria ſi ſeparata & bene purgata, vt diximus, conjunxeris, ſine dubio imitando naturam puriſſimum fructum dabunt. Quoniam etiamſi anima ex nobiliſſimo loco aſſumpta eſt, illuc tamen quò tendit non poteſt pervenire niſi per ſpiritum, qui eſt locus & domicilium animæ; quam ſi vis reducere in locum debitum, opus eſt vt ſit lauata ab omni peccato, locus quoque ſit purificatus, vt in illo anima poſſit glorificari, & non amplius ſeparari. Iam ergo habes trium Principiorum originem ex quibus tuum eſt imitandò naturam Mercurium Philoſophorum & eorum primam materiam producere, & iſta principia rerum, maximè metallorum, ad tuum propoſitum deducere: cum ſine iſtis principijs impoſſibile ſit tibi aliquid perficere per artem, cum & natura ipſa ſine ipſis nihil faciat, nec producat. Hæc tria ſunt in omnibus rebus, & ſine illis in orbe nihil eſt, nec naturaliter erit. Sed quoniam ſuprà ſcripſimus quod veteres Philoſophi duo tantum principia nominarunt, ne inquiſitor aberret, ſciendum eſt quod licet illi ſulphur & Mercurium deſcripſerunt, ſi-

ne ſale tamen nequaquam ad hoc opus accedere potuerunt, cum illud ſit clauis & principium huius ſacræ ſcientiæ: illud eſt quod aperit portas juſtitiæ, illud eſt quod claues habet ad carceres infernales, vbi ſulphur ligatum jacet, ſicut aliquando latius dabuntur iſta in tractatu tertio principiorum, de Sale. Nunc ad propoſitum, quod hæc tria Principia omnino ſunt neceſſaria, quia illa ſunt materia propinqua. Duplex enim eſt materia metallorum: Proxima, Remota. Proxima eſt Sulphur & Mercurius, Remota ſunt quatuor Elementa ex quibus ſolius Dei eſt res creare: relinque ergo Elementa quoniam ex illis nihil facies, nec poteris niſi hæc tria Principia producere, cum & natura ex illis nihil aliud producat. Si igitur ex Elementis nihil aliud quam iſta tria principia producere potes, ad quid tibi iſte vanus labor id quærere vel facere velle quod jam à natura generatum eſt? Nonne melius eſt ire tria milliaria quam quatuor? Sufficiat ergo tibi tria principia habere, ex quibus natura in terra & ſuper terram omnia producit; quæ tria in omni re integrè invenies. Ex horum debita ſeparatione & coniun-

conjunctione natura producit tam metalla quàm lapides in regno minerali; in regno verò vegetabili arbores, herbas & omnia; in regno etiam animali corpus, ſpiritum, & animam; quod maximè operi Philoſophorum adæquatur. Corpus eſt terra, Spiritus eſt aqua, Anima eſt ignis ſeu ſulphur auri; Quantitatem corporis auget Spiritus, virtutem verò auget ignis. Sed quia magis eſt de Spiritu in pondere quàm de igne, exaltatur Spiritus & opprimit ignem, trahitq́; ad ſe: & ſic quilibet eorum creſcunt in virtute, & terra quæ eſt intermedium illorum creſcit in pondere. Omnis igitur indagator artis concludat in ſuo animo quod quærit ex his tribus, & huic in auxilium ſuccurrat vt poſſit vincere ſuum contrarium; poſteà addat ad pondus naturæ ſuum pondus, vt adimpleatur defectus naturæ per artem, & ita vinçet ſuum contrarium. Diximus in Elemento terræ terram nihil aliud eſſe quàm receptaculum aliorum, id eſt ſubjectum in quo iſta duo ignis & aqua certant, mediante aëre; ſi prædominatur aqua producit res temporales & corruptibiles; ſi autem ignis vincit producit res perpetuas & incorruptibiles: conſidera igitur quod tibi ſit neceſſa-

rium. Scias prætereà quod ignis & aqua ſunt in omni re; ſed neque ignis neque aqua faciunt aliquid, quoniam illa inter ſe tantum certant & pugnant de velocitate & de virtute, & hoc non per ſe ſed per excitationem caloris extrinſeci qui motu cœleſtium virtutum in centro terræ accenditur; ſine quo iſta duo nihil facerent vnquam, ſtarent vterque illorum quodlibet in ſuo termino & pondere: ſed natura poſtquam conjunxit iſta duo in proportione, tunc calore extrinſeco excitat illa, & ſic incipiunt inter ſe pugnare, & quodlibet illorum vocat ſuum ſimile in adjutorium, ſicque aſcendunt & creſcunt, quouſque terra cum illis amplius aſcendere non poteſt; interim illa duo in ejuſmodi retentione terræ ſubtiliantur; (nam in illo ſubjecto terræ ignis & aqua aſcendunt inceſſabiliter, & per poros reſeruatos quos aër præparat agunt) & ex illa eorum ſubtiliatione flores & fructus ſequũtur, in quibus amici fiunt, vt in arboribus videre eſt; quo enim melius ſubtiliantur & purificantur aſcendendo eo præſtantiores producunt fructus, præſertim ſi æqualiter virtutibus conjunctis finiunt.

Purgatis ergo rebus, fac vt ignis & aqua amici

amici fiant, quod in terra ſua quæ cum illis aſcenderat facilè facient; & tunc id brevius perficies quam natura, ſi benè ſecundum pondus naturæ conjunxeris, non ſicut prius fuit ſed ſicut natura requirit & tibi opus eſt. Quoniam natura in omni compoſitione magis apponit de aliis quàm de igne: Minima pars ignis ſemper eſt, ſed natura ſecundum placitum addit ignem extrinſecum, ad excitandum illum internum ſecundum majus vel minus per multum aut parum temporis, & ſecundum hoc ſi ignis ſuperat aut ſuperatur perfectæ aut imperfectæ res fiunt, ſic in mineralibus vt in vegetabilibus. Non intrat quidem ignis extrinſecus in profundum compoſitionis eſſentialiter, ſed tantum virtute; quoniam ignis intrinſecus materialis ſufficit ſibi ſi tantum nutrimentum habet, & ignis extrinſecus eſt illi nutrimentum, & quaſi ligna reſpectu ignis Elementalis, & ſecundum tale nutrimentum creſcit & multiplicatur. Cauendum tamen eſt ne ille nimius ignis extrinſecus adveniat, quoniam ſi quis multum & extra poſſe comedit ſuffocatur: paruum ignem magna flamma deuorat: ignis extrinſecus debet eſſe multiplicatiuus, nutriens

triens, non deuorans, ita enim res perficiuntur. Decoctio ergo in omnibus rebus eſt perfectio: ita natura addit virtutem ad pondus & perficit. Verùm quia difficilè eſt ad compoſitum addere, cum hoc longiſſimum laborem requirat, conſulimus vt de ſuperfluo amoueas tantum quantum opus eſt, vel natura requirit: Remotis ſuperfluitatibus miſce, oſtendet poſtea natura quod quæſiuiſti. Tu quoque cognoſces ſi natura benè aut malè conjunxit elementa cùm in conjunctione elementa omnia conſiſtant. Sed multi laborantes ſtramen pro tritico ſeminant; aliqui vtrumque: multi verò id proijciunt quod Philoſophi amant: aliqui incipiunt & deſinunt, quod ex illorum inconſtantia evenit; artem difficilem, laborem facilem quærunt, optima reijcientes peſſima ſeminant: ſed ſicut hæc ſcientia in præfatione occultatur, ſic & materia in principio proijcitur. Nos autem dicimus artem hanc nihil aliud eſſe quam virtutes Elementorum æqualiter commixtas: eſt calidi, ſicci, frigidi, humidi, æqualitas naturalis; conjunctio maſculi & fœminæ, quem eadem fœmina genuit, id eſt, conjunctio ignis & humidi radicalis metallorum

rum. Conſiderando quod Mercurius Philoſophorum habet in ſe ſulphur ſuum proprium bonum ſecundum minus & maius, depuratum & decoctum à natura, ex Mercurio omnia perficere poteris: ſed ſi ſcies addere ad pondus naturæ tuum pondus, duplicare Mercurium, & triplicare ſulphur, citius terminabitur in bonum, poſteà in melius, vſque in optimum: quamuis vnum tantum apparens eſt ſulphur, & duo Mercurij, ſed vnius radicis; non erudi nec nimis cocti, purgati tamen & ſoluti, ſi me intellexiſti.

Materiam quidem Mercurij Philoſophorum & materiam ſulphuris eorundem deſcribere non eſt opus: nemo mortalium potuit, nec in poſterum poterit apertius & clarius illam deſcribere quam ab antiquis Philoſophis deſcripta & nominata eſt, niſi alias anathema artis eſſe velit. Eſt enim ita communiter nominata vt etiam non æſtimetur; ideò inquiſitores ad alias ſubtilitates potius ſe conuertunt, quam in naturæ ſimplicitate manerent. Non dicimus tamen Mercurium Philoſophorum commune quid eſſe & apertè nominari, ſed de materia ex qua Philoſophi ſulphur ſuum & Mercurium creant:

creant: quoniam Mercurius Philoſophorũ non habetur per ſe ſuper terram,ſed ex ſulphure & Mercurio conjunctis educitur arte; non prodit in lucem, nudus enim eſt, ſed à natura miris modis involutus eſt. Concluſiuè dicimus repetendo ſulphur & Mercurium eſſe mineram noſtri argenti vivi, (conjuncta tamen) quod argentum vivum habet poſſe metalla ſolvere,occidere, & vivificare,quam poteſtatem accepit à ſulphure acetoſo ſuæ propriæ naturæ. Sed vt adhuc melius concipere poſſis, audi quæ differentia eſt inter noſtrum argentum vivum & Mercurium vulgi. Mercurius vulgi non ſolvit aurum nec argentum vt ab illis non ſeparetur: argentum verò vivum noſtrum ſoluit aurum & argentum & non ſeparatur ab illis in æternum, ſicut aqua mixta aquæ. Mercurius vulgi habet ſulphur combuſtibile malum quo denigrantur: noſtrum argentum vivum habet in ſe ſulphur incombuſtibile, fixum, bonum, albiſſimum & rubeum. Mercurius vulgi eſt frigidus, humidus: Mercurius noſter eſt calidus,humidus. Mercurius vulgi corpora denigrat & inficit: Argentum vivum noſtrum corpora dealbat vſque ad cryſtallinam ſerenitatem.

Mercu-

Mercurius vulgi vertitur per præcipitationem in pulverem citrinum, ſulphur malum: Argentum vivum noſtrum mediante calore vertitur in ſulphur candidiſſimum, bonum, fixum & fluxibile. Mercurius vulgi quo magis decoquitur eo magis fluxibilis: argentum vivum noſtrum quo magis decoquitur eo magis inſpiſſatur. Ex his igitur circumſtantiis conſiderare poteris quomodo differunt inter ſe Mercurius vulgi ab argento vivo Philoſophorum. Si adhuc non intelligis noli expectare, nullus mortalium dabit clariora ſicut hic diximus: ſed de virtutibus. Talis virtutis eſt argentum vivum noſtrum quod & per ſe ſufficit & tibi & ſibi, abſque omni additione rei extraneæ, ſola decoctione naturali ſolvitur: & congelatur ſed Philoſophi propter abbreuiationem addunt illi ſulphur ſuum benè digeſtum & maturum, & ſic operantur.

Potuiſſemus quidem citare ſcripta Philoſophorum ſermonem noſtrum confirmãtia; ſed quoniam clariora eorum ſcriptis ſcripſimus non indigent comprobatione; is intelliget qui in aliorum ſcriptis verſatus eſt. Si igitur noſtrum conſilium vis ſequi, conſulimus vt antequam ad hanc artem accedas

cedas inprimis diſcas compeſcere linguam & naturam minerarum & metallorum inquiras, tum & vegetabilium; quoniam in omni ſubjecto Mercurium noſtrum invenies, & ab omnibus rebus Mercurius Philoſophorum extrahi poteſt, licet in vno ſubjecto propinquius quàm in alio. Scito etiam pro certo quod hæc ſcientia non in fortuna neque caſuali inventione, ſed in reali ſcientia locata eſt, & non eſt niſi hæc vnica materia in mundo per quam & ex qua præparatur lapis Philoſophorum. Eſt quidem in omnibus rebus, ſed in extractione ejus vita deſiſteret: ſine cognitione tamen rerum naturalium, præſertim in regno minerali, ſimilis eris cæco qui vſu ambulat. Talis quidem artem nō niſi caſualiter quærit: & etiamſi, ſicut multoties accidit, caſu ab aliquo materia tractatur argenti vivi noſtri, tunc vbi incipere debet opus ſuum finit; & ſic ſicut caſu invenitur caſu amittitur, quia neſcit ſuper quid ſuam intentionem fundare debet. Ideò hæc ſcientia eſt donum Dei Altiſſimi: & niſi Deus per ingenium bonum, vel per amicum, alicui revelauerit, difficilè cognoſcitur: nam non omnes Gebri, non omnes Lullij eſſe poſſumus

mus. Et licet Lullius vir ſubtilis ingenij fuit, tamen ſi ab Arnoldo artem non accepiſſet certè ſimilis fuiſſet alijs qui illam cum difficultate inquirunt; ſiquidem & Arnoldus ab amico accepiſſe confitetur. Facilè enim ſcribere cui ipſa natura dictat: Eſt Prouerbium; *facilè eſt addere inuentis*. Omnis ars & ſcientia magiſtro facilis, ſed incipienti diſcipulo non ſic: & ad hanc ſcientiam inquirendam tempus requiritur longum, copia vaſorum, & expenſa magna, & quotidianus labor, cum immenſa meditatione, quamvis ſcienti omnia leuius. Concluſiuè dicimus hanc artem ſolius Altiſſimi Dei donum eſſe, qua cognita orandus eſt vt etiam ad artem hanc benedictionem ſuam dare dignetur; quoniam ſine benedictione diuina omninò inutilis eſt. Quod nos ipſi experti ſumus, cum propter ſcientiam aliquot grauiſſima pericula paſſi, plus infortunij ac incommodi quam vtilitatis inde habuerimus: ſed credimus in mundum tempus adueniſſe cùm ſerò ſapiunt Phryges: Iudicia Domini abyſſus multa. Attamen divinam prouidentiam in eiuſmodi noſtris infortunijs admiratus ſum: Semper enim Altiſſimi conditoris noſtri protectionem

ctionem præſto habuimus, vt nullus inimicus potuerit nos opprimere; cuſtos fuit ſemper Angelus Domini Arcæ hujus, in quam Altiſſimus conditor rerum tantum theſaurum incluſit, quem & vſque tuetur. Audiuimus namque inimicos noſtros in laqueum quem nobis parauerunt incidiſſe: Qui in noſtram vitam irruerunt vita priuati ſunt: qui verò bona noſtra invaſerunt bona ſua, nonnulli & regna, amiſerunt: Prætereaillorum qui noſtro honori detraxerunt multos infames periiſſe ſcimus: tantam cuſtodiam ab omnium rerum Creatore ſemper habuimus, qui nos ſtatim ex vtero matris noſtræ ſub vmbram alarum ſuarum ſuſcepit, ſpiritumque intelligentiæ rerum naturalium infudit, cui ſit laus & gloria per infinita ſæcula ſæculorum. Tanta beneficia ab Altiſſimo Deo Creatore noſtro accepimus, vt non ſolum calamo verùm & mente comprehendere ſit impoſſibile: Vix vnquam mortalium alicui majora, imò ſaltem talia, contulit Deus. Vtinam tantum animi, tantum Spiritus, & eloquentiæ, intelligentiæque haberemus vt debitas gratias illi agere poſſemus; ſcimus enim talia non meruiſſe: hoc vnicum credimus eſſe,

quod

quod in illo ſolo ſemper ſperauimus, ſperamus, & ſperabimus. Scimus enim non eſſe inter mortales qui nos adjuvare poſſit, niſi hic ſolus Deus & Creator noſter; quia vanum eſt confidere in Principibus, quoniam homines ſunt,(vt ait Pſal.)Omnes hi à Deo Spiritum vitæ habent,quo ablato,puluerem omnia eſſe; ſed ſperare in Domino Deo,à quo ſicut à fonte bonitatis omnia bona abundantiſſimè fluunt, tutum & ſecurum eſt. Tu igitur quicunque cupis ad hanc S.Scientiam accedere, pone in primis ſpem integram in Deo Creatore tuo, illúmque precibus fatiga, & crede firmiter te ab illo non derelinquẽdum: quoniam ſi Deus cor tuum candidum, & ſpem integram in ſe poſitam cognouerit,facilè dabit medium, per hanc ſiue per aliam viam adjuuabit te vt voto potiaris. Initium ſapientiæ timor Domini.Ora,ſed nihilominus & labora: Deus quidem dat intellectum,ſed tu illo ſcias vti:nam ſicut ſunt dona Dei intellectus bonus & occaſio bona, ita eſt pœna peccati quando omittitur occaſio bona. Sed vt ad propoſitum redeamus, dicimus argentum vivum materiam primam iſtius operis eſſe, & verè nihil aliud; quidquid additur illi oritur ex

illo. Diximus aliquoties quod ex tribus Principiis fiunt & generantur omnes res mundi; ſed nos aliqua ab accidentibus purgamus, purgata iterum conjungimus; additis addendis, deficientia adimplemus, & imitando naturam ad finem ſummæ perfectionis decoquimus, quod natura propter accidens perficere non potuit, & jam finivit vbi ars incipere debet. Propterea ſi cupis naturam imitari, in his illam imitare in quibus illa operatur. Nec te moueat quod ſcripta noſtra contraria ſibi videantur in aliquibus locis; ita enim opus eſt ne ars proderetur: Tu autem elige ea quæ cum natura conveniunt; accipe roſas, relinque ſpinas. Si intendis metallum facere metallum ſit tuum fundamentum, quia non generatur ex cane niſi canis, ex metallo niſi metallum: nam ſcito pro certo, ſi non accipies ex metallo humidum radicale optimè ſeparatum nihil facies vnquam; Sine grano tritici fruſtra colis terram: vnica res, vnica ars, vnica operatio. Si igitur metallum vis producere metallo fermentabis; ſi verò arborem arboris ſemen ſit tibi fermentum. Vnica vt diximus eſt operatio, extra quam non eſt alia quæ verà ſit. Errant itaque omnes qui

qui dicunt aliquod particulare extra hanc vnicam viam & naturalem materiam verum eſſe; etenim non habetur ramus niſi ex trunco arboris: Impoſſibile eſt & fatuum ramum priùs quam arborem producere velle; facilius eſt ipſum lapidem conficere quàm particulare aliquod etiam ſimpliciſſimum quod ſit vtile, & in examinatione cum naturali perſiſteret. Sunt tamen multi qui gloriantur ſe poſſe facere lunam fixam, ſed melius facerent vt plumbum vel ſtannum fixarent, cum meo judicio idem labor ſit; quia iſta non reſiſtunt examini ignis donec in ſua natura ſunt; luna autem in ſua natura ſatis fixa eſt, nec opus habet fixatione Sophiſtica. At cum quot capita tot ſenſus, nos relinquimus cuilibet ſuam opinionem: qui non vult ſequi noſtrum conſilium. & naturam imitari, maneat in ſuo errore. Bene quidem particularia fieri poſſunt habita arbore, cuius ſurculi varijs arboribus inſeri poſſunt: ſicut habita vna aqua variæ ſortis carnes decoqui poſſunt in ea, & ſecundùm carnium diuerſitatem juſculum ſaporem habebit, ſed hoc ex eodem fundamento. Concludimus itaque non eſſe niſi vnicam naturam, tam in metallis quàm

in alijs rebus, ſed diverſam eius operationem, vnam etiam vniuerſalem materiam ſecundùm Hermetem. *Sic ab hac vna re omnes res natæ ſunt.* Multi tamen ſunt artifices, quorum quilibet ſequitur ſuum cerebrum: quærunt nouam naturam, nouam materiam, propterea etiã inueniunt nouum recénſque nihil, quia non ad poſſibilitatem naturæ, ſed ad ſyllabam ſcripta Philoſophorum interpretantur. Sed hi omnes ſunt ex illis comitijs de quibus in Dialogo Mercurii cum Alchemiſta ſcriptum eſt, qui ſine concluſione domum redeunt, non ſolum abſque medio, verùm & ſine principio finem quærunt, & hoc inde fit, quod non ex fundamentis vel lectione librorum Philoſophorum, ſed ex auditu & receptis circumforaneis artem aſſequi conantur: (licet jam libri Philoſophorum ab inuidis fortaſſe deſolati ſunt, in multis locis addunt vel ſupprimunt) poſtea cum illis non ſuccedit ad Sophiſticationes convertuntur, & tentant mira opera vana, dealbando, rubificando, lunam fixando, animam auri extrahendo, quod in Præfatione libelli XII. Tractatuum fieri poſſe ſatis negatum eſt. Non quidem negamus, imò omninò eſſe neceſſarium

rium dicimus, animam metallicam extrahi debere, ſed non ad Sophiſticam operationem; ſed ad opus Philoſophorum: quæ extracta & purgata iterum corpori ſuo reddi debet, vt fiat reſurrectio vera corporis glorificati. Nunquam hoc noſtrum propoſitum fuit, ſine grano tritici triticum multiplicare poſſe: ſed vt illa anima extracta aliquod aliud metallum Sophiſtico modo tingere poſſit falſiſſimum eſſe ſcias, omnéſque qui de hoc gloriantur falſarios eſſe: ſed iſta in tertio principio de Sale copioſius, cum hîc non ſit locus extendere calamum.

DE SVLPHVRE.

INTER tria Principia Sulphur meritò Philoſophi primo loco poſuerunt, ſicut digniſſimum Principium, in cujus præparatione tota ſcientia latet. Triplex enim ſulphur eſt, & inter alia eligendum: Sulphur tingens ſeu colorans: Sulphur congelans Mercurium: Tertium eſt eſſentiale maturans. De quo quidem ſeriò tractare debuimus, ſed quia per Dialogum vnum prin-

cipiorum edidimus, ita & alia finire cogimur, ne alicui illorum injuriam inferre videamur. Sulphur maturius eſt cæteris Principijs, & Mercurius non coagulatur niſi ſulphure: ergo totalis noſtra operatio in hac arte non eſt niſi vt ſciamus ex metallis ſulphur elicere quo in viſceribus terræ argentum vivum noſtrum in aurum & argentum congelatur: quod quidem ſulphur in hoc Opere loco maſculi, ideò dignius habetur, Mercurius verò loco fœminæ. Ex horum duorum compoſito & actu generantur Mercurij Philoſophorum.

Deſcripſimus in Dialogo Mercurij cum Alchemiſta congregationem illam Alchemiſtarum vbi conſultabant ex qua materia & quomodo faciendus ſit Lapis Philoſophicus. Scriptum eſt etiam quomodo tempeſtatis infortunio ſine Concluſione ferè in vniuerſum Orbem diſperſi ſunt. Surrexit enim tempeſtas valida ventúſque maximus qui illos huc illuc diſperſit, & aliquorum capita ita perflauit, vt ad hoc vſque tempus ſeſe nondum recolligere poſſint, vnde in illorum cerebris variæ ſortis muſcæ generantur. Erant autem inter illos variarum nationum ac conditionum homines, inter

quos

quos fuit etiam hic Alchemiſta, de quo in hoc Tractatu ſermonem inſtituimus: erat aliâs vir bonus, ſed ſine Concluſione, ex numero horum qui caſualiter Lapidem Philoſophorum inuenire proponunt: & erat ſocius illius Philoſophi qui cum Mercurio certabat. Hic verò dicebat, ſi mihi ita accidiſſet cum Mercurio loqui, paucis verbis illum expiſcatus fuiſſem: ſtultus iſte alter, inquit, neſciuit cum illo procedere. Mihi quidem numquam Mercurius placuit, neq; credo in illo aliquid boni eſſe; at Sulphur mihi probatur, quia in illis Comitijs optimè de illo diſputauimus: ſi non illa tempeſtas nos diſturbaſſet, primam materiam id eſſe concluſiſſemus: quoniam in meo capite non ſolent eſſe res leues, caput meum plenum eſt profundarum imaginationum. Sicque confirmatus inſtituit in ſulphure laborare. Incepit itaque illud diſtillare, ſublimare, calcinare, fixare, oleum per campanam ex illo facere, tum per ſe, tum cum cryſtallis, corticibus ouorum, & alios multos labores in illo expertus eſt: cúmque multum temporis & ſumptuum conſumpſit, & nihil ad propoſitum inuenire potuit, triſtis fuit; miſer multas noctes duxit inſom-

nes, exibat etiam ſæpenumerò extra vrbem ad ſpeculandum, vt eò commodius aliquid certi in ſuo labore excogitare poſſet. Accidit autem quadam vice, cùm ita ferè in extaſi ſpeculando deambularet, peruenit ad quoddam nemus viridiſſimum, omniúmque rerum refertiſſimum; in quo erat omnium minerarum & metallorum fodinæ, omniúmque animalium & auium genera, omnium arborum, herbarum & fructuum copia: ibi etiam erant varij aquæ ductus: quoniam illis in locis aqua non habebatur, niſi quæ per varia inſtrumenta & canales trahebatur; & hoc per varios artifices ex varijs locis: præcipua fuit illa, clariórque cæteris, quæ à radijs Lunæ trahebatur; & hæc non niſi pro Nympha nemoris illius procurabatur. Ibi etiam paſcebantur tauri & arietes, & paſtores erant duo iuuenes, quos Alchemiſta interrogans: Cujus, inquit, eſt hæc ſylua? cui reſponderunt: Eſt nemus & hortus noſtræ nymphæ Veneris. Alchemiſta huc illuc inambulabat: Placuit illi quidem locus, ſed ille tamen ſemper de ſuo ſulphure cogitabat; atque ita ambulando feſſus, miſer conſedit ad latus canalis, ſub quadam arbore, & cæpit miſerrimè lamentari,

mentari, deplorando tempus & ſumptus in ſuo labore fruſtra impenſos (non erat aliàs deceptoriæ facultatis, ſed ſibi ipſi nocivus) aitque. Quid eſt hoc? omnes dicunt rem eſſe communem, vilem, facilem, & ego ſum vir doctus, & hunc miſerum lapidẽ non poſſum excogitare. Sicq; lamẽtando cæpit maledicere ſulphuri, quod in illo tot ſumptus, tot labores fruſtra conſumpſerit: & ſulphur fuit etiam in illo nemore, ſed inſcio Alchemiſta. Interim dum ita lamentaretur, audiuit vocem quaſi alicuius ſenis: Amice cur maledicis ſulphuri? Alchemiſta circumſpexit vbique, neminémque videns perterrefactus eſt. Vox autem illa iterum ait: Amice cur ita contriſtaris? Alchemiſta reſumpto animo, Domine, inquit, eſuriens ſemper de pane, ita ego ſẽper de Lapide Philoſophorum cogito. *Vox:* Et quare maledicis ſulphuri? *Alchem.* Domine credidi illud eſſe primam materiam Lapidis Philoſophorum ideò in illo laborando per aliquot annos multa conſumpſi, & non potui iſtum Lapidem invenire. *Vox:* Amice ego quidem ſulphur noui verum & principale ſubjectum Lapidis Philoſophorum, ſed te non noſco, neq; de tuo labore & propoſito quicquam

quam ſcio: Injuſtè maledicis ſulphuri; quia ille eſt in duriſſimis carceribus, non poteſt vnicuique adeſſe; quandoquidem hic ligatis pedibus in tenebroſiſſimo carcere poſitus eſt, nec egreditur niſi quò illum deportant cuſtodes ejus. *Alchem.* Et quare eſt incarceratus? *Vox:* Quia omnibus Alchemiſtis obediens eſſe voluit, & facere quicquid ipſi volebant, contra voluntatem matris ſuæ, quæ illi interdixerat vt ſolummodò ijs qui illam nouerunt obediret, propterea tradidit illum in carceres, & juſſit ligare pedes ejus, cuſtodéſque conſtituit illi, vt ſine illorum ſcitu & voluntate nuſquam ire poſſit. *Alchem.* O miſer! propterea & mihi non potuit ſuccurrere: certè mater ejus facit illi magnam injuriam: & quando dimittetur ex iſtis carceribus? *Vox:* O Amice, Sulphur Philoſophorũ non poteſt hinc exire niſi longiſſimo tempore, & cum grauiſſimo labore. *Alchem.* Domine, & qui ſunt cuſtodes ejus, qui illum cuſtodiunt? *Vox:* Amice, cuſtodes ejus ſunt ejuſdem generis, ſed tyranni. *Alchem.* Domine, & tu quis es, & quomodo vocaris? *Vox:* Ego ſum Iudex & Præfectus carcerum, & nomen mihi Saturnus. *Alchem.* Ergo in tuis carceribus Sulphur

phur detinetur. *Vox:* In meis quidem carceribus Sulphur detinetur, ſed habet alios cuſtodes. *Alchem.* Et quid facit in carceribus? *Vox:* Laborat quicquid eius cuſtodes volunt. *Alchem.* Et quid ſcit laborare? *Vox.* Ille eſt mille rerum artifex, & eſt cor omnium rerum: ſcit emendare metalla, mineras corrigit, animalia intellectum docet; ſcit facere omnia genera florum in herbis & arboribus, atque illis omnibus præeſt, corrumpit aërem; quem iterum emendat: eſt omnium odorum in Mundo artifex, omniúmque colorum pictor. *Alchem.* Ex qua materia facit flores? *Vox:* Cuſtodes dant materiam & vaſa, Sulphur verò digerit, & ſecundùm digeſtionis varietatem & pondus varios flores & odores facit. *Alchem.* Domine, eſt ne ſenex? *Vox:* Amice, ſcito quòd Sulphur eſt virtus omnium rerum, & eſt ſecundus natu, ſed ſenior omnibus; fortior, & dignior; ſed puer obediens. *Alchem.* Domine, quomodo cognoſcitur? *Vox:* Miris modis, ſed optimè per rationem vitalem in animalibus, per colorem in metallis, per odorem in vegetabilibus: ſine illo mater ejus nihil operatur. *Alchem.* Eſt ne ſolus hæres, vel ſi habet fratres? *Vox:* Amice vnicum

tantum

tantum ejuſmodi filium mater ejus habet; fratres ejus alij ſunt mali aſſociati, ſororem habet quam amat, & ab illa amatur viciſſim, nam illi eſt ſicut mater. *Alchem.* Domine, vniformis ne eſt vbique? *Vox*: Quò ad naturam ejus vniformis, ſed in carceribus mutatur: cor ejus tamen ſemper purum eſt, ſed veſtimenta eius maculata ſunt. *Alchem.* Domine, fuit ne etiam aliquando liber? *Vox*: Maximè fuit preſertim illis temporibus quando fuerunt illi viri ſapientes quibus cum matre ejus magna amicitia intercedebat. *Alch.* Et qui fuerunt iſti? *Vox:* Innumerabiles fuerunt: Fuit Hermes qui cum matre ejus vnum erat: poſt ipſum fuerunt multi Reges, ac Principes, nec non multi alij ſapientes, vtpote hiſce ſeculis Ariſtoteles, Auicenna, &c. qui illum liberarunt: hi enim ejus ligaturas diſſoluere reſciuerunt. *Alchem.* Domine, quid eis dedit pro liberatione? *Vox:* Dedit illis tria Regna: nam quando illum aliquis diſſoluit, & liberat, tunc ille cuſtodes ſuos, qui modo in ſuo Regno gubernant, vincit, & ligatos huic qui illum liberat in ſubditos tradit, ac eorum Regna in poſſeſſionem dat: ſed quod majus eſt, in Regno ejus eſt ſpeculum in quo totus

totus Mundus videtur. Quicunque in hoc ſpeculum inſpicit, tres partes ſapientiæ totius Mundi in illo videre & addiſcere poteſt, atque ita ſapientiſſimus in hiſce tribus Regnis euadet; quales Ariſtoteles & Auicenna fuerunt & alij multi qui, ſicut & cæteri anteceſſores, in hoc ſpeculo viderunt quomodo & Mundus creatus eſt: ex illo didicerunt cœleſtium virtutum influentias in inferiora, & quomodo Natura per pondus ignis res componit; tum etiam motum Solis & Lunæ, præſertim verò motum illum vniuerſalem quo mater ejus gubernatur: ex illo gradus caliditatis, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis, virtutéſque herbarum ac omnium rerum cognouerũt; vnde optimi Medici facti ſunt. Et certè niſi Medicus talis ſit vt ſciat cur hæc herba talis vel talis, cur in hoc gradu calida, cur ſicca, cur humida ſit, non ex libris Galeni, aut Auicennæ, ſed ex fonte Naturæ, vnde & illi iſta habuerunt, fundamentalis Medicus eſſe non poteſt. Iſta omnia diligenter illi conſiderârunt, & ſcripta ſua ſucceſſoribus reliquerunt, vt homines ad altiora ſtudia allicerent, & diſcerent Sulphur liberare, atque ejus vincula diſſoluere: ſed homines hujus

ſæcu-

ſæculi ſcripta illorum jam pro finali fundamento habent,& vlterius non quærunt; ſufficitque illis quod ſciant dicere, ſic Ariſtoteles ſic Galenus ſcripſerunt. *Alchem.* Et quid dicis, mi Domine, potéſtne herba abſque Herbario cognoſci? *Vox:* Veteres illi Philoſophi ex ipſomet Naturæ fonte ſua recepta conſcripſerunt. *Alchem.* Quomodo, mi Domine? *Vox:* Scito quod omnes res in terra, & ſuper terram ex tribus Principijs generantur & producuntur; aliquando duobus quibus tamen tertium adhæret: qui igitur nouit tria Principia, & pondus illorum vt illa Natura conjungit, facilè ex decoctione gradum ignis in ſubjecto, an bene, aut male, vel mediocriter coctum, idque ſecundùm majus vel minus, intelligere poterit: nam cuncta vegetabilia ab his qui tria Principia nouerunt cognoſcuntur. *Alchem.* Et hoc quomodo? *Vox:* Ex viſu, ex guſtu, & odore; in his tribus ſenſibus concluduntur etiam tria Principia rerum, & gradus eorum decoctionis. *Alchem.* Domine, dicunt quod Sulphur eſt Medicina. *Vox:* Imò ipſe Medicus eſt, & qui illum ex carceribus liberant, illis pro gratitudine & ſanguinem ſuum in medicinam dat. *Alchem.* Domine, habita-

habita vniuerſali Medicina quàmdiu homo poteſt ſe conſeruare à morte? *Vox:* Vſque ad terminum mortis: cautè tamen hæc Medicina ſumenda eſt; multi enim viri ſapientes hac Medicina ante terminum interierunt. *Alch.* Et quid dicis, mi Domine, éſtne venenum? *Vox:* Nonne audiuiſti quòd magna flamma ignis conſumit paruam? multi erant Philoſophi qui ex aliorum doctrina artem habuerunt qui non ita profundè virtutem Medicinæ ſcrutarunt; imò quò Medicina erat potentior, ſubtilior, eò ſanior illis videbatur; & vnum granum ejus multa millia metalli tranſmeat, multò magis corpus humanum. *Alchem.* Domine, quomodo ergo vti debuerũt? *Vox:* Medicina vti debuerunt quæ calorem naturalem confortando nutriret, non ſuperaret. *Alchem.* Domine, ego ſcio facere iſtam Medicinam *Vox:* Beatus es ſi ſcis, Sanguis enim Sulphuris eſt illa intrinſeca virtus & ſiccitas convertens & congelans argentum vivum in aurum, tum etiam omnia metalla & corpora humana ad ſanitatem. *Alchem.* Domine, ego ſcio facere oleum Sulphuris quod cum calcinatis cryſtallis præparatur, ſcio & aliud per campanam ſublimare. *Vox:* Certè

tè tu etiam es Philoſophus ex illis Comitijs; nam optimè mea dicta interpretaris, ſic ni fallor, & omnium Philoſophorum. *Alchem.* Domine, nonne eſt hoc oleum ſanguis Sulphuris? *Vox:* O Amice, ſanguis Sulphuris non datur niſi his qui illud ſciunt ex carceribus liberare. *Alchem.* Domine, ſcitne etiam Sulphur aliquid in Metallis? *Vox:* Dixi tibi, quòd omnia ſcit, & in metallis multo melius quàm alibi; ſed cuſtodes ejus ſciunt quod ibi facilè liberari poſſit, propterea ibi in duriſſimis carceribus detentum cuſtodiunt, ita vt & reſpirare non poſſit, timent enim ne ad palatium Regis perveniat. *Alch.* Domine, in omnibuſne metallis ita incarceratus eſt? *Vox:* In omnibus, ſed non vniformiter, in aliquibus non ita ſtrictè. *Alchem.* Domine, & quare in metallis ita tyrannico more? *Vox:* Quia tunc non amplius timeret illos quando ad palatium ſuum Regale pervenerit: jam enim poteſt videri, jam liberè ex feneſtris proſpicit; quoniam illic eſt in proprio Regno, licet nondum ita vt deſiderat. *Alchem.* Domine, & quid comedit? *Vox:* Cibus ejus ventus eſt, cùm liber eſt coctus; ſed in carceribus cogitur comedere crudum. *Alchem.* Domine, poſſent ne iſtæ inimi-

inimicitiæ inter illum & cuſtodes ejus reconciliari? *Vox:* Imò, ſi quis eſſet tam prudens. *Alchem.* Quare cum illis de pace non tractat? *Vox:* Illud non poteſt per ſeipſum; quia ſtatim ira & furore excandeſcit. *Alch.* Faciat hoc per aliquem commiſſarium. *Vox:* Feliciſſimus hominum certè eſſet, & æterna memoria dignus, qui inter illos ſciret pacem facere; ſed hoc non niſi vir ſapientiſſimus qui cum matre ejus conveniret, & cointelligentiam haberet: nam ſi amici eſſent vnus alterum non impediret, ſed conjunctis viribus facerent res immortales. Certè qui illos reconciliaret eſſet vir æternitati conſecrandus: *Alch.* Domine, Ego componam iſtas lites inter illos, & liberabo illum: ſum aliâs vir adeò doctus, & ſapiens; adhæc etiam ſum bonus practicus præſertim vbi ad tractandum venitur. *Vox:* Amice: video quidem quòd ſatis magnus, & cum magno capite ſis, ſed neſcio num tu iſta facere poſſis. *Alch.* Domine, fortaſſis tu ignoras quid ſciunt Alchemiſtæ, quoad tractatus ſemper illi ſunt victores, & certè ego non ſum poſtremus, modò inimici ejus mecum tractare velint: ſi tractabunt, eſto ſecurus quòd cauſa cadent. Domine, crede mihi, Alche-

L miſtæ

miſtæ ſciunt tractare. Si tantùm mecum tractare velint, Sulphur confeſtim liberabitur. *Vox:* Placet mihi ingenium, audio quòd probatus ſis. *Alch.* Domine, dic adhuc mihi ſi hoc eſt verum Sulphur Philoſophorum? *Vox:* Hoc quidem eſt Sulphur, ſed ſi Philoſophorũ eſt tuum eſt ſcire. Satis ego tibi de Sulphure dixi. *Alch.* Domine ſi etiam ejus carceres inueniam, an eum liberare potero? *Vox:* Si ſcies optimè poteris; facilius eſt enim illum liberare quàm invenire. *Alch.* Domine rogo dic adhuc mihi ſi illum invenero, faciam ne ex illo lapidem Philoſophorum. *Vox:* O amice non eſt meum diuinare, tu ipſe videto: attamen ſi matrem ejus noueris, illam ſecutus fueris, ſulphure ſoluto lapis in promptu erit. *Alch.* Domine in quo ſubjecto eſt hoc ſulphur? *Vox:* Scito pro certo quod hoc ſulphur eſt magnæ virtutis; minera ejus ſunt omnes res mundi, eſt enim in metallis, herbis, arboribus, animalibus, lapidibus, mineris. *Alch.* Et quis diabolus inter tot res & ſubjecta illum latentem invenire poteſt? Dic tu mihi materiam ex qua illum Philoſophi accipiunt. *Vox:* Amice nimis propè accedis, attamen vt tibi ſatisfaciam; ſcito ſulphur vbique eſſe, ſed habet quædam palatia vbi ſolet Philoſophis au-

dientiam dare; ſed Philoſophi illud in mari ſuo natans & cum Vulcano ludens adorant, quando illud viliſſimo veſtitu incognitum Philoſophi accedunt. *Alch.* Domine in mari illud quare non eſt meum, cum hic propinquius ſit abſconditum. *Vox:* Dixi tibi quod cuſtodes ejus illud in carceribus tenebroſiſſimis poſuerunt ne illud videre poſſis, eſt enim in vno ſolo ſubjecto; ſed ſi illud domi non inveniſti vix in ſyluis invenies. Ne autem deſperes in inquirendo illo, tibi ſacroſanctè dico illud in auro & argento eſſe perfectiſſimum, ſed in argento vivo facillimum. *Alchem.* Domine libenti animo facerem lapidem Philoſophorum. *Vox:* Rem bonam deſideras, ſulphur quoque libenter diſſolueretur. Et ſic Saturnus diſceſſit. Alchemiſtam verò feſſum grauis ſopor invaſit, & apparuit illi viſio talis. Vidit in illo nemore fontem aquæ plenum, circa quem deambulabant Sal cum Sulphure inter ſe altercando, donec vltimò cœperunt pugnare; & intulit ſal ſulphuri vulnus incurabile, ex quo vulnere loco ſanguinis aqua quaſi lac candidiſſimum effluxit, ac in magnum flumen creuit. Tunc ex illo nemore egreſſa eſt Diana virgo pul-

cherrima, quæ cæpit lauari in flumine illo: quam dum tranſiens Princeps quidam vir fortiſſimus (& maior ſuis ſervitoribus). videret, cæpit admirari ejus pulchritudinem, quodq́; eſſet naturæ ſibi ſimilis & eius amore captus eſt: quod cum illa videret viciſſim ejus amore exarſit; quamobrē quaſi in animi deliquium cadens cępit mergi: quod videns Princeps ille mandauit ſuis ſeruitoribus vt illam adjuuarent: ſed omnes timuerunt accedere ad flumen; ad quos Princeps ille: Quare(inquit)non adjuuatis Dianam virginem? Cui reſponderunt, Domine flumen eſt quidem paruum quaſi exſiccatum, ſed periculoſiſſimum: Quadam vice abſque tuo ſcitu voluimus hoc tranare, & vix à periculo æternæ mortis euaſimus; ſcimus etiam quod & alij noſtri anteceſſores hic perierunt. Tunc Princeps ille, depoſito ſuô pallio groſſo, ita vt erat armatus in flumen proſiliit, vt opem ferret Dianæ pulcherrimæ, porrexitque illi manum; quæ volens ſe ſaluare ipſum etiam Principem ad ſe traxit, atque ambo ſubmerſi ſunt. Paulò poſt animæ illorum ex flumine illo exiuerunt volitantes ſupra flumen, aiúntque, Optimè nobiſcum actum eſt, aliter enim ab hiſce corporibus liberari non potuiſſemus quæ pol-

luta & maculata erant. *Alch.* interrogans ait: Revertimini aliquando in illa corpora? *Anima.* Non in tam polluta; ſed quando purgabuntur, & hoc flumen exſiccabitur per calorem ſolis, & provincia hæc ſæpius per aërem examinata fuerit. *Alch.* Interim quid facietis? *Anima.* Hic ſupra flumen volitabimus donec iſtæ nebulæ & tempeſtates ceſſent. Interim Alchemiſta in magis optatum ſomnium de ſuo ſulphure incidit; & ecce apparent illi, & venerunt in illum locum multi Alchemiſtæ quæſitum etiam ſulphur: & cum apud illum fontem à ſale occiſum cadauer invenerunt; illud inter ſe diuiſerunt: quod Alchemiſta videns etiam partem accepit; & ſic quilibet illorum domum reuerſi ſunt, cæperúntque in illo ſulphure laborare, & hucuſque non ceſſant. Huic verò Alchemiſtæ Saturnus occurrit & ait: Amice quomodo ſe res habent? *Alch.* O Domine multa mirabilia vidi, vix vxor mea credet iſta; jam etiam inueni ſulphur, rogo te mi Domine, adjuua me faciamus iſtum lapidem. *Saturnus.* Libenter mi amice. Præpara ergo argentum vivum & ſulphur, & vitrum huc da. *Alch.* Domine noli habere negotium, cum Mercurio, quia eſt nequam, de-

luſit ſocium meum & alios multos. *Saturnus*, Abſque argento vivo in cujus regno ſulphur jam Rex eſt Philoſophi nihil fecerunt, nec ego aliter ſcio. *Alch.* Domine faciamus ex ſolo ſulphure. *Satur.* Benè mi amice, ſed ita ſuccedet ſicut jubes. Acceperunt itaque ſulphur illud quod Alchemiſta invenit, & fecerunt ſicut voluit Alchemiſta, cæperuntq; laborare miris modis, illud ſulphur tractare in fornaculis mirabilibus, quas plures Alchemiſta habuit: ſed ſemper in fine ex quolibet labore evenerunt illis candelulæ quas vetulæ ad accendendum ignem vulgò vendunt. De nouo inceperunt, & ſulphur ſublimarunt, calcinarunt, ſicut Alchemiſtæ placuit; ſed vtcunque fecerunt illis ſemper in fine vt priùs evenit: nam quicquid ex illo ſulphure Alchemiſta voluit ſemper candelula fuit: & ait ad Saturnum, Verè Domine, video quod juxta meam phantaſiam non vult ſuccedere, rogo te fac tu ſolus ſicut ſcis. Tunc Saturnus ait, Vide ergo & diſce. Accepit itaque duo argenta viva diuerſæ ſubſtantiæ, ſed vnius radicis, quæ Saturnus lauit vrina ſua, & vocauit illa ſulphura de ſulphuribus, & commiſcuit fixum cum volatili, facta compoſitione in vas debitum
poſuit,

poſuit, & ne ſulphur aufugeret cuſtodē ſuppoſuit,& ſic poſtea in balneum ignis lentiſſimi, vt materia requirebat, poſuit, & omnia optimè fecit. Fecerunt itaque lapidem Philoſophicum, quia ex debita materia nonniſi debitum opus euenit. Alchemiſta gauiſus valdè accepit lapidem cum vitro, colorem ejus qui erat tāquam ſanguis combuſtus conſiderans admirabatur, & præ nimia lætitia cœpit ſaltare, in quo ſaltu elapſum eſt illi è manibus vitrum in terram & fractum eſt; ſicq; Saturnus euanuit. Alchemiſta quoque è ſomnio expergefactus nihil præter illas candelulas quas fecerat ex ſulphure in manibus invenit: lapis verò auolauit, & hucuſque volat, vnde volatilis dicitur:& ſic miſer ille Alchemiſta nihil aliud didicit ex illa viſione quàm candelulas ſulphureas facere: qui poſteà relicto lapide cœpit eſſe Medicus; inquirendo lapidem Philoſophicum lapidem renum acquiſiuit. Vltimò duxit vitam vt ſolent ejuſmodi Alchemiſtæ,plerumque fiunt medici aut ſmegmatiſtæ, quod omnibus eveniet qui ſine fundamento ex auditu aut receptis caſualiter per dialecticam ad artem accedunt.

Aliqui poſtea cum illis non ſuccedit di-

cunt: Viri ſapientes ſumus,gramen creſcere audimus, ſi ars vera eſſet nos præ cæteris habuiſſemus: & ſic pudore veſtiti ne habeantur pro indignis (ſicuti ſunt, imò & duræ ceruicis) contra artem cuculant. Tales hæc ſcientia odit ac illis ſemper in fine principium oſtendit. Nos autem indignis hanc artem nihil eſſe concedimus, virtutis amatoribus verò,& veris indagatoribus, filiiſq; doctrinæ,ſummoperè illam commendamus, veramq; eſſe,& omnino veriſſimam affirmamus. Quam aliquoties coram viris eo ſpectaculo dignis,magnæ & infimæ conditionis hominibus, re ipſa cõprobauimus: (Non tamen noſtris manibus hæc medicina fuit facta, ſed ab amico talia accepimus, veriſſima tamen) ad quam indagandam ſatis inquiſitores informauimus; quibus ſi ſcripta noſtra non placent, aliorum Authorum leviora legant, hac tamen cum cautela vt quicquid legerint ſemper ad poſſibilitatem naturæ conferant, nec tentent aliquid contra naturam. Nec credant etiamſi eſſet ſcriptum in libris Philoſophorum quod ignis non vrit, quia hoc eſt contrà naturam: ſed ſi ſcribitur ignem exſiccandi & calefaciendi vim habere, hoc cum naturaliter fiat creden-

credendum eſt; natura enim ſemper cum ſano intellectu conuenit, & in natura nihil difficile, omniſque veritas ſimplex eſt. Tum etiam diſcant cognoſcere quæ res in natura ſunt ſibi propinquiores, quod per ſcripta noſtra facilius quàm per alia fieri exiſtimamus, cum ſatis ſcripſiſſe putemus donec aliquis alius veniat qui totam receptam ſicut ex lacte conficere caſeum conſcribat, quod nobis non licet.

Sed ne omnia in inſipientes vertamus, vobis quoque qui jam has tranſiiſtis ærumnas aliquid dicemus. Vidiſtiſne regionem illam vbi vir ſuam ſibi perduxit vxorem, quorum nuptiæ in domo naturæ celebratæ ſunt? Intellexiſtis quomodo hoc ſulphur vobiſcum vulgus vidit? Si igitur vultis vt veſtram Philoſophiam vetulæ exerceant, monſtrate horum ſulphurum dealbationem; Vulgo dicite: venite & videte, jam enim diviſa eſt aqua & ſulphur exiuit; redibit candidum, & cõgelabit aquas. Comburite ergo ſulphur à ſulphure incombuſtibili, & lauate, dealbate, rubificate, donec ſulphur fiat mercurius, ac mercurius fiat ſulphur, quod poſteà anima auri ornabitis. Nam ſi non ſublimabitis ſulphur à ſulphure, & mercurium à mer-

à mercurio nondum aquam inveniſtis quæ ex ſulphure & mercurio quinta eſſentia creatur & diſtillatur; non aſcendet qui non deſcendit. Quidquid in hac arte eſt notabile in præparatione amittitur à multis, ſulphure enim acuitur mercurius noſter, aliàs non prodeſſet. Princeps ſine populo miſer: hic Alchemiſta ſine ſulphure & mercurio. Si me intel'exiſtis dixi.

Alchemiſta poſtea domum reuerſus lapidem amiſſum deplorabat, & maximè condolebat quod Saturnum non interrogauerit quale Sal hoc fuerit, cum tot varia genera ſalium reperiantur; cætera vxori dixit.

CONCLVSIO.

Omnis inquiſitor hujus artis debet in primis maturo judicio quatuor elementorum creationem, operationem, & virtutes, cum ſuis actibus examinare: ſi enim horum originem & naturam ignorat, ad cognitionem principiorum non perveniet, nec materiam veram lapidis cognoſcet, multò minus finem bonum aſſequetur; quoniam omnis finis ſupra ſuum principium termi-

terminatur: Qui bene ſcit quid incipit bene ſciet quid finiet. Origo enim elementorum eſt chaos, ex quo Deus conditor rerum creauit & ſeparauit elementa, quod ſolius Dei eſt: Ex elementis verò natura producit principia rerum, & hoc per velle Dei ſolius naturæ eſt: Ex principiis poſtea natura mineras producit & omnia: ex quibus etiam artifex imitando naturam, multa mirabilia poteſt. Quoniã natura ex his principiis quæ ſunt Sal, Sulphur & Mercurius, mineras ac metalla & omnia genera rerũm producit; & non producit ſimpliciter ex elementis metallum, ſed per principia quæ ſunt medium inter elementa & metalla: Ergo ſi natura iſta non facit, multò minus ars poterit. Et non ſolum in hoc exemplo, verum in omni proceſſu naturali diſpoſitio media obſeruanda eſt: propterea hic in hoc tractatu & elemẽta ipſa, & illorum actus & operationẽ, rum & principiorum originem ſatis copioſè deſcripſimus, (quòd hucuſque nullus Philoſophorum clariòra dedit) vt inquiſitor bonus faciliùs conſiderare poſſit in quo gradu lapis à metallis, & metalla ab elementis diſtant. Differentia enim eſt inter aurum & aquam, ſed minor inter aquam & Mercurium

curium, minima inter aurum & Mercurium: nam domus auri Mercurius eſt; & domus Mercurij eſt aqua: ſulphur autem eſt coagulum Mercurij; quod quidem ſulphur difficillimè præparatur, ſed difficiliùs inueſtigatur. Quoniam in ſulphure Philoſophorum totum hoc arcanum latet, quod etiam in penetralibus Mercurij continetur: de cujus præparatione, ſine qua inutile eſt, dabimus aliquando in tertio principiorum de ſale, cum hic virtutem & originem, non praxim, ſulphùris tractemus.

Non propterea tamen tractatum hunc conſcripſimus, vt antiquos Philoſophos redarguere velimus, ſed potius eorum ſcripta confirmaremus, & aliqua quæ omiſerunt adimpleremus: cum & Philoſophi homines ſint, non omnia ita ad amuſſim poſſunt, nec vnus de omnibus ſufficienter poteſt. Aliquos etiam miracula à via lineari naturæ ſeduxerunt, vt in Alberto Magno, viro & Philoſopho ſagaciſſimo accidiſſe legimus; qui ſcripſit temporibus ſuis grana aurea inter dentes demortui in ſepulcro inventa eſſe. Huius miraculi rationem certam non potuit invenire, ſed hoc vi minerali in homine adjudicauit, & ſuper hanc opinio-

opinionem cecidit illi confirmatio dicti Morienis, *& hac materia, Rex, à te extrahitur:* Sed hoc erroneum eſt, nam & Morienes Philoſophicè iſta intelligere voluit. Virtus enim mineralis in ſuo regno locata eſt, ſicut & animalis in ſuo regno, vt in libello XII. Tractatuum iſta regna diſtinximus & in tria regna diviſimus; quia quodlibet horum abſque ingreſſu extraneo in ſemetipſo ſtat & multiplicatur. Verum quidem eſt in regno animali eſſe & Mercurium ſicut materiam, & ſulphur ſicut virtutem, ſed animalem non mineralem. Vis ſulphuris animalis ſi non fuiſſet in homine, non congelaret ſanguinem Mercurium in carnem & oſſa: ſic etiam ſi non eſſet vis ſulphuris vegetabilis in regno vegetabili, non congelaret aquam ſeu Mercurium vegetabilem in herbas & àrbores. Sic quoque in regno minerali intelligendum eſt. Non differunt quidem hi tres Mercurij in virtute, nec illa tria ſulphura, quia quodlibet ſulphur habet vim naturalem Mercurium ſuum coagulare; & quilibet Mercurius habet vim à proprio ſulphure coagulari; ſed non ab extraneo. Cur autem aurum inter dentes demortui inventum vel generatum eſt hæc eſt ratio, quod

quod in vita demortui per aliquem Medicum Mercurius in corpus illud infirmum introductus eſt, vel per vnctionem, vel per turbith, vel per alium modum, vt moris & vſus eſt, & natura Mercurij eſt ad os patientis aſcẽdere, & per vulnera oris cum plegmate evacuari. Si igitur in ejuſmodi cura infirmus obijt, is Mercurius non habens egreſſum, in ore intra dentes remanſit, & factum eſt cadauer illud in vas naturale Mercurij ſic per longum tempus occluſus ſulphure proprio in aurum congelatus eſt calore naturali putrefactionis à phlegmate corroſiuo Corporis humani purificatus. Sed ſi ibi Mercurius mineralis introductus non eſſet, nunquam aurum productum fuiſſet. Et hoc eſt exemplum veriſſimum quod natura in viſceribus terræ ex ſolo Mercurio producit aurum & argentum, ac alia metalla ſecundum diſpoſitionem loci vel matricis. Quoniam Mercurius habet in ſe ſuum proprium ſulphur quo coagulatur in aurum, niſi impediatur ab accidente, vel non habeat calorem requiſitum, vel locum occluſum. Non ergo vis ſulphuris animalis congelat Mercurium in aurum, ſed in carnem: ſi enim talis virtus in homine eſſet, in omnibus

hoc

hoc eveniret corporibus,quod non eſt. Talia multa miracula & accidentia eveniunt quæ non benè conſiderata à Scriptoribus errores lectoribus inferunt: Inquiſitor tamen bonus omnia ad poſſibilitatem naturæ applicare debet; Si cum natura non conveniunt omittenda ſunt.

Sufficit diligenti Studioſo originem Principiorum hic accepiſſe,cum incognito principio finis ſemper dubius, de quibus nos in hoc tractatu non ænigmaticè, ſed clariori ſermone quo potuimus & nobis licet, inquiſitorem allocuti ſumus: per quem ſi alicui Deus mentem illuminabit, ſciet quid ſucceſſor ſuis anteceſſoribus debeat, cùm hæc ſcientia ſemper per ejuſmodi ingenia acquiratur: quam nos poſt ejuſmodi claram oſtenſionem in ſinum Dei Altiſſimi creatoris ac Domini noſtri reponimus, & nos ipſos vna cum bonis Lectoribus in gratiam & immenſam ejus miſericordiam commendamus. Cui ſit laus & gloria per infinita ſæcula ſæculorum.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

[illegible]